నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

అభిధానప్పదీపికా

బుద్ధప్పణామో

౧. తథాగతో యో కరుణాకరో కరో,

పయాత'మోసజ్జ సుఖప్పదం పదం;

అకా పరత్థం కలిసమ్భవే భవే,

నమామి తం కేవలదుక్కరం కరం.

ధమ్మప్పణామో

౨. అపూజయుం యం మునికుఞ్జరా జరా,

రుజాదిముత్తా యహిముత్తరే తరే;

ఠితా తివట్టమ్బునిధిం నరానరా,

తరింసు తం ధమ్మమఘుప్పహం పహం.

సఙ్ఘప్పణామో

౩. గతం మునిన్దో'రససూనుతం నుతం,

సుపుఞ్ఞఖేత్తం భువనే సుతం సుతం;

గణమ్పి పాణీకతసంవరం వరం,

సదా గుణోఘేన నిరన్తర'న్తరం.

పటిఞ్ఞా

౪. నామలిఙ్గేసు కోసల్ల, మత్థనిచ్ఛయకారణం;

యతో మహబ్బలం బుద్ధ, వచనే పాటవత్థినం.

౫. నామలిఙ్గాన్య'తో బుద్ధ, భాసితస్సా'రహాన్య'హం;

దస్సయన్తో పకాసేస్సం, **మభిధానప్పదీపికం.**

పరిభాసా

౬. భియ్యో **రూపన్తరా సాహ, చరియేన** చ కత్థచి;

క్వచా’ **హచ్చవిధానేన** ఞేయ్యం థీపున్నపుంసకం.

౭. అభిన్నలిఙ్గానంయేవ, ద్వన్దో చ, లిఙ్గవాచకా;
గాథాపాదన్తమజ్ఝట్ఠా, పుబ్బం యన్త్యపరే పరం.

౮. పుమిత్థియం పదం **ద్వీసు,** సబ్బలిఙ్గే చ **తీస్వితి;**
అభిధానన్తరారమ్భే, ఞేయ్యం **త్వ**’న్త **మథా**ది చ.

౯. భియ్యో పయోగ మాగమ్మ, సోగతే **ఆగమే** క్వచి;
నిఘణ్డు యుత్తి ఞ్చానీయ, నామలిఙ్గం కథీయతీతి.

౧. సగ్గకణ్డ

౧. బుద్ధో దసబలో సత్థా, సబ్బఞ్ఞూ ద్విపదుత్తమో;
మునిన్దో భగవా నాథో, చక్ఖుమ’ఙ్గీరసో ముని.

౨. లోకనాథో’ నధివరో, మహేసి చ వినాయకో;
సమన్తచక్ఖు సుగతో, భూరిపఞ్ఞో చ మారజి.

౩. నరసీహో నరవరో, ధమ్మరాజా మహాముని;
దేవదేవో లోకగరు, ధమ్మస్సామీ తథాగతో.

౪. సయమ్భూ సమ్మాసమ్బుద్ధో, వరపఞ్ఞో చ నాయకో;
జినో, సక్కో తు సిద్ధత్థో, సుద్ధోదని చ గోతమో.

౫. సక్యసీహో తథా సక్య, ముని చాదిచ్చబన్ధు చ;
౬. మోక్ఖో నిరోధో నిబ్బానం, దీపో తణ్హక్ఖయో పరం;
తాణం లేణ మరూపఞ్చ, సన్తం సచ్చ మనాలయం.

౭. అసఙ్ఖతం సివ మమతం సుదుద్దసం,
పరాయణం సరణ మనీతికం తథా;
అనాసవం ధువ మనిదస్సనా’ కతా,
పలోకితం నిపుణ మనన్త మక్ఖరం.

౮. దుక్ఖక్ఖయో బ్యాబజ్ఝఞ్చ [బ్యాపజ్జం (టీకా)], వివట్టం ఖేమ కేవలం;
అపవగ్గో విరాగో చ, పణీత మచ్చుతం పదం.

౯. యోగక్ఖేమో పార మపి, ముత్తి సన్తి విసుద్ధియో;
విముత్య’ సఙ్ఖతధాతు, సుద్ధి నిబ్బుతియో సియుం.

౧౦. ఖీణాసవో త్వ’సేక్ఖో చ, వీతరాగో తథా’ రహా;
దేవలోకో దివో సగ్గో [నాకో (సీ॰)],
తిదివో తిదసాలయో.

౧౧. తిదసా త్వ’మరా దేవా, విబుధా చ సుధాసినో;
సురా మరూ దివోకా చా, మతపా సగ్గవాసినో.

౧౨. నిజ్జరా’ నిమిసా దిబ్బా, అపుమే దేవతాని చ [దేవతా ఏవ దేవతాని, సకత్థే నిపచ్చయో (టీకా)];

౧౩. సిద్ధో భూతో చ గన్ధబ్బో, గుయ్హకో యక్ఖ రక్ఖసా;
కుమ్భణ్డో చ పిసాచా’దీ, నిద్దిట్ఠా **దేవయోనియో.**

౧౪. పుబ్బదేవా సురరిపూ, అసురా దానవా పుమే;
తబ్భేసా పహారాదో, సమ్బరో బలిఆదయో.

౧౫. పితామహో పితా బ్రహ్మా, లోకేసో కమలాసనో;
తథా హిరఞ్ఞగబ్భో చ, సురజేట్ఠో పజాపతి.

౧౬. వాసుదేవో హరి [హరీ (టీకా)] కణ్హో, కేసవో చక్కపాణ్య’థ;
మహిస్సరో సివో సూలీ, ఇస్సరో పసుపత్య’పి.

౧౭. హరో వుత్తో కుమారో తు, ఖన్దో సత్తిధరో భవే;
౧౮. సక్కో పురిన్దదో దేవ, రాజా వజిరపాణి చ;
సుజమ్పతి సహస్సక్ఖో, మహిన్దో వజిరావుధో.

౧౯. వాసవో చ దససత, నయనో తిదివాధిభూ;
సురనాథో చ వజిర, హత్థో చ భూతపత్య’పి.

౨౦. మఘవా కోసియో ఇన్దో, వత్రభూ పాకసాసనో;
విడోజో థ **సుజా** తస్స [సుజాతా’స్స (టీకా)], భరియా థ పురం భవే.

౨౧. మసక్కసారా [మసక్కసారో (సీ.)] వస్వోక, సారా చేవా’ మరావతీ;
వేజయన్తో తు పాసాదో,
సుధమ్మా తు సభా మతా.

౨౨. **వేజయన్తో** రథో తస్స,
వుత్తో **మాతలి** సారథి;
ఏరావణో గజో **పణ్డు, కమ్బలో** తు సిలాసనం.

౨౩. **సువీరో**చ్చాదయో పుత్తా, **నన్దా** పోక్ఖరణీ భవే;
నన్దనం మిస్సకం చిత్త, లతా ఫారుసకం **వనా.**

౨౪. అసని ద్వీసు కులిసం, వజిరం పున్నపుంసకే;
అచ్ఛరాయోత్థియం వుత్తా, రమ్భా అలమ్బుసాదయో;

దేవిత్థియో థ గన్ధబ్బా, **పఞ్చసిఖో**తి ఆదయో.

౨౫. విమానో నిత్థియం బ్యమ్హం, పీయూసం త్వమతం సుధా;
సినేరు మేరు తిదివా, ధారో నేరు సుమేరు చ.

౨౬. యుగన్ధరో ఈసధరో, కరవీకో సుదస్సనో;
నేమిన్ధరో వినతకో, అస్సకణ్ణో **కులాచలా.**

౨౭. మన్దాకినీ తథా'కాస, గఙ్గా సురనదీ పృథ;
౨౮. కోవిళారో తథా పారి, చ్ఛత్తకో పారిజాతకో;
కప్పరుక్ఖో తు సన్తానా, దయో **దేవద్దుమా** సియుం.

౨౯. పాచీ పతీయ్యు' దీచి'త్థీ, పుబ్బ పచ్ఛిమ ఉత్తరా;
దిసాథ దక్ఖిణా' పాచీ, విదిసా'నుదిసా భవే.

౩౦. ఏరావతో [ఏరావణో (సీ.), అమరకోసే పన ఏరావతో ఏవ అత్థి] పుణ్డరీకో, వామనో కుముదో' ఞ్జనో;
పుప్ఫదన్తో సబ్బభుమ్మో, సుప్పతీకో **దిసాగజా.**

౩౧. **ధతరట్ఠో** చ గన్ధబ్బా, ధిపో, కుమ్భణ్డసామి తు;
విరుళ్హకో, విరూపక్ఖో, తు నాగాధిపతీరితో.

౩౨. యక్ఖాధిపో వేస్సవణో, **కువేరో** నరవాహనో;
అళకా [అలకా (అమరకోస)] **ళకమన్దా**స్స, పురీ, పహరణం **గదా;**
చతుద్దిసాన మధిపా, పుబ్బాదీనం కమా ఇమే.

౩౩. జాతవేదో సిఖీ జోతి, పావకో దహనో' నలో;
హుతావహో' చ్చిమా ధూమ, కేత్వ'గ్గి గిని భానుమా.

౩౪. తేజో ధూమసిఖో వాయు, సఖో చ కణ్హవత్తనీ;
వేస్సానరో హుతాసో థ, సిఖాజాల'చ్చి చాపుమే.

౩౫. విప్ఫులిఙ్గం ఫులిఙ్గఞ్చ, భస్మా ['భస్మా' తిపదం రాజాదిగణే పరియాపన్నం (రూపసిద్ధి-ఉణాది), భస్మం (సీ.)]
తు సేట్ఠి ఛారికా;
౩౬. **కుక్కుళో** తు'ణ్హభస్మస్మిం, మఙ్గారో'లాత ముమ్ముకం [తికం దిత్తకట్ఠాదిన్దనే (టీకా)];
సమిధా ఇధుమం చే'ధో, ఉపాదానం తథిన్ధనం.

౩౭. అథో'భానో పకాసో చా,

'లోకో'జ్జోతా'తపా సమా;

మాలుతో పవనో వాయు, వాతో'నిల సమీరణా;

గన్ధవాహో తథా వాయో, సమీరో చ సదాగతి.

౩౮. **వాయుభేదా** ఇమే ఘు'ద్ధ, జ్గమో చాధోగమో తథా;

కుచ్ఛిట్ఠో చ కోట్ఠాసయో, అస్సాసఙ్గానుసారినో.

౩౯. అథో అపానం పస్సాసో,

అస్సాసో ఆన ముచ్చతే.

౪౦. వేగో జవో రయో ఖిప్పం, తు సీఘం తురితం లహు;

ఆసు తుణ్ణ మరం చావి, లమ్బితం తువటంపి చ.

౪౧. సతతం నిచ్చ మవిరతా, నారత సన్తత మనవరతఞ్చ ధువం;

భుస మతిసయో చ దళ్హం, తిబ్బే'కన్తా'తిమత్త, బాళ్హాని;

ఖిప్పాదీ పఞ్చకే దబ్బే, దబ్బగా తేసు యే తిసు.

౪౨. అవిగ్గహో తు కామో చ, మనోభూ మదనో భవే;

అన్తకో వసవత్తీ చ, పాపిమా చ పజాపతి.

౪౩. పమత్తబన్ధు కణ్హో చ, మారో నముచి, తస్స తు;

తణ్హా'రతీ రగా **ధీతూ,** హత్థీ తు **గిరిమేఖలో.**

౪౪. యమరాజా చ వేసాయీ, యమో'స్స **నయనా**వుధం;

వేపచిత్తి పులోమో చ, కిమ్పురిసో తు కిన్నరో.

౪౫. అన్తలిక్ఖం ఖ'మాదిచ్చ, పథో'బ్భం గగన'మ్బరం;

వేహాసో చానిలపథో, ఆకాసో నిత్థియం నభం.

౪౬. దేవో వేహాయసో తారా,

పథో సురపథో అఘం.

౪౭. మేఘో వలాహకో దేవో, పజ్జున్నో'మ్బుధరో ఘనో;

ధారాధరో చ జీమూతో, వారివాహో తథా'మ్బుదో.

౪౮. అబ్భం తీస్వథ వస్సఞ్చ, వస్సనం వుట్ఠి నారియం;

సతేరతా’క్ఖణా విజ్జు, విజ్జుతా చాచిరప్పభా.

౪౯. మేఘనాదే తు ధనితం, గజ్జితం రసితాది చ;

ఇన్దావుధం ఇన్దధను, వాతక్ఖిత్తమ్బు సీకరో.

౫౦. ఆసారో ధారా సమ్పాతో,

కరకా తు ఘనోపలం;

దుద్దినం మేఘచ్ఛన్నాహే, పిధానం త్వపధారణం.

౫౧. తిరోధాన’న్తరధానా, పిధాన ఛాదనాని చ;

ఇన్దు చన్దో చ నక్ఖత్త, రాజా సోమో నిసాకరో.

౫౨. ఓసధీసో హిమరంసి, ససఙ్కో చన్దిమా ససీ;

సీతరంసి నిసానాథో, ఉళురాజా చ మా పుమే.

౫౩. **కలా** సోళసమో భాగో, బిమ్బం తు మణ్డలం భవే;

అడ్ఢో త్వద్ధో ఉపడ్ఢో చ, వా ఖణ్డం సకలం పుమే.

౫౪. **అద్ధం** వుత్తం సమే భాగే, పసాదో తు పసన్నతా;

కోముదీ చన్దికా జుణ్హా, కన్తి సోభా జుతి చ్ఛవి.

౫౫. కలఙ్కో లఞ్ఛనం లక్ఖం, అఙ్కో’భిఞ్ఞాణ లక్ఖణం;

చిహనం చాపి సోభా తు, పరమా **సుసమా** థ చ.

౫౬. సీతం గుణే, గుణిలిఙ్గా, సీత సిసిర సీతలా;

హిమం తుహిన ముస్సావో, నీహారో మహికా పృథ.

౫౭. నక్ఖత్తం జోతి భం తారా, అపుమే తారకో’ళు చ;

౫౮. అస్సయుజో భరణిత్థీ, సకత్తికా రోహిణీ పిచ;

మిగసిర [మగసిర (సీ.)] మద్దా చ పునబ్బసు, ఫుస్సో [పుస్సో (టీ.)] చాసిలేస’పి.

౫౯. మాఘా [మఘ (సీ.)] చ ఫగ్గునీ ద్వే చ, హత్థా చిత్తా చ స్వాతిపి;

విసాఖా’ నురాధా జేట్ఠా, మూలా’ సాళ్హా దువే తథా.

౬౦. సవణో చ ధనిట్ఠా చ, సతభిసజో పుబ్బు’త్తరభద్దపదా;

రేవత్యపీతి కమతో, **సత్తాధికవీసనక్ఖత్తా.**

౬౧. సోబ్భాను కథితో రాహు, **సూరాదీ** తు నవగ్గహా;
రాసి **మేసాదికో** భద్ద, పదా పోట్ఠపదా సమా.

౬౨. ఆదిచ్చో సూరియో సూరో, సతరంసి దివాకరో;
వేరోచనో దినకరో, ఉణ్హరంసి పభఙ్కరో.

౬౩. అంసుమాలీ దినపతి, తపనో రవి భానుమా;
రంసిమా భాకరో భాను, అక్కో సహస్సరంసి చ.

౬౪. రంసి ఆభా పభా దిత్తి, రుచి భా జుతి దీధితి;
మరీచి ద్వీసు భాన్వం'సు, మయూఖో కిరణో కరో.

౬౫. పరిధి పరివేసో థ, మరీచి మిగతణ్హికా;
సూరస్సోదయతో పుబ్బు', ట్ఠితరంసి సియా' **రుణో**.

౬౬. కాలో'ద్ధా సమయో వేలా,
తబ్బిసేసా ఖణాదయో;
ఖణో దసచ్ఛరాకాలో,
ఖణా దస **లయో** భవే.

౬౭. లయా దస **ఖణలయో**,
ముహుత్తో తే సియా దస;
దస **ఖణముహుత్తో** తే, దివసో తు అహం దినం.

౬౮. పభాతఞ్చ విభాతఞ్చ, పచ్చూసో కల్ల మప్పథ;
అభిదోసో పదోసో థ,
సాయో సఞ్ఝా దినచ్చయో.

౬౯. నిసా చ రజనీ రత్తి, తియామా సంవరీ భవే;
జుణ్హా తు చన్దికాయుత్తా, తముస్సన్నా **తిమిసికా**.

౭౦. నిసీథో మజ్ఝిమా రత్తి, అడ్ఢరత్తో మహానిసా;
అన్ధకారో తమో నిత్థీ, తిమిసం తిమిరం మతం.

౭౧. **చతురఙ్గతమం** ఏవం, కాళపక్ఖచతుద్దసీ;
వనసణ్డో ఘనో మేఘు, పటలం చా'డ్ఢరత్తి చ.

౭౨. **అన్ధతమం** ఘనతమే, పహారో యామ, సఞ్ఞితో;

పాటిపదో తు దుతియా, తతియాదీ **తిథీ** [తిథి], తాయతి పాలేతీతి తిథి, తా+ఇతి (ణ్వాది) ద్విసు.

౭౩. పన్నరసీ పఞ్చదసీ, పుణ్ణమాసీ తు పుణ్ణమా;

అమావసీ ప్యమావాసీ, ధియం పన్నరసీ’ పరా.

౭౪. ఘటికా సట్ఠ్య’ **హోరత్తో, పక్ఖో** తే దస పఞ్చ చ;

తే తు పుబ్బాపరా **సుక్క,**

కాళా, మాసో తు తే దువే.

౭౫. చిత్తో వేసాఖ, జేట్ఠో చా, సాళ్హో ద్విసు చ సావణో;

పోట్ఠపాద’స్సయుజా చ, మాసా ద్వాదస కత్తికో.

౭౬. మాగసిరో తథా ఫుస్సో, కమేన మాఘ ఫగ్గుణా;

కత్తిక’స్సయుజా మాసా, పచ్ఛిమ పుబ్బకత్తికా.

౭౭. సావణో **నిక్ఖమనీయో,**

చిత్తమాసో తు **రమ్మకో.**

౭౮. చతురో చతురో మాసా, కత్తికకాళపక్ఖతో;

కమా **హేమన్త గిమ్హాన, వస్సానా** ఉతుయో ద్విసు.

౭౯. **హేమన్తో సిసిర** ముతూ,

ఛ వా **వసన్తో** చ **గిమ్హ వస్సానా;**

సరదోతి కమా మాసా, ద్వే ద్వే వుత్తానుసారేన.

౮౦. ఉణ్హో నిదాఘో గిమ్హోథ,

వస్సో వస్సాన పావుసా;

ఉతూహి తీహి వస్సానా, దికేహి **దక్ఖిణాయనం.**

౮౧. **ఉత్తరాయన** మఞ్ఞేహి, తీహి వస్సాయనద్వయం;

వస్స సంవచ్ఛరా నిత్థీ, సరదో హాయనో సమా.

౮౨. కప్పక్ఖయో తు సంవట్టో, యుగన్త పలయా అపి;

అలక్ఖీ కాలకణ్ణిత్థీ, అథ లక్ఖీ సిరి’త్థియం.

౮౩. దను దానవమాతా థ, దేవమాతా పనా’దితి;

౮౪. పాపఞ్చ కిబ్బిసం వేరా, ఘం దుచ్చరిత దుక్కటం;
అపుఞ్ఞా’కుసలం కణ్హం, కలుసం దురితా’గు చ.

౮౫. కుసలం సుకతం సుక్కం, పుఞ్ఞం ధమ్మ మనిత్థియం;
సుచరిత మథో దిట్ఠ, ధమ్మికం ఇహలోకికం.

౮౬. సన్దిట్ఠిక మథో పార, లోకికం సమ్పరాయికం;
తక్కాలం తు తదాత్వం చో,
త్తరకాలో తు ఆయతి.

౮౭. హాసో’ త్తమనతా పీతి, విత్తి తుట్ఠి చ నారియం;
ఆనన్దో పముదా’మోదో, సన్తోసో నన్ది సమ్మదో.

౮౮. పామోజ్జఞ్చ పమోదో థ, సుఖం సాతఞ్చ ఫాస్వ’థ;
భద్దం సేయ్యో సుభం ఖేమం, కల్యాణం మఙ్గలం సివం.

౮౯. దుక్ఖఞ్చ కసిరం కిచ్ఛం, నీఘో చ బ్యసనం అఘం;
దబ్బే తు పాపపుఞ్ఞాని, తీస్వాకిచ్ఛం సుఖాది చ.

౯౦. భాగ్యం నియతి భాగో చ, భాగధేయ్యం విధీ’రితో;
అథో ఉప్పత్తి నిబ్బత్తి, జాతి జనన ముబ్భవో.

౯౧. నిమిత్తం కారణం ఠానం, పదం బీజం నిబన్ధనం;
నిదానం పభవో హేతు, సమ్భవో సేతు పచ్చయో.

౯౨. కారణం యం సమాసన్నం, **పదట్ఠాన**న్తి తం మతం;
జీవో తు పురిసో’త్తా థ, పధానం పకతిత్థియం.

౯౩. పాణో సరీరీ భూతం వా, సత్తో దేహీ చ పుగ్గలో;
జీవో పాణీ పజా జన్తు,
జనో లోకో తథాగతో.

౯౪. రూపం సద్దో గన్ధ రసా, ఫస్సో ధమ్మో చ గోచరా;
ఆలమ్బా విసయా తే ఛా, రమ్మణా లమ్బణాని చ.

౯౫. సుక్కో గోరో సితో’దాతా,
ధవలో సేత, పణ్డరా;

సోణో తు లోహితో రత్తో,

తమ్బ మఞ్జిట్ఠ రోహితా.

౯౬. నీలో కణ్హా'సితా కాళో,

మేచకో సామ సామలా;

సితపీతేతు **పణ్డు**'త్తో, ఈసంపణ్డుతు **ధూసరో.**

౯౭. **అరుణో** కిఞ్చిరత్తో థ,

పాటలో సేతలోహితో;

అథో పీతో హలిద్యాభో,

పలాసో హరితో హరి.

౯౮. **కళారో కపిలో** నీల, పీతే థ రోచనప్పభే;

పిఙ్గో పిసఙ్గో ప్యథవా, కళారాదీ తు పిఙ్గలే.

౯౯. కమ్మాసో సబలో చిత్తో,

సావో తు కణ్హపీతకే;

వాచ్చలిఙ్గా గుణిన్యేతే, గుణే సుక్కాదయో పుమే.

౧౦౦. నచ్చం నట్టఞ్చ నటనం, నత్తనం లాసనం భవే;

నచ్చం తు వాదితం గీత, మితి **నాటు**మిదం తయం.

౧౦౧. నచ్చట్ఠానం సియా **రఙ్గో, భినయో** సూచ్యసూచనం;

అఙ్గహారో'ఙ్గవిక్ఖేపో, నట్టకో నటకో నటో.

౧౦౨. సిఙ్గారో కరుణో వీర, బ్భుత హస్స భయానకా;

సన్తో బీభచ్ఛ రుద్దాని, నవ **నాట్యరసా** ఇమే.

౧౦౩. పోసస్స నారియం పోసే, ఇత్థియా సఙ్గమం పతి;

యా పిహా ఏస **సిఙ్గారో,** రతికీళాదికారణో.

౧౦౪. ఉత్తమ ప్పకతిప్పాయో, ఇత్థిపురిసహేతుకో;

సో **సమ్భోగో వియోగో**తి,

సిఙ్గారో దువిధో మతో.

౧౦౫. భాసితం లపితం భాసా, వోహారో వచనం వచో;

ఉత్తి వాచా గిరా వాణీ, భారతీ కథితా [కథా (కత్థచి)] వచీ.

౧౦౬.ఏకాఖ్యాతో పదచయో, సియా **వాక్యం**సకారకో;
ఆమేడితన్తి విఞ్ఞేయ్యం, ద్వత్తిక్ఖత్తు ముదీరణం.

౧౦౭.భయే కోధే పసంసాయం, తురితే కోతూహలే'చ్ఛరే;
హాసే సోకే పసాదే చ, కరే ఆమేడితం బుధో.

౧౦౮.**ఇరు** నారీ **యజు సామ**, మితి వేదా తయో సియుం;
ఏతే ఏవ తయీ నారీ, వేదో మన్తో సుతిత్థియం.

౧౦౯.అట్ఠకో వామకో వామ, దేవో చఙ్గీరసో భగు;
యమదగ్గి చ వాసిట్ఠో, భారద్వాజో చ కస్సపో;
వేస్సామిత్తోతి మన్తానం, కత్తారో ఇసయో ఇమే.

౧౧౦.కప్పో బ్యాకరణం జోతి, సత్థం సిక్ఖా నిరుత్తి చ;
ఛన్దోవిచితి చేతాని, **వేదఙ్గాని** వదన్తి ఛ.

౧౧౧.**ఇతిహాసో** పురావుత్త, ప్పబన్ధో భారతాదికో;
నామప్పకాసకం సత్థం, రుక్ఖాదీనం **నిఘణ్డు** సో.

౧౧౨.వితణ్డసత్థం విఞ్ఞేయ్యం, యం తం **లోకాయతం** ఇతి;
కేటుభం తు క్రియాకప్ప, వికప్పో కవినం హితో.

౧౧౩. **ఆఖ్యాయికో**పలద్ధత్థా, పబన్ధకప్పనా **కథా;**
దణ్డనీత్య'త్థసత్థస్మిం, వుత్తన్తో తు పవత్తి చ.

౧౧౪.సఞ్ఞా, ఖ్యా, వ్హా సమఞ్ఞా చా, భిధానం నామ మవ్హయో;
నామధేయ్యా' ధివచనం, పటివాక్యం తు ఉత్తరం.

౧౧౫.పఞ్హో తీస్వ నుయోగో చ, పుచ్ఛా పృథ నిదస్సనం;
ఉపోగ్ఘాతో చ దిట్ఠన్తో, తథో'దాహరణం భవే.

౧౧౬.సమా సఙ్ఖేప సంహారా, సమాసో సఙ్గహో పృథ;
సతం ధారయసీ త్యాద్య, **బ్భక్ఖానం** తుచ్ఛభాసనం.

౧౧౭.వోహారో తు వివాదో థ, సపనం సపథోపి చ;

యసో సిలోకో కిత్తిత్థీ,

ఘోసనా తు’చ్చసద్దనం.

౧౧౮.పటిఘోసో పటిరవో, థో’ పణ్ణాసో వచీముఖం;

కత్థనా చ సిలాఘా చ, వణ్ణనా చ నుతి త్థుతి.

౧౧౯.థోమనఞ్చ [థోమనం వా (కత్థచి థోమనం థోమనా ద్విలిఙ్గే)] పసంసాథ, **కేకా** నాదో సిఖణ్డినం;

గజానం **కోఞ్చ**నాదో థ,

మతా **హేసా** హయద్ధని.

౧౨౦.పరియాయో పేవచనం, సాకచ్ఛా తు చ సంకథా;

ఉపవాదో చు’పక్కోసా, వణ్ణవాదా’నువాదో చ;

జనవాదా’పవాదాపి, పరివాదో చ తుల్యత్థా.

౧౨౧.ఖేపో నిన్దా తథా కుచ్ఛా, జిగుచ్ఛా గరహా భవే;

నిన్దాపుబ్బో ఉపారమ్భో, **పరిభాసన** ముచ్చతే.

౧౨౨అట్ఠానరియవోహార, వసేన యా పవత్తితా;

అభివాక్యం సియా వాచా, సా వీతిక్కమదీపనీ.

౧౨౩.ముహుంభాసా **నులాపో**థ, **పలాపో** నత్థికా గిరా;

ఆదోభాసన **మాలాపో,**

విలాపో తు పరిద్దవో.

౧౨౪.విప్పలాపో విరోధోత్తి, సన్దేసోత్తి తు వాచికం;

సమ్భాసనం తు **సల్లాపో,** విరోధరహితం మిథు.

౧౨౫**ఫరుసం** నిట్ఠురం వాక్యం, మనుఞ్ఞం **హదయఙ్గమం;**

సంకులం తు **కిలిట్ఠ**ఞ్చ, పుబ్బాపరవిరోధినీ.

౧౨౬.సముదాయత్థరహితం, **అబద్ధ**మితి [అబన్ధ (క.)] కిత్తితం;

వితథం తు ముసా చాథ [ఆహతం తు ముసాత్థకం (కత్థచి, అమరకోస)], ఫరుసాదీ తిలిఙ్గికా.

౧౨౭.సమ్మా బ్యయఞ్చా వితథం, సచ్చం తచ్ఛం యథాతథం;

తబ్బన్తా తీస్వ లీకం త్వ, సచ్చం మిచ్ఛా ముసా బ్యయం.

౧౨౮.

రవో నినాదో నినదో చ సద్దో,

నిగ్ఘోస నాద ద్ధనయో చ రావో;

ఆరావ సంరావ విరావ ఘోసా,

రవా సుతిత్థీ సర నిస్సనా చ.

౧౨౯.విస్సట్ఠ మఞ్జు విఞ్ఞేయ్యా, సవనీయా విసారినో;

బిన్దు గమ్భీర నిన్నాదీ, త్యేవ **మట్ఠఙ్గికో సరో.**

౧౩౦. తిరచ్ఛానగతానఞ్హి, రుతం **వస్సిత** ముచ్చతే;

కోలాహలో కలహలో,

గీతం గానఞ్చ గీతికా.

౧౩౧. సరా సత్త తయో గామా, చేకవీసతి ముచ్ఛనా;

తానా [తానాని (బహూసు)] చేకూనపఞ్ఞాస, ఇచ్చేతం **సరమణ్డలం.**

౧౩౨.ఉసభో ధేవతో చేవ, ఛజ్జ గన్ధార మజ్ఝిమా;

పఞ్చమో చ నిసాదోతి, **సత్తే**’తే గదితా సరా.

౧౩౩. నదన్తి **ఉసభం** గావో, తురగా **ధేవతం** తథా;

ఛజ్జం మయూరా **గన్ధార,** మజా కోఞ్చా చ **మజ్ఝిమం.**

౧౩౪.**పఞ్చమం** పరపుట్ఠాదీ, **నిసాదమ్పి** చ వారణా;

ఛజ్జో చ **మజ్ఝిమో** గామా,

తయో **సాధారణో**తి చ.

౧౩౫.సరేసు తేసు పచ్చేకే, తిస్సో తిస్సో హి ముచ్ఛనా;

సియుం తథేవ తానాని [తానాని (బహూసు)], సత్త సత్తేవ లబ్భరే.

౧౩౬. తిస్సో దువే చతస్సో చ, చతస్సో కమతో సరే;

తిస్సో దువే చతస్సోతి, **ద్వావీసతి** సుతీ సియుం.

౧౩౭. ఉచ్చతరే రవే **తారో,** ధాబ్యత్తే మధురే **కలో;**

గమ్భీరే తు రవే **మన్దో,** తారాదీ తీస్వథో కలే;

కాకలీ సుఖుమే వుత్తో,

క్రియాదిసమతా **లయో.**

౧౩౮. వీణా చ వల్లకీ సత్త, తన్తీ సా **పరివాదినీ;**

పోక్ఖరో దోణి వీణాయ,

ఉపవీణో తు వేఠకో.

౧౩౯. ఆతతఞ్చేవ వితత, మాతతవితతం ఘనం;

సుసిరం చేతి **తూరియం, పఞ్చఙ్గిక** ముదీరితం.

౧౪౦. **ఆతతం** నామ చమ్మావ, నద్ధేసు భేరియాదిసు;

తలే'కేకయుతం కుమ్భ, థుణ దద్దరికాదికం.

౧౪౧. **వితతం** చో'భయతలం, తూరియం మురజాదికం;

ఆతతవితతం సబ్బ, వినద్ధం పణవాదికం.

౧౪౨. **సుసిరం** వంససఙ్ఖాది, సమ్మతాలాదికం **ఘనం;**

ఆతోజ్జం తు చ వాదిత్తం, వాదితం వజ్జ ముచ్చతే.

౧౪౩. భేరీ (భేరి) దున్దుభి వుత్తో థ,

ముదిఙ్గో మురజోస్స తు;

ఆలిఙ్గ, ఙ్కో్య, ద్ధకా భేదా,

తిణవో తు చ డిణ్డిమో.

౧౪౪. ఆలమ్బరో తు పణవో, **కోణో** వీణాదివాదనం;

దద్దరీ పటహో భేరి, ప్పభేదా **మద్దలా**దయో.

౧౪౫. జనప్పియే విమద్దుట్ఠే, గన్ధే **పరిమలో** భవే;

సో త్వా **మోదో** దూరగామీ, విస్సన్తా తీస్వితో పరం.

౧౪౬. ఇట్ఠగన్ధో చ సురభి, సుగన్ధో చ సుగన్ధి చ;

పూతిగన్ధి తు దుగ్గన్ధో, థ విస్సం ఆమగన్ధి యం.

౧౪౭. కుఙ్కుమఞ్చేవ యవన, పుప్ఫఞ్చ తగరం తథా;

తురుక్ఖోతి **చతుజ్జాతి, గన్ధా** ఏతే పకాసితా.

౧౪౮. కసావో నిత్థియం తిత్తో, మధురో లవణో ఇమే;

అమ్బిలో కటుకో చేతి, **ఛ రసా** తబ్బతీ తిసు.

౧౪౯. సియా ఫస్సో చ ఫోట్ఠబ్బో,

విసయీ త్వక్ఖ మిన్ద్రియం;
నయనం త్వక్ఖి నేత్తఞ్చ, లోచనం చ’చ్ఛి చక్ఖు చ.

౧౫౦.సోతం సద్దగ్గహో కణ్ణో, సవనం సుతి నత్థు తు;
నాసా చ నాసికా ఘానం, జివ్హాతు రసనా భవే.

౧౫౧.సరీరం వపు గత్తఞ్చా, త్తభావో బోన్ది విగ్గహో;
దేహం వా పురిసే కాయో, థియం తను కళేవరం.

౧౫౨.చిత్తం చేతో మనో నిత్థీ, విఞ్ఞాణం హదయం తథా;
మానసం ధీ తు పఞ్ఞా చ, బుద్ధి మేధా మతి ముతి.

౧౫౩.భూరీ మన్తా చ పఞ్ఞాణం, ఞాణం విజ్జా చ యోని చ;
పటిభాన మమోహో థ, పఞ్ఞాభేదా **విపస్సనా.**

౧౫౪.**సమ్మాదిట్ఠి** పభుతికా, వీమంసా తు విచారణా;
సమ్పజఞ్ఞం తు నేపక్కం, వేదయితం తు వేదనా.

౧౫౫.తక్కో వితక్కో సఙ్కప్పో,
ప్పనో’ హా’ యు తు జీవితం;
ఏకగ్గతా తు సమథో, అవిక్ఖేపో సమాధి చ.

౧౫౬.ఉస్సాహో’ తప్ప పగ్గాహా, వాయామో చ పరక్కమో;
పధానం వీరియం చేహా, ఉయ్యామో చ ధితి త్థియం.

౧౫౭.చత్తారి **వీరియఙ్గాని,** తచస్స చ నహారునో;
అవసిస్సన మట్ఠిస్స, మంసలోహితసుస్సనం.

౧౫౮.**ఉస్సోళ్హీ** త్వ ధిమత్తేహా, సతి త్వ నుస్సతి త్థియ;
లజ్జా హిరీ సమానా థ, ఓత్తప్పం పాపభీరుతా.

౧౫౯.మజ్ఝత్తతా తు’పేక్ఖా చ, అదుక్ఖమసుఖా సియా;
చిత్తాభోగో మనక్కారో,
అధిమోక్ఖో తు నిచ్ఛయో.

౧౬౦.దయా’ నుకమ్పా కారుఞ్ఞం, కరుణా చ అనుద్దయా;
థియం వేరమణీ చేవ, విరత్యా’ రతి చాప్యథ.

౧౬౧.తితిక్ఖా ఖన్తి ఖమనం, ఖమా మేత్తా తు మేత్య’థ;
దస్సనం దిట్ఠి లద్ధిత్థీ, సిద్ధన్తో సమయో భవే.

౧౬౨.తణ్హా చ తసిణా ఏజా, జాలినీ చ విసత్తికా;
ఛన్దో జటా నికన్త్యా’సా, సిబ్బినీ భవనేత్తి చ.

౧౬౩. అభిజ్ఝా వనథో వానం, లోభో రాగో చ ఆలయో;
పిహా మనోరథో ఇచ్ఛా, భిలాసో కామ దోహళా;
ఆకఙ్ఖా రుచి వుత్తా సా, త్వధికా **లాలసా** ద్విసు.

౧౬౪.వేరం విరోధో విద్దేసో, దోసో చ పటిఘుఞ్చ వా;
కోధా’ ఘాతా కోప రోసా,
బ్యాపాదో’ నభిరద్ధి చ.

౧౬౫.బద్ధవేర ముపనాహో, సియా సోకో తు సోచనం;
రోదితం కన్దితం రుణ్ణం, పరిదేవో పరిద్దవో.

౧౬౬.భీతిత్థీ భయ ముత్తాసో, భేరవం తు మహబ్భయం;
౧౬౭.భేరవం భీసనం భీమం, దారుణఞ్చ భయానకం;
ఘోరం పటిభయం భేస్మం, భయఙ్కర మిమే తీసు.

౧౬౮.ఇస్సా ఉసూయా మచ్ఛేరం, తు మచ్ఛరియ మచ్ఛరం;
మోహో’విజ్జా తథా’ఞాణం, మానో విధా చ ఉన్నతి.

౧౬౯.ఉద్ధచ్చ ముద్ధటం చాథ [ఉద్ధవంఉద్ధం ధావతి చిత్త మేతేనాతి ఉద్ధవం (టీకా)], తాపో కుక్కుచ్చమేవ చ;
పచ్ఛాతాపో నుతాపో చ, విప్పటిసారో పకాసితో.

౧౭౦. మనోవిలేఖ సన్దేహా, సంసయో చ కథంకథా;
ద్వేళ్హకం విచికిచ్ఛా చ, కఙ్ఖా సఙ్కా విమత్యపి.

౧౭౧.గబ్బో భిమానో’హంకారో, చిన్తాతు ఝాన ముచ్చతే;
నిచ్ఛయో నిణ్ణయో వుత్తో, పటిఞ్ఞా తు పటిస్సవో.

౧౭౨.అవమానం తిరక్కారో, పరిభవో ప్య’ నాదరో;
పరాభవో ప్య’ వఞ్ఞా’ థ, ఉమ్మాదో చిత్తవిబ్భమో.

౧౭౩.

పేమం సినేహో స్నేహో థ, చిత్తపీళా విసణ్ఠితా;

పమాదో సతివోస్సగ్గో, కోతూహలం కుతూహలం.

౧౭౪.విలాసో లలితం లీలా, హావో హేళా చ విబ్భమో;

ఇచ్చాదికా సియుం నారి, సిఙ్గారభావజా కిరియా.

౧౭౫.హసనం హసితం హాసో, మన్దో సో మిహితం సితం;

అట్టహాసో మహాహాసో,

రోమఞ్చో లోమహంసనం.

౧౭౬.పరిహాసో దవో ఖిడ్డా, కేళి కీళా చ కీళితం;

నిద్దా తు సుపినం సోప్పం, మిద్ధఞ్చ పచలాయికా.

౧౭౭. థియం నికతి కూటఞ్చ, దమ్భో సాఠ్యఞ్చ కేతవం;

సభావో తు నిస్సగ్గో చ, సరూపం పకతిత్థియం.

౧౭౮.సీలఞ్చ లక్ఖణం భావో,

ఉస్సవో తు ఛణో మహో [మతో (టీ॰)].

౧౭౯.ధారేన్తో జన్తు సస్నేహ, మభిధానప్పదీపికం;

ఖుద్దకాద్యత్థజాతాని [ఖుద్దకాన్యత్థజాతాని (క॰)], సమ్పస్సతి యథాసుఖం.

సగ్గకణ్డో నిట్ఠితో.

౨. భూకణ్డ

౧. భూమివగ్గ

౧౮౦.వగ్గా భూమి, పురీ, మచ్చ, చతుబ్బణ్ణ, వనాదిహి;
పాతాలేన చ వుచ్చన్తే, సఙ్గో'పఙ్గేహి'ధ'క్కమా.

౧౮౧.వసున్ధరా ఛమా భూమి, పథవీ మేదనీ మహీ;
ఉబ్బీ వసుమతీ గో కు, వసుధా ధరణీ ధరా;
పుథవీ జగతీ భూరీ, భూ చ భూతధరా' వనీ.

౧౮౨.ఖారా తు మత్తికా **ఊసో**, ఊసవా తూసరో తిసు;
థలం థలీత్థీ భూభాగే, థద్ధలూఖమ్హి **జఙ్గలో**.

౧౮౩.పుబ్బవిదేహో చాపర, గోయానం జమ్బుదీపో చ;
ఉత్తరకురు చేతి సియుం, చత్తారోమే **మహాదీపా.**

౧౮౪.పుమ్బహుత్తే కురూ సక్కా, కోసలా మగధా సివీ;
కలిఙ్గా'వన్తి పఞ్చాలా, వజ్జీ గన్ధార చేతయో.

౧౮౫.వఙ్గా విదేహా కమ్బోజా, మద్దా భగ్గ'ఙ్గ సీహళా;
కస్మీరా కాసి పణ్డవాదీ, సియుం **జనపదన్తరా.**

౧౮౬.లోకో చ భువనం వుత్తం, దేసో తు విసయో ప్యథ;
మిలక్ఖదేసో పచ్చన్తో, మజ్ఝదేసో తు మజ్ఝిమో.

౧౮౭.అనూపో సలిలప్పాయో, కచ్ఛం పుమ నపుంసకే;
సద్దలో హరితే దేసే, తిణేనా, భినవేన హి.

౧౮౮.నద్యమ్బుజీవనో దేసో, వుట్ఠినిప్పజ్జసస్సకో;
యో **నదీమాతికో దేవ,**
మాతికో చ కమేన సో.

౧౮౯.తీస్వనూపాద్యథో చన్ద, సూరాదో **సస్సతీ**రితో;
రట్ఠం తు విజితఞ్చాథ, పురిసే సేతు ఆలియం.

౧౯౦.ఉపాన్తభూ **పరిసరో**, గోట్ఠం తు గోకులం వజో;

మగ్గో పన్థో పథో అద్ధా, అఞ్జసం వటుమం తథా.

౧౯౧.పజ్జో [పజ్జా.... (క.)], యనఞ్చ పదవీ, వత్తనీ పద్ధతిత్థియం;

తబ్భేదా జఙ్ఘ, సకట, మగ్గా తే చ **మహద్ధని.**

౧౯౨.**ఏకపద్యే**కపదికే, కన్తారో తు చ దుగ్గమే;

౧౯౩. పటిమగ్గో పటిపథో, **అద్ధానం** దీఘ మఞ్జసం;

సుప్పథో తు సుపన్థో చ, ఉప్పథం త్వపథం భవే.

౧౯౪.ఛత్తింసపరమాణూన, మేకో **ణు** చ ఛత్తింస తే;

తజ్జారీ తాపి ఛత్తింస, **రథరేణు** ఛత్తింస తే.

౧౯౫.**లిక్ఖా**తా సత్త **ఊకా** తా, **ధఞ్ఞమాసో**తి సత్త తే;

సత్త **ఙ్గుల**’ మము ద్వేచ్ఛ, **విదత్థి** తా దువే సియుం.

౧౯౬.**రతనం** తాని సత్తేవ, యట్ఠి తా వీసతూ **సభం;**

గావుత ముసభాసీతి, **యోజనం** చతుగావుతం.

౧౯౭. ధనుపఞ్చసతం **కోసో, కరీసం** చతురమ్బణం;

అబ్భన్తరం తు హత్థాన, మట్ఠవీస పమాణతో.

భూమివగ్గో నిట్ఠితో.

౨. భూకణ్డ

౧. పురవగ్గ

౧౯౮.పురం నగర మిత్థీ వా, ఠానీయం పుటభేదనం;

ఠియం తు రాజధానీ [రాజఠానీ (టీ.)] చ, ఖన్ధావారో భవే థ చ.

౧౯౯.**సాఖానగర** మఞ్ఞత్ర, యం తం మూలపురా పురం;

బారాణసీ చ సావత్థి, వేసాలీ మిథిలా, ళవీ.

౨౦౦.కోసమ్బు, జ్జేనియో తక్క, సిలా చమ్పా చ సాగలం;

సుసుమారగిరం [సంసుమార (టీకా)] రాజ, గహం కపిలవత్థు చ.

౨౦౧.సాకేత, మిన్దపత్థఞ్చ, క్కట్ఠా పాటలిపుత్తకం;

జేతుత్తరఞ్చ సఙ్కస్సం, కుసినారాదయో పురీ.

౨౦౨.రచ్ఛా చ విసిఖా వుత్తా, రథికా వీథి చాప్యథ;

బ్యూహో రచ్ఛా అనిబ్బిద్ధా, నిబ్బిద్ధా తు **పథద్ధి** చ.

౨౦౩.చతుక్కం చచ్చరే మగ్గ, సన్ధి సిఙ్ఘాటకం భవే;

పాకారో వరణో చాథ, ఉదాపో [ఉద్దాప, ఉద్దాప] ఉపకారికా.

౨౦౪.కుట్టం తు భిత్తి నారీ థ, గోపురం ద్వారకోట్ఠకో;

ఏసికా ఇన్దఖీలో చ, అట్టో త్వట్టాలకో భవే.

౨౦౫.తోరణం తు బహిద్వారం, పరిఖాతు చ దీఘికా;

మన్దిరం సదనా, గారం, నికాయో నిలయా, లయో.

౨౦౬.ఆవాసో భవనం వేస్మం, నికేతనం నివేసనం;

ఘరం గహఞ్చా, వసథో, సరణఞ్చ పతిస్సయో.

౨౦౭.ఓకం సాలా ఖయో వాసో, ఠియం కుటి వసత్య’పి;

గేహఞ్చా, నిత్థి సదుమం, చేతియా, యతనాని తు.

౨౦౮.పాసాదో చేవ యూపో థ, ముణ్డచ్ఛదో చ హమ్మియం;

యూపోతు గజకుమ్భమ్హి, **హత్థినఖో** పతిట్ఠితో.

౨౦౯.సుపణ్ణవఙ్కచ్ఛదన, **మడ్ఢయోగో** సియా థ చ;
ఏకకూటయుతో **మాళో,**
పాసాదో చతురస్సకో.

౨౧౦.సభాయఞ్చ సభా చాథ, మణ్డపం వా జనాలయో;
అథో ఆసనసాలాయం, **పటిక్కమన** మీరితం.

౨౧౧.జినస్స వాసభవన, మిత్థీ **గన్ధకుటి** ప్యథ;
థియం రసవతీ పాక, ట్ఠానఞ్చేవ మహానసం.

౨౧౨.ఆవేసనం సిప్పసాలా, **సోణ్డా** తు పానమన్దిరం;
వచ్చట్ఠానం **వచ్చకుటి,** మునీనం ఠాన **మస్సమో.**

౨౧౩.పణ్యవిక్కయసాలా కు, ఆపణో పణ్యవీథికా;
ఉదోసితో భణ్డసాలా, చఙ్కమనం తు చఙ్కమో.

౨౧౪.జన్తాఘరం త్వగ్గిసాలా, పపా పానీయసాలికా;
గబ్భో ఓవరకో వాసా, గారం తు సయనిగ్గహం.

౨౧౫.ఇత్థాగారం తు ఓరోధో, సుద్ధన్తో' న్తేపురమ్పి చ;
అసబ్బవిసయట్ఠానం, రఞ్ఞం **కచ్ఛన్తరం** మతం.

౨౧౬.సోపానో వా'రోహణఞ్చ,
నిస్సేణీ సా, ధిరోహిణీ;
వాతపానం గవక్ఖో చ, జాలఞ్చ సీహపఞ్జరం.

౨౧౭.ఆలోకసన్ధి వుత్తో థ, లఙ్గీ'త్థీ పలిఘో భవే;
కపిసీసో, గ్గలత్థమ్భో, **నిబ్బం** తు ఛద్దకోటియం.

౨౧౮.ఛదనం పటలం ఛద్ద, మజిరం చచ్చరో, ఙ్గణం;
పఘానో పఘనా, లిన్దో, పముఖం ద్వారబన్ధనం.

౨౧౯.పిట్ఠసఙ్ఘాటకం ద్వార, బాహా కూటం తు కణ్ణికా;
ద్వారఞ్చ పటిహారో థ, ఉమ్మారో దేహనీ, త్థియం.

౨౨౦.ఏళకో ఇన్దఖీలో థ, థమ్భో థూణో పుమిత్థియం;
పాటికా, ఢ్ఢేన్దుపాసాణే, గిఞ్జకా తు చ ఇట్ఠకా.

౨౨౧చలభిచ్ఛాదిదారుమ్హి, వజ్కో **గోపానసీ,** త్థియం;
కపోతపాలికాయం తు, **విటఙ్కో** నిత్థియం భవే.

౨౨౨కుఞ్చికావివరం తాళ, చ్ఛిగ్గలో ప్యథ కుఞ్చికా;
తాళో’వాపురణం చాథ, వేదికా వేది కథ్యతే.

౨౨౩.**సఙ్ఘాతో పక్ఖపాసో** చ, మన్దిరఙ్గా **తులా** అపి;
థియం సమ్ముజ్జనీ చేవ, సమ్మజ్జనీ చ సోధనీ.

౨౨౪సఙ్కటీరం తు సఙ్కార, ట్ఠానం సఙ్కారకూటకం;
అథో కచవరో, క్లాపో, సఙ్కారో చ కసమ్బుపి.

౨౨౫ఘరాదిభూమి తం **వత్థు,** గామో సంవసథో థ సో;
పాకటో **నిగమో** భోగ, మచ్చాదిభ్యో ధి తూదితో [‘అధిభూ’తి ఈరితో కథితో (టీ.)].

౨౨౬సీమా చ మరియాదా థ,
ఘోసో గోపాలగామకోతి.

పురవగ్గో నిట్ఠితో.

౩. నరవగ్గ

౨౨౭.మనుస్సో మానుసో మచ్చో, మానవో మనుజో నరో;
పోసో పుమా చ పురిసో,
పోరిసో ప్యథ పణ్డితో.

౨౨౮బుధో విద్వా విభావీ చ, సన్తో సప్పఞ్ఞ కోవిదా;
ధీమా సుధీ కవి బ్యత్తో, విచక్ఖణో విసారదో.

౨౨౯మేధావీ మతిమా పఞ్ఞో, విఞ్ఞూ చ విదూరో విదూ;
ధీరో విపస్సీ దోసఞ్ఞూ, బుద్ధో చ దబ్బ విద్దసు.

౨౩౦.ఇత్థీ సీమన్తినీ నారీ, థీ వధూ వనితా, ఙ్గనా;
పమదా సున్దరీ కన్తా, రమణీ దయితా, బలా.

౨౩౧.మాతుగామో చ మహిలా, లలనా భీరు కామినీ;
కుమారికా తు కఞ్ఞా థ, యువతీ తరుణీ భవే.

౨౩౨.**మహేసీ** సాభిసేకాఞ్ఞా,

భోగినీ రాజనారియో;

ధవత్థినీ తు సఙ్కేతం, యాతి యా సా, **భిసారికా.**

౨౩౩. గణికా వేసియా వణ్ణ, దాసీ నగరసోభినీ;

రూపూపజీవినీ వేసీ, కులటా తు చ బన్ధకీ.

౨౩౪.వరారోహో, త్తమా మత్త, కాసినీ వరవణ్ణినీ;

పతిబ్బతా త్వపి సతీ, కులిత్థీ కులపాలికా.

౨౩౫.విధవా పతిసుఞ్ఞా థ, పతిమ్బరా సయమ్బరా;

విజాతా తు పసూతా చ, జాతాపచ్చా పసూతికా.

౨౩౬.దూతీ సఞ్చారికా దాసీ, తు చేటీ కుటధారికా;

వారుణీ, క్ఖణికా తుల్యా, ఖత్తియానీ తు ఖత్తియా.

౨౩౭. దారో జాయా కలత్తఞ్చ, ఘరణీ భరియా పియా,

పజాపతీ చ దుతియా, సా పాదపరిచారికా.

౨౩౮.సఖీ త్వా'లీ వయస్సా థ, జారీ చేవా'తిచారినీ;

పుమే తూ'తు రజో పుప్ఫం, ఉతునీ తు రజస్సలా.

౨౩౯.పుప్ఫవతీ గరుగబ్భా, పన్నసత్తా చ గబ్భినీ;

గబ్భాసయో జలాబుపి, కలలం పున్నపుంసకే.

౨౪౦.ధవోతు సామికో భత్తా, కన్తో పతి వరో పియో;

అథో పపతి జారో థా,

పచ్చం పుత్తో'త్రజో సుతో.

౨౪౧.తనుజో తనయో సూను, పుత్తాదీ ధీతరి'త్థియం;

నారియం దుహితా ధీతా,

సజాతో త్వో'**రసో** సుతో.

౨౪౨.జాయాపతీ జనిపతీ, జయమ్పతీ తు దమ్పతీ [దమ్పతీతి పదం పుల్లిఙ్గ బహువచనన్తం ఇకారన్తం, తుదమ్పతి (టీ॰)];

అథ వస్సవరో వుత్తో, పణ్డకో చ నపుంసకం.

౨౪౩.బన్ధవో బన్ధు సజనో, సగోత్తో ఞాతి ఞాతకో;
సాలోహితో సపిణ్డో చ,
తాతో తు జనకో పితా.

౨౪౪ అమ్మ, మ్బా జననీ మాతా, జనేత్తి జనికా భవే;
ఉపమాతా తు ధాతి'త్థీ,
సాలో జాయాయ భాతికో.

౨౪౫ **ననన్దా** సామిభగినీ, మాతామహీ తు అయ్యికా;
మాతులో మాతుభాతా,స్స, **మాతులానీ** పజాపతి.

౨౪౬ జాయాపతీనం జననీ, **సస్సు** వుత్తాథ తప్పితా;
ససురో భాగినేయ్యోతు, పుత్తో భగినియా భవే.

౨౪౭.నత్తా వుత్తో పపుత్తో థ, సామిభాతా తు **దేవరో;**
ధీతుపతి తు **జామాతా,**
అయ్యకో తు పితామహో.

౨౪౮ **మాతుచ్ఛా** మాతుభగినీ, **పితుచ్ఛా** భగినీ పితు;
పపితామహో పయ్యకో,
సుణ్హా తు సుణిసా హుసా.

౨౪౯.సోదరియో సగబ్భో చ, సోదరో సహజో ప్యథ;
మాతాపితూ తే **పితరో, పుత్తా** తు పుత్తధీతరో.

౨౫౦ **ససురా** సస్సుససురా, భాతుభగినీ **భాతరో;**
బాలత్తం బాలతా బాల్యం, యోబ్బఞ్ఞంతు చ యోబ్బనం.

౨౫౧ సుక్కా తు **పలితం** కేసా, దయో థ జరతా జరా;
పుథుకో పిల్లకో ఛాపో, కుమారో బాల పోతకా.

౨౫౨ అథు' త్తానసయు'త్తాన, సేయ్యకా థనపోపి చ;
౨౫౩.తరుణో చ వయట్ఠో చ, దహరో చ యువా సుసు;
మాణవోదారకోచాథ, సుకుమారో సుఖేధితో.

౨౫౪ మహల్లకో చ వుద్ధో చ, థేరో జిణ్ణో చ జిణ్ణకో;

అగ్గజో పుబ్బజో జేట్ఠో, కనియో కనిట్ఠో నుజో.

౨౫౫వలిత్తచో తు వలినో; తీసు'త్తానసయాదయో;

౨౫౬సీసో'త్తమఙ్గాని సిరో, ముద్ధా చ మత్థకో భవే;

కేసో తు కున్తలో వాలో, త్తమఙ్గరుహా ముద్ధజా.

౨౫౭.**ధమ్మిల్లో** సంయతా కేసా,

కాకపక్ఖో సిఖణ్డకో;

పాసో హత్థో కేసచయే;

తాపసానం తహిం **జటా.**

౨౫౮థియం వేణీ పవేణీ చ;

అథో చూళా సిఖా సియా;

సీమన్తో తు మతో నారి, కేసమజ్ఝమ్హి పద్ధతి.

౨౫౯లోమం తనురుహం రోమం, పమ్హం పఖుమ మక్ఖిగం;

మస్సు వుత్తం పుమముఖే, భూ త్విత్థీ భముకో భము.

౨౬౦.బప్ఫో [ఖప్ఫో (టీ.)] నేత్తజల'స్సూని, నేత్తతారా కనీనికా;

వదనం తు ముఖం తుణ్డం, వత్తం లపన మాననం.

౨౬౧.ద్విజో లపనజో దన్తో, దసనో రదనో రదో;

దాఠా తుదన్తభేదస్మిం, **అపాఙ్గో** త్వక్ఖికోటిసు.

౨౬౨దన్తావరణ మోట్ఠో చా, ప్య'ధరో దసనచ్ఛదో;

గణ్డో కపోలో హన్విత్థీ [గణ్డత్థి (టీ.) హన్వత్థీ=హను+ఇత్థీ; హన+ఉ (ణ్వాది)],

చుబుకం త్వ' ధరా అధో.

౨౬౩.గలో చ కణ్ఠో గీవా చ, కన్ధరా చ సిరోధరా;

కమ్బుగీవా తు యా గీవా, సువణ్ణాలిఙ్గసన్నిభా;

అఙ్కితా తీహి లేఖాహి, **కమ్బుగీవా** ధవా మతా.

౨౬౪అంసో నిత్థీ భుజసిరో, ఖన్ధో తస్సన్ధి **జత్తు** తం;

బాహుమూలం తు కచ్ఛో, థో, త్వ'స్స **పస్స** మనిత్థియం.

౨౬౫బాహు భుజాద్వీసు బాహా, హత్థో తు కర పాణయో;

మణిబన్ధో పకోట్ఠన్తో, కప్పరో తు కపోణ్య’థ.

౨౬౬.మణిబన్ధ కనిట్ఠానం, పాణిస్స **కరభో**,న్తరం;
కరసాఖా, ఙ్గులీ తా తు, **పఞ్చ**, ఙ్గుట్ఠో చ తజ్జనీ;
మజ్ఝిమా నామికా చాపి, కనిట్ఠా’తి కమా సియుం.

౨౬౭.పదేసో తాలగోకణ్ణా, విదత్థి,ట్ఠి కమా తతే;
తజ్జన్యాదియుతే’ఙ్గుట్ఠే, **పసతో** పాణి కుఞ్చితో.

౨౬౮.రతనం కుక్కు హత్థో థ, పుమే కరపుటో,ఞ్జలి;
కరజో తు నఖో నిత్థీ, ఖటకో ముట్ఠి చ ద్వీసు.

౨౬౯.**బ్యామో** సహకరా బాహు, ద్వే పస్సద్వయవిత్థతా;
ఉద్ధన్తత భుజపోస, ప్పమాణే **పోరిసం** తిసు.

౨౭౦.ఉరో చ హదయం చాథ, థనో కుచ పయోధరా;
చూచుకం తు థనగ్గస్మిం, పిట్ఠం తు పిట్ఠి నారియం.

౨౭౧.మజ్ఝో’నిత్థీ విలగ్గో చ, మజ్ఝిమం కుచ్ఛి [చతుక్కం ఉదరే; ౯౪౪-గాథాపి పస్సితబ్బా] తు ద్విసు;
గహణీత్థ్యుదరం గబ్భో, కోట్ఠోన్తో కుచ్ఛిసమ్భవే.

౨౭౨.జఘనం తు నితమ్బో చ, సోణీ చ కటి నారియం;
అఙ్గజాతం రహస్సఙ్గం, వత్థగుయ్హఞ్చ మేహనం.

౨౭౩. నిమిత్తఞ్చ వరఙ్గఞ్చ, బీజఞ్చ ఫలమేవ చ;
లిఙ్గం అణ్డం తు కోసో చ,
యోని త్విత్థీపుమేభగం.

౨౭౪.అసుచి సమ్భవో సుక్కం, పాయు తు పురిసే గుదం;
వా పుమే గూథ కరీస, వచ్చాని చ మలం ఛకం.

౨౭౫.ఉచ్చారో మీళ్హ ముక్కారో, పస్సావో ముత్త ముచ్చతే;
పూతిముత్తఞ్చ గోముత్తే, స్పాదీనం **ఛకణం** మలే.

౨౭౬.ద్విస్వధో నాభియా **వత్థి,** ఉచ్ఛఙ్గ’ఙ్కో తు’భో పుమే;
ఊరు సత్థి పుమే ఊరు, పబ్బం తు జాణు జణ్ణు చ.

౨౬౭.గోప్ఫకో పాదగణ్ఠిపి, పుమే తు పణ్హి పాసణి;
పాదగ్గం పపదో పాదో, తు పదో చరణఞ్చ వా.

౨౬౮.అఙ్గంత్వ'వయవో వుత్తో, ఫాసులికా తు ఫాసుకా;
పణ్డకే అట్ఠి ధాత్విత్థీ, గలన్తట్ఠి తు **అక్ఖకో**.

౨౬౯.కప్పరో తు కపాలం వా, కణ్డరా తు మహాసిరా;
పుమే న్హారు చిత్థీ సిరా, ధమనీ థ రసగ్గసా.

౨౭౦.రసహరణ్య'థో మంస, మామిసం పిసితం భవే;
తిలిజ్జకం తు వల్లూర, ముత్తత్తం అథ లోహితం.

౨౭౧.రుధిరం సోణితం రత్తం, లాలా ఖేళో ఏలా భవే;
పురిసే మాయు పిత్తఞ్చ, సేమ్హో నిత్థీ సిలేసుమో.

౨౭౨.వసా విలీనస్నేహో థ, మేదో చేవ వపా భవే;
ఆకప్పో వేసో నేపచ్ఛం, మణ్డనం తు పసాధనం.

౨౭౩.విభూసనం చాభరణం, అలఙ్కారో పిలన్ధనం;
కిరీట మకుటా'నిత్థీ, చూళామణి సిరోమణి.

౨౭౪.సిరోవేఠన ముణ్హీసం, కుణ్డలం కణ్ణవేఠనం;
కణ్ణికా కణ్ణపూరో చ, సియా కణ్ణవిభూసనం.

౨౭౫.కణ్ఠభూసా తు గీవేయ్యం, హారో ముత్తావలి'త్థియం;
నియురో వలయో నిత్థీ, కటకం పరిహారకం.

౨౭౬.కఙ్కణం కరభూసా థ, కిఙ్కిణీ [కింకణీ కిం కణికా (క.)] ఖుద్దఘణ్టికా;
అఙ్గులీయక మఙ్గుల్యా, భరణం, **సాక్ఖరం** తు తం.

౨౭౭.ముద్దికా'ఙ్గులిముద్దా థ, రసనా మేఖలా భవే;
కేయూర మఙ్గదఞ్చేవ, బాహుమూలవిభూసనం.

౨౭౮.పాదఙ్గదం తు మఞ్జీరో, పాదకటక నూపురా;
౨౭౯.అలఙ్కారప్పభేదా తు, **ముఖఫుల్లం** తథో'**ణ్ణతం;**
ఉగ్గత్థనం గిఙ్గమక, మిచ్చేవమాదయో సియుం.

౨౯౦.చేల మచ్ఛాదనం వత్థం, వాసో వసన మంసుకం;

అమ్బరఞ్చ పటో నిత్థీ, దుస్సం చోలో చ సాటకో.

౨౯౧.ఖోమం దుకూలం కోసెయ్యం, పత్తుణ్ణం కమ్బలో చ వా;

సాణం కోటమ్బురం భఙ్గ, న్త్యాది **వత్థన్తరం** మతం.

౨౯౨.నివాసన న్తరీయాన్య, న్తరమన్తరవాసకో;

పావారో తు’త్తరాసఙ్గో, ఉపసంబ్యాన ముత్తరం.

౨౯౩.ఉత్తరీయ మథో వత్థ, **మహతన్తి** మతం నవం;

నన్తకం కప్పటో జిణ్ణ, వసనం తు పటచ్చరం.

౨౯౪.కఞ్చుకో వారవాణం వా, థ వత్థావయవే **దసా;**

నాలిపట్టోతి కథితో, ఉత్తమఙ్గమ్హి కఞ్చుకో.

౨౯౫.ఆయామో దీఘతా రోహో,

పరిణాహో విసాలతా.

౨౯౬.అరహద్ధజో చ కాసాయ, కాసావాని చ చీవరం;

మణ్డలం తు తదఙ్గాని, **వివట్ట కుసి**ఆదయో.

౨౯౭.ఫల,త్తచ, కిమి, రోమా, న్యేతా వత్థస్స యోనియో;

ఫాలం **కప్పాసికం** తీసు, **ఖోమా**దీ తు తచబ్భవా.

౨౯౮.**కోసెయ్యం** కిమిజం, రోమ, మయం తు **కమ్బలం** భవే;

సమానత్థా జవనికా, సా తిరోకరణీ ప్యథ.

౨౯౯.పున్నపుంసక ముల్లోచం, వితానం ద్వయ మీరితం;

నహానఞ్చ సినానే థో, బ్బట్టను’మ్మజ్జనం సమం.

౩౦౦. విసేసకో తు తిలకో, త్థ్యాభో నిత్థీ చ చిత్తకం;

చన్దనో నిత్థియం గన్ధ, సారో మలయజో ప్యథ.

౩౦౧. గోసీసం తేలపణ్ణికం, పుమే వా హరిచన్దనం;

తిలపణ్ణీ తు పత్తఙ్గ, రఞ్జనం రత్తచన్దనం.

౩౦౨.కాళానుసారీ కాళియం, లోహం త్వా’గరు చా’గళు;

కాళాగరుతు కాళే’స్మిం, తురుక్ఖోతు చ పిణ్డకో.

౩౦౩. కత్థూరికా మిగమదో, కుట్ఠం తు అజపాలకం;
లవఙ్గం దేవకుసుమం, కస్మీరజం తు కుఙ్కుమం.

౩౦౪. యక్ఖధూపో సజ్జులసో, తక్కోలం తు చ కోలకం;
కోసఫల మథో జాతి, కోసం జాతిఫలం భవే.

౩౦౫. ఘనసారో సితబ్భో చ, కప్పూరం పున్నపుంసకే;
అలత్తకో యావకో చ, లాఖా జతు నపుంసకే.

౩౦౬. సిరివాసో తు సరల, ద్దవో’ ఞ్జనం తు కజ్జలం;
వాసచుణ్ణం వాసయోగో, వణ్ణకం తు విలేపనం.

౩౦౭. గన్ధమాల్యాదిసఙ్ఖారో, యో తం **వాసన** ముచ్చతే;
మాలా మాల్యం పుప్ఫదామే [పుప్ఫం దామం (క॰)], భావితం వాసితం తిసు.

౩౦౮. ఉత్తంసో సేఖరా’ వేళా, ముద్ధమాల్యే వటంసకో;
సేయ్యా చ సయనం సేనం, పల్లఙ్కో తు చ మఞ్చకో.

౩౦౯. మఞ్చాధారో పటిపాదో, మఞ్చఙ్గే **త్వటనీ** త్థియం,
౩౧౦. కుళీరపాదో ఆహచ్చ, పాదో చేవ మసారకో;
చత్తారో బున్దికాబద్ధో, తిమే **మఞ్చన్తరా** సియుం.

౩౧౧. బిబ్బోహనం చో’ పధానం, పీఠికా పీఠ మాసనం;
కోచ్ఛం తు భద్దపీఠే థా, **సన్ధీ** పీఠన్తరే మతా.

౩౧౨. మహన్తో కోజవో దీఘ,
లోమకో **గోనకో** మతో;
ఉణ్ణామయం త్వత్థరణం, **చిత్తకం** వానచిత్తకం.

౩౧౩. ఘనపుప్ఫం **పటలికా,** సేతం తు **పటికా** పృథ;
ద్విదసేకదసాన్యు’ **ద్ద,లోమి ఏకన్తలోమినో.**

౩౧౪. తదేవ సోళసిత్థీనం, నచ్చయోగ్గఙ్హి **కుత్తకం;**
సీహబ్యగ్ఘాదిరూపేహి, చిత్తం **వికతికా** భవే.

౩౧౫.కట్టిస్సం కోసేయ్యం రతన, పరిసిబ్బిత మత్థరణం కమా;
కోసియకట్టిస్సమయం, కోసియసుత్తేన పకతఞ్చ.

౩౧౬.దీపో పదీపో పజ్జోతో, ఫుమే త్వాదాస దప్పణా;
గేణ్డుకో కణ్డుకో తాల, వణ్టం తు బీజనీత్థియం.

౩౧౭. చఙ్కోటకో కరణ్డో చ, సముగ్గో సమ్పుటో భవే;
గామధమ్మో అసద్ధమ్మో, బ్యవాయో మేథునం రతి.

౩౧౮.వివాహో పయమా పాణి, గ్గహో పరిణయో ప్యథ;
తివగ్గో ధమ్మ, కామ,త్థా, **చతువగ్గో** సమోక్ఖకా.

౩౧౯. ఖుజ్జో చ గణ్డులో రస్సో, వామనా తు లకుణ్డకో;
పఙ్గలో పీఠసప్పి చ, పఙ్గు ఛిన్నిరియాపథో.

౩౨౦.పక్ఖో ఖఞ్జో తు ఖోణ్డో థ,
మూగో సుఞ్ఞవచో భవే;
కుణీ హత్థాదివఙ్కో చ, వలిరో తు చ కేకరో.

౩౨౧.నిక్కేససీసో ఖల్లాటో,
ముణ్డో తు భణ్డు ముణ్డికో;
కాణో అక్ఖీన మేకేన,
సుఞ్ఞో **అన్ధో** ద్వయేన థ.

౩౨౨.బధిరో సుతిహీనో థ, గిలానో బ్యాధితా'తురా;
ఉమ్మాదవతి ఉమ్మత్తో, ఖుజ్జాదీ వాచ్చలిఙ్గికా.

౩౨౩. ఆతఙ్కో ఆమయో బ్యాధి, గదో రోగో రుజాపి చ;
గేలఞ్ఞాకల్ల మాబాధో,
సోసో తు చ ఖయో సియా.

౩౨౪.పీనసో [పీనాసోతిపి పాఠో] నాసికారోగో,
ఘానే **సిఙ్ఘానికా** స్సవో;
ఖేయ్యం త్వ'రు వణో నిత్థీ, ఫోటో తు పిళకా భవే.

౩౨౫.పుబ్బో పూయో థ రత్తాతి, సారో పక్ఖన్దికా ప్యథ;

అపమారో అపస్మారో, పాదఫోటో విపాదికా.

౩౨౬.వుడ్ఢిరోగో తు వాతణ్డం, సీపదం భారపాదతా;
కణ్డూ కణ్డూతి కణ్డూయా, ఖజ్జు కణ్డూవనం పృథ.

౩౨౭. పామం వితచ్ఛికా కచ్ఛు, సోథో తు సయథూ'దితో;
దున్నామకఞ్చ అరిసం, ఛద్దికా వమథూ'దితో.

౩౨౮.దవథు పరితాపో థ, తిలకో తిలకాళకో;
విసూచికా ఇతి మహా, విరేకో థ భగన్దలో [భగన్దరో (క.)].

౩౨౯.మేహో జరో కాస సాసా, కుట్ఠం సూలా**మయన్తరా;**
వుత్తో వేజ్జో భిసక్కో చ, రోగహారీ తికిచ్ఛకో.

౩౩౦. సల్లవేజ్జో సల్లకత్తో, తికిచ్ఛా తు పతిక్రియా;
భేసజ్జ మగదో చేవ, భేసజం మో'సధం పృథ.

౩౩౧. కుసలా నామయా రోగ్యం,
అథ కల్లో నిరామయోతి,

నరవగ్గో నిట్ఠితో.

౪. చతుబ్బణ్ణవగ్గ

ఖత్తియవగ్గ

౩౩౨. కులం వంసో చ సన్తానా, భిజనా గోత్త మన్వయో;
థియం సన్తత్య థో **వణ్ణా,** చత్తారో ఖత్తియాదయో.

౩౩౩. కులీనో సజ్జనో సాధు,
సబ్భ్యో చాయ్యో మహాకులో;
రాజా భూపతి భూపాలో, పత్థివో చ నరాధిపో.

౩౩౪. భూనాథో జగతిపాలో, దిసమ్పతి జనాధిపో;
రట్ఠాధిపో నరదేవో, భూమిపో భూభుజో పృథ.

౩౩౫. రాజఞ్ఞో ఖత్తియో ఖత్తం, ముద్ధాభిసిత్త బాహుజా;

సబ్బభుమ్మో చక్కవత్తీ, భూపోఞ్ఞో **మణ్డలిస్సరో.**

౩౩౬. పుమే లిచ్ఛవి వజ్జీ చ, సక్యో తు సాకియో థ చ;

భద్దకచ్చానా [భద్దా కచ్చానా (టీ.)] రాహుల, మాతా బిమ్బా యసోధరా.

౩౩౭. కోటీనం హేట్ఠిమన్తేన, సతం యేసం నిధానగం;

కహాపణానం దివస, వళఞ్జో వీసతమ్బణం.

౩౩౮. తే **ఖత్తియమహాసాలా,** సీతి కోటిధనాని తు;

నిధానగాని దివస, వళఞ్జో చ దసమ్బణం.

౩౩౯. యేసం **ద్విజమహాసాలా,** తదుపడ్ఢే నిధానగే;

వళఞ్జో చ **గహపతి, మహాసాలా** ధనే సియుం.

౩౪౦. మహామత్తో పధానఞ్చ, మతిసజీవో మన్తినీ;

సజీవో సచివా, మచ్చో, సేనానీ తు చమూపతి.

౩౪౧. న్యాసాదీనం వివాదానం, **అక్ఖదస్సో** పదట్ఠరి;

దోవారికో పతీహారో, ద్వారట్ఠో ద్వారపాలకో.

౩౪౨. **అనీకట్ఠో**తి రాజూనం, అఙ్గరక్ఖగణో మతో;

కఞ్చుకీ సోవిదల్లో చ, అనుజీవీ తు సేవకో.

౩౪౩. అజ్ఝక్ఖో ధికతో చేవ,

హేరఞ్ఞికో తు నిక్ఖికో;

సదేసానన్తరో **సత్తు, మిత్తో**రాజా తతో పరం.

౩౪౪. అమిత్తో రిపు వేరీ చ, సపత్తా రాతి సత్వ’రి; (సత్తు+అరి)

పచ్చత్థికో పరిపన్థీ, పటిపక్ఖా హితాపరో.

౩౪౫. పచ్చామిత్తో విపక్ఖో చ, పచ్చనీక విరోధినో;

విద్దేసీ చ దిసో దిట్ఠో,థా నురోధో నువత్తనం.

౩౪౬. మిత్తో నిత్థి వయస్సో చ, సహాయో [సుహజ్జో (టీ.)] సుహదో సఖా;

సమ్భత్తో దళ్హమిత్తో థ, **సన్దిట్ఠో** దిట్ఠమత్తకో.

౩౪౭. చరో చ గుళ్హపురిసో, పథావీ పథికో’ద్ధగూ;

దూతో తు సన్దేసహారో, గణకో తు ముహుత్తికో.

౩౪౮.లేఖకో లిపికారో చ, వణ్ణో తు అక్ఖరో ప్యథ;
భేదో దణ్డో సామ దానా, **న్యుపాయా** చతురో ఇమే.

౩౪౯.ఉపజాపోతు భేదో చ, దణ్డో తు సాహసం దమో;
౩౫౦.సామ్య' మచ్చో సఖా కోసో, దుగ్గఞ్చ విజితం బలం;
రజ్జఙ్గానీతి సత్తేతే, సియుం పకతియో పిచ.

౩౫౧.పభావు'స్సాహ, మన్తానం, వసా తిస్సో హి సత్తియో;
పభావో దణ్డజో తేజో,
పతాపో తు చ కోసజో.

౩౫౨.మన్తో చ మన్తనం నో తు, **చతుక్కణ్ణో** ద్విగోచరో;
తిగోచరో తు **ఛక్కణ్ణో**, రహస్సం గుయ్హ ముచ్చతే.

౩౫౩. తీసు వివిత్త విజన, ఛన్నా, రహో రహో బ్యయం;
విస్సాసో తు చ విస్సమ్భో,
యుత్తం త్వో'పాయికం తిసు.

౩౫౪.ఓవాదో చానుసిట్ఠిత్థీ, పుమవజ్జే నుసాసనం;
ఆణా చ సాసనం ఞేయ్యం, ఉద్దానం తు చ బన్ధనం.

౩౫౫.ఆగు వుత్త [మన్తు (క.)] మపరాధో, కరో తు బలి ముచ్చతే;
పుణ్ణపత్తో తుట్ఠిదాయో, ఉపదా తు చ పాభతం.

౩౫౬.తథో'పాయన ముక్కోచో, పణ్ణాకారో పహేణకం;
సుఙ్కం త్వనిత్థీ గుమ్బాది, దేయ్యే థా'యో ధనాగమో.

౩౫౭.ఆతపత్తం తథా ఛత్తం, రఞ్ఞం తు హేమమాసనం;
సీహాసనం అథో వాళ, బీజనీత్థీ చ చామరం.

౩౫౮.ఖగ్గో చ ఛత్త ముణ్హీసం, పాదుకా వాలబీజనీ;
ఇమే **కకుధభణ్డాని,** భవన్తి పఞ్చ రాజునం.

౩౫౯.భద్దకుమ్భో పుణ్ణకుమ్భో, భిఙ్కారో జలదాయకో;

హత్థి,స్స,రథ,పత్తీ తు, **సేనా** హి చతురఙ్గినీ.

౩౬౦. కుఞ్జరో వారణో హత్థీ, మాతఙ్గో ద్విరదో గజో;
నాగో ద్విపో ఇభో దన్తీ,
యూథజేట్ఠో తు యూథపో.

౩౬౧. కాళావక గఙ్గేయ్యా, పణ్డర తమ్బా చ పిఙ్గలో గన్ధో;
మఙ్గల హేమో'పోసథ,
ఛద్దన్తా **గజకులాని** ఏతాని.

౩౬౨. కలభో చేవ భిఙ్కో'థ, పభిన్నో మత్త గజ్జితా;
హత్థిఘటా తు గజతా, హత్థినీ తు కరేణుకా.

౩౬౩. **కుమ్భో** హత్థిసిరోపిణ్డా, కణ్ణమూలం తు **చూలికా;**
ఆసనం ఖన్ధదేసమ్హి, పుచ్ఛమూలం తు **మేచకో.**

౩౬౪. ఆలాన మాళ్హకో థమ్భో, నిత్థీతు నిగళో'న్దుకో;
సఙ్ఖలం తీస్వథో గణ్డో,
కటో దానం తు సో మదో.

౩౬౫. సోణ్డో తు ద్వీసు హత్థో థ,
కరగ్గం పోక్ఖరం భవే;
మజ్ఝమ్హి బన్ధనం **కచ్ఛా, కప్పనో** తు కుథాదయో.

౩౬౬. ఓపవయ్హో రాజవయ్హో, సజ్జితో తు చ కప్పితో;
తోమరో నిత్థియం పాదే, సియా విజ్ఝనకణ్టకో.

౩౬౭. **తుత్తం** తు కణ్ణమూలమ్హి, మత్థకమ్హి తు **అఙ్కుసో;**
హత్థారోహో హత్థిమేణ్డో,
హత్థిపో హత్థిగోపకో.

౩౬౮. **గామణీయో** తు మాతఙ్గ, హయాద్యాచరియో భవే;
హయో తురఙ్గో తురగో,
వాహో అస్సో చ సిన్ధవో.

౩౬౯. భేదో **అస్సతరో** తస్సా,

జానియో తు కులీనకో;

సుఖవాహీ **వినీతో** థ,

కిసోరో హయపోతకో.

౩౨౦. ఘోటకో తు ఖళుఙ్కో థ, జవనో చ జవాధికో;

ముఖాధానం ఖలీనో వా, **కసా** త్వ స్సాభితాళినీ.

౩౨౧. **కుసా** తు నాసరజ్జుమ్హి, వళవా’స్సా ఖురో సఫం;

పుచ్ఛ మనిత్థీ నఙ్గుట్ఠం, వాలహత్థో చ వాలధి.

౩౨౨. సన్దనో చ రథో **ఫుస్స, రథో** తు నరణాయ సో;

చమ్మావుతో చ **వేయగ్ఘీ,**

ద్వేపో బ్యగ్ఘస్స దీపినో.

౩౨౩. సివికా యాప్యయానఞ్చ, నిత్థీ తు సకటో ప్య’నం [(సకటో పి+అనం)];

చక్కం రథఙ్గ మాఖ్యాతం, తస్సన్తో **నేమి** నారియం.

౩౨౪. తమ్మజ్ఝే పిణ్డికా **నాభి,** కుబ్బరో తు యుగన్ధరో;

అక్ఖగ్గకీలే **ఆణిత్థీ,** వరుథో రథగుత్య’థ.

౩౨౫. **ధురో** ముఖే **రథస్సఙ్గా,** త్వ క్ఖో పక్ఖరఆదయో;

యానఞ్చ వాహనం యోగ్గం, సబ్బహత్థ్యాదివాహనే.

౩౨౬. రథచారీ తు సూతో చ, పాజితా చేవ సారథీ;

రథారోహో చ రథికో,

రథీ యోధో తు యో భటో.

౩౨౭. పదాతి పత్తి తు పుమే, పదగో పదికో మతో;

సన్నాహో కఞ్చుకో వమ్మం, కవచో వా ఉరచ్ఛదో.

౩౨౮. జాలికా థ చ సన్నద్ధో, సజ్జో చ వమ్మికో భవే;

ఆముక్కో పటిముక్కో థ, పురేచారీ పురేచరో.

౩౨౯. పుబ్బఙ్గమో పురేగామీ, మన్దగామీ తు మన్థరో;

జవనో తురితో వేగీ, జేతబ్బం **జేయ్య** ముచ్చతే.

౩౩౦. సూర వీరా తు విక్కన్తో, సహాయో నుచరో సమా;

సన్నద్ధప్పభుతీ తీసు, పాథేయ్యం తు చ సమ్బలం.

౩౮౧.వాహినీ ధజినీ సేనా, చమూ చక్కం బలం తథా;
అనీకో వా థ విన్యాసో,
బ్యూహో సేనాయ కథ్యతే.

౩౮౨.**హత్థి** ద్వాదసపోసో,తి,
పురిసో **తురగో, రథో;**
చతుపోసోతి ఏతేన, లక్ఖణేనా ధమన్తతో.

౩౮౩. **హత్థానీకం హయానీకం, రథానీకం** తయో తయో;
గజాదయో ససత్థా తు, **పత్తానీకం** చతుజ్జనా.

౩౮౪.సట్ఠివంసకలాపేసు, పచ్చేకం సట్ఠిదణ్డిసు;
ధూలీకతేసు సేనాయ, యన్తియా **క్ఖోభనీ** [అక్ఖోభిణీ (క.)] త్థియం.

౩౮౫.సమ్పత్తి సమ్పదా లక్ఖీ, సిరీ విపత్తి ఆపదా;
అథా వుధఞ్చ [ఆయుధన్తిపి పాఠో] హేతి'త్థీ, సత్థం పహరణం భవే.

౩౮౬.ముత్తాముత్త మముత్తఞ్చ, పాణితో ముత్తమేవ చ;
యన్తముత్తన్తి సకలం, **ఆయుధం** తం **చతుబ్బిధం.**

౩౮౭. **ముత్తాముత్త**ఞ్చ యట్ఠ్యాది, **అముత్తం** ఛురికాదికం;
పాణిముత్తం తు సత్యాది, **యన్తముత్తం** సరాదికం.

౩౮౮.ఇస్సాసో ధను కోదణ్డం, చాపో నిత్థీ సరాసనం;
అథో గుణో జియా జ్యా థ,
సరో పత్తి చ సాయకో.

౩౮౯.వాణో కణ్డ ముసు ద్వీసు, ఖురప్పో [ఉరప్పో (క.)] తేజనా'సనం;
తూణీత్థియం కలాపో చ, తూణో తూణీర వాణధి.

౩౯౦. పక్ఖో తు వాజో **దిద్ధో** తు, విసప్పీతో సరో భవే;
లక్ఖం వేజ్ఝం సరబ్యఞ్చ, సరాభ్యాసో తు'**పాసనం.**

౩౯౧. మణ్డలగ్గో తు నేత్తింసో, అసి ఖగ్గో చ సాయకో;

కోసిత్థీ తబ్బిధానే థో, **థరు** ఖగ్గాదిముట్ఠియం.

౩౯౨. ఖేటకం ఫలకం చమ్మం, ఇల్లీ తు కరపాలికా;
ఛురికా సత్య'సిపుత్తీ, లగుళో తు చ ముగ్గరో.

౩౯౩. సల్లో నిత్థి సఙ్కు పుమే, వాసీ తు తచ్ఛనీత్థియం;
కుఠారీ [కుధారీ (టీ.)] త్థీఫరసునో, టఙ్కో పాసాణదారణో.

౩౯౪. కణయో భిన్దివాళో చ, చక్కం కున్తో గదా తథా;
సత్యా'దీ **సత్థభేదా** థ,
కోణో'స్సో కోటి నారియం.

౩౯౫. నియ్యానం గమనం యాత్రా, పట్ఠానఞ్చ గమో గతి;
చుణ్ణో పంసు రజో చేవ, ధూలీ'త్థీ రేణు చ ద్విసు.

౩౯౬. మాగధో మధుకో వుత్తో, వన్దీ తు థుతిపాఠకో;
వేతాళికో బోధకరో,
చక్కికో తు చ ఘణ్టికో.

౩౯౭. కేతు ధజో పటాకా చ, కదలీ కేతనం ప్యథ;
యో'హంకారో'ఞ్ఞమఞ్ఞస్స, సా' **హమహమికా** భవే.

౩౯౮. బలం థామో సహం సత్తి, **విక్కమో** త్వతిసూరతా;
రణే జితస్స యం పానం, **జయపానన్తి** తం మతం.

౩౯౯. సఙ్గామో సమ్పహారో చా, నిత్థియం సమరం రణం;
ఆజిత్థీ ఆహవో యుద్ధ, మాయోధనఞ్చ సంయుగం.

౪౦౦. భణ్డనం తు వివాదో చ, విగ్గహో కలహ మేధగా;
ముచ్ఛా మోహో థ పసయ్హో,
బలక్కారో హఠో భవే.

౪౦౧. **ఉప్పాదో** [ఉప్పాతో (క.)౧౦౨౭-గాథా పస్సితబ్బా] భూతవికతి, యా సుభాసుభసూచికా;
ఈతి త్వీత్థీ అజఞ్ఞఞ్చ, ఉపసగ్గో ఉపద్దవో.

౪౦౨. **నిబ్బుద్ధం** [నియుద్ధం (క.)] మల్లయుద్ధమ్హి, జయో తు విజయో భవే;

పరాజయో రణే భఙ్గో, పలాయన మపక్కమో.

౪౦౩. మారణం హననం ఘాతో, నాసనఞ్చ నిసూదనం;
హింసనం సరణం హింసా, వధో ససన ఘాతనం.

౪౦౪. మరణం కాలకిరియా, పలయో మచ్చు అచ్చయో;
నిధనో నిట్ఠియం నాసో, కాలో’న్తో చవనం భవే.

౪౦౫. తీసు పేతో పరేతో చ,
మతో థ చితకో చితో;
ఆళహనం సుసానఞ్చా, నిట్ఠియం కుణపో ఛవో.

౪౦౬. **కబన్ధో** నిట్ఠియం దేహో, సిరోసుఞ్ఞో సహక్రియో;
అథ **సివథికా** వుత్తా, సుసానస్మిఞ్హి ఆమకే.

౪౦౭. వన్దీత్థియం కరమరో, పాణో త్వ’సు పకాసితో;
కారా తు బన్ధనాగారం, కారణా తు చ యాతనా.

ఇతి ఖత్తియవగ్గో.

౪౦౮. బ్రహ్మబన్ధు ద్విజో విప్పో, బ్రహ్మ భోవాదీ బ్రాహ్మణో;
సోత్తియో ఛన్దసో సో థ,
సిస్స’ న్తేవాసినో పుమే.

౪౦౯. బ్రహ్మచారీ గహట్ఠో చ, వనప్పత్థో చ భిక్ఖుతి;
భవన్తి **చత్తారో** ఏతే, **అస్సమా** పున్నపుంసకే.

౪౧౦. చరన్తా సహ సీలాదీ, **సబ్రహ్మచారినో** మిథు;
ఉపజ్ఝాయో ఉపజ్ఝా థా, చరియో నిస్సయదాదికో [నిస్సయదాయకో (టీ.)].

౪౧౧. ఉపనీయా థవా పుబ్బం, వేద మజ్ఝాపయే ద్విజో;
యో సఙ్గం సరహస్సఞ్చా, **చరియో** బ్రాహ్మణేసు సో.

౪౧౨. పారమ్పరియ మేతిహ్యం, ఉపదేసో తథే’తిహ;
యాగో తు కతు యఞ్ఞో థ, **వేదీత్థీ** భూ పరిక్ఖతా.

౪౧౩. అస్సమేధో చ పురిస, మేధో చేవ నిరగ్గళో;

సమ్మాపాసో వాజపేయ్య, మితి **యాగా మహా** ఇమే.

౪౧౪.ఇత్విజో [ఇదిత్విజో (టీ.)] యాజకో చాథ,
సభ్యో సామాజికో పృథ;
పరిసా సభా సమజ్జా చ, తథా సమితి సంసదో.

౪౧౫.**చతస్సో పరిసా** భిక్ఖు, భిక్ఖునీ చ ఉపాసకా;
ఉపాసికాయోతి ఇమా, థవా **ట్ఠ పరిసా** సియుం.

౪౧౬.తావతింస,ద్విజ,ఖత్త,మార,గహపతిస్స చ;
సమణానం వసా చాతు, మహారాజిక, బ్రహ్మనం.

౪౧౭.గాయత్తిప్పముఖం **ఛన్దం,** చతువీస’క్ఖరం తు యం;
వేదాన మాదిభూతం సా, **సావిత్తీ** తిపదం సియా.

౪౧౮.హబ్యపాకే **చరు** మతో, **సుజా** తు హోమదబ్బియం;
పరమన్నం తు **పాయాసో,** హబ్యం తు హవి కథ్యతే.

౪౧౯.**యూపో** థూణాయం నిమ్మన్త్య, దారుమ్హి **త్వ’రణీ** ద్విసు;
గాహప్పచ్చా’హవనీయో, దక్ఖిణగ్గి తయో’ **గ్గయో.**

౪౨౦.చాగో విస్సజ్జనం దానం, వోస్సగ్గో చాపదేసనం;
విస్సాణనం వితరణం, విహాయితా పవజ్జనం.

౪౨౧.పఞ్చ **మహాపరిచ్చాగో,** వుత్తో సేట్ఠ, ధనస్స చ;
వసేన పుత్త దారానం, రజ్జస్స’ ఙ్గాన మేవ చ.

౪౨౨.అన్నం పానం ఘరం వత్థం, యానం మాలా విలేపనం;
గన్ధో సేయ్యా పదీపేయ్యం, **దానవత్థూ** సియుం దస.

౪౨౩.మతత్థం తదహే దానం, తీస్వేత **ముద్ధదేహికం;**
పితుదానం తు **నివాపో, సద్ధం** తు తంవ సాత్థతో.

౪౨౪.పుమే అతిథి ఆగన్తు, పాహునా వేసికా పృథ;
అఞ్ఞత్థ గన్తు మిచ్ఛన్తో, **గమికో** థా గ్ఘ మగ్ఘియం.

౪౨౫.**పజ్జం** పాదోదకాదో థ, సత్తా’గన్త్వాదయో తిసు;

అపచిత్య’చ్చనా పూజా, పహారో బలి మాననా.

౪౨౬.నమస్సా తు నమక్కారో, వన్దనా చాభివాదనం;
పత్థనా పణిధానఞ్చ, పురిసే పణిధీరితో.

౪౨౭.**అజ్ఝేసనా** తు సక్కార, పుబ్బఙ్గమనియోజనం;
౪౨౮ పరియేసనా న్వేసనా, పరియేట్ఠి గవేసనా;
ఉపాసనం తు సుస్సూసా, సా పారిచరియా భవే.

౪౨౯ మోన మభాసనం తుణ్హీ, భావో థ పటిపాటి సా;
అనుక్కమో పరియాయో, అనుపుబ్బ్య’పుమే కమో.

౪౩౦. తపో చ సంయమో సీలం, నియమో తు వతఞ్చ వా;
వీతిక్కమో’ జ్ఝచారో థ, వివేకో పుథుగత్తతా.

౪౩౧. ఖుద్దానుఖుద్దకం **ఆభి, సమాచారిక** ముచ్చతే;
ఆదిబ్రహ్మచరియం తు, తదఞ్ఞం సీల మీరితం.

౪౩౨.యో పాపేహి ఉపావత్తో, వాసో సద్ధిం గుణేహి సో;
ఉపవాసోతి విఞ్ఞేయ్యో, సబ్బభోగవివజ్జితో.

౪౩౩. తపస్సీ భిక్ఖు సమణో, పబ్బజితో తపోధనో;
వాచంయమో తు ముని చ, తాపసో తు ఇసీ రితో.

౪౩౪.యేసంయతిన్ద్రియగణా, **యతయో వసినో** చ తే;
సారిపుత్తో’పతిస్సో తు, ధమ్మసేనాపతీ రితో.

౪౩౫.కోలితో మోగ్గల్లానో థ,
అరియో ధిగతో సియా;
సోతాపన్నాదికా **సేఖా,** నరియో తు పుథుజ్జనో.

౪౩౬. అఞ్ఞా తు అరహత్తఞ్చ, థూపో తు చేతియం భవే;
ధమ్మభణ్డాగారికో చ, ఆనన్దో ద్వే సమా థ చ.

౪౩౭. విసాఖా మిగారమాతా, సుదత్తో’ నాథపిణ్డికో;
౪౩౮.భిక్ఖుపి సామణేరో చ, సిక్ఖమానా చ భిక్ఖునీ;

సామణేరీతి కథితా, పఞ్చేతే **సహధమ్మికా.**

౪౩౯. పత్తో తిచీవరం కాయ, బన్ధనం వాసి సూచి చ;
పరిస్సావన మిచ్చేతే, **పరిక్ఖారా’ట్ఠ** భాసితా.

౪౪౦. సామణేరో చ సమణు, ద్దేసో చాథ దిగమ్బరో;
అచేళకో నిగణ్ఠో చ, జటిలో తు జటాధరో.

౪౪౧. కుటీసకాదికా చతు, త్తింస ద్వాసట్ఠి దిట్ఠియో;
ఇతి ఛన్నవుతి ఏతే, **పాసణ్డా** సమ్పకాసితా.

౪౪౨. పవిత్తో పయతో పూతో, చమ్మం తు అజినం ప్యథ;
దన్తపోణో దన్తకట్ఠం, వక్కలో వా తిరీటకం.

౪౪౩. పత్తో పాతిత్థియంనిత్థీ, కమణ్డలు తు కుణ్డికా;
అథాలమ్బణదణ్డస్మిం, **కత్తరయట్ఠి** నారియం.

౪౪౪. యం దేహసాధనాపేక్ఖం, నిచ్చం కమ్మమయం **యమో;**
ఆగన్తుసాధనం కమ్మం, అనిచ్చం **నియమో** భవే.

ఇతి బ్రాహ్మణవగ్గో.

౪౪౫. వేస్సో చ వేసియానో థ, జీవనం వుత్తి జీవికా;
ఆజీవో వత్తనం చాథ, కసికమ్మం కసిత్థియం.

౪౪౬. వాణిజ్జఞ్చ వణిజ్జా థ, గోరక్ఖా పసుపాలనం;
వేస్సస్స **వుత్తియో** తిస్సో, గహట్ఠా’గారికా గిహీ.

౪౪౭. ఖేత్తాజీవో కస్సకో థ, ఖేత్తం కేదార ముచ్చతే;
లేడ్డు’త్తో మత్తికాఖణ్డో, ఖణిత్తి’త్థ్య’వదారణం.

౪౪౮. దాత్తం లవిత్త మసితం ["అసిత" సద్దో పుంనపుంసకే-౧౦౦౫-గాథా పస్సితబ్బా], పతోదో తుత్త పాజనం;
యోత్తం తు రజ్జు రస్మిత్థీ, ఫాలో తు కసకో భవే.

౪౪౯. నఙ్గలఞ్చ హలం సీరో, ఈసా నఙ్గలదణ్డకో;
సమ్మా తు యుగకీలస్మిం, సీతా తు హాలపద్ధతి.

౪౫౦.ముగ్గాదికే **పరణ్ణ**ఞ్చ, **పుబ్బణ్ణం** సాలిఆదికే;

సాలి వీహి చ కుద్రూసో, గోధుమో వరకో యవో;

కఙ్గూతి **సత్త ధఞ్ఞాని, నీవారాదీ** తు తబ్భిదా.

౪౫౧ చణకో చ కళాయో థ,

సిద్ధత్థో సాసపో భవే.

౪౫౨ అథ కఙ్గు పియఙ్గూ'త్థీ, ఉమ్మా తు అతసీ భవే;

కిట్ఠఞ్చ సస్సం ధఞ్ఞఞ్చ [విఞ్ఞేయ్యం (టీ॰)], వీహి థమ్బకరీ [థమ్బకరీ (క॰)] రితో.

౪౫౩.కణ్డో తు నాళ మథ సో, **పలాలం** నిత్థి నిప్ఫలో;

భుసం కలిఙ్గరో చాథ, **థుసో** ధఞ్ఞత్తచే థ చ.

౪౫౪ సేతట్టికా సస్సరోగో,

కణో తు కుణ్డకో భవే;

ఖలో చ ధఞ్ఞకరణం, **థమ్బో** [థమ్బో (క॰)] గుమ్బో తిణాదినం.

౪౫౫ అయోగ్గో ముసలో నిత్థీ, కుల్లో సుప్ప మనిత్థియం;

అథో'ద్ధనఞ్చ చుల్లి'త్థీ, కిలఞ్జో తు కటో భవే.

౪౫౬.కుమ్భీ'త్థీ పిఠరో కుణ్డం, ఖళోప్యు'క్ఖలి థాల్యు'ఖా;

కోలమ్బో చాథ మణికం, భాణకో చ అరఞ్జరో.

౪౫౭.ఘటో ద్వీసు కుటో నిత్థీ, కుమ్భో కలస, వారకా;

కంసో భుఞ్జనపత్తో థా, మత్తం పత్తో చ భాజనం.

౪౫౮ అణ్డుపకం చుమ్బటకం, సరావో తు చ మల్లకో;

పుమే కటచ్ఛుదబ్బి'త్థీ, కుసూలో కోట్ఠ ముచ్చతే.

౪౫౯.సాకో అనిత్థియం డాకో, సిఙ్గీవేరంతు అద్దకం;

మహోసధం తు తం సుక్ఖం, మరిచం తు చ కోలకం.

౪౬౦.సోవీరం కఞ్జియం వుత్తం, ఆరనాళం థుసోదకం;

ధఞ్ఞమ్బిలం బిళఙ్గో థ, లవణం లోణ ముచ్చతే.

౪౬౧.సాముద్దం సిన్ధవో నిత్థీ, కాళలోణం తు ఉబ్భిదం;

బిళకం [బిళాల (క.)] చేతి పఞ్చేతే, **పభేదా** లవణస్స హి.

४६२.గుళో చ ఫాణితం ఖణ్డో, మచ్ఛణ్డీ సక్ఖరా ఇతి;
ఇమే **ఉచ్ఛువికారా** థ, గుళస్మిం **విసకణ్టకం.**

४६३.లాజా సియా’క్ఖతం చాథ, **ధానా** భట్ఠయవే భవే;
అబద్ధసత్తు **మన్థో** చ, పూపా’ పూపా తు పిట్ఠకో.

४६४.భత్తకారో సూపకారో, సూదో ఆళారికో తథా;
ఓదనికో చ రసకో, సూపో తు బ్యఞ్జనం భవే.

४६५.ఓదనో వా కురం భత్తం, భిక్ఖా చా’న్న మథా సనం;
ఆహారో భోజనం ఘాసో,
తరలం యాగు నారియం.

४६६.ఖజ్జం తు భోజ్జ లేయ్యాని, పేయ్యన్తి చతుధా’**సనం;**
నిస్సావో చ తథా’చామో,
ఆలోపో కబళో భవే.

४६७.**మణ్డో** నిత్థిరసగ్గస్మిం, **విఘాసో** భుత్తసేసకే;
విఘాసాదో చ దమకో, పిపాసా తు చ తస్సనం.

४६८.ఖుద్దా జిఘచ్ఛా, మంసస్స, **పటిచ్ఛాదనియం** రసో;
ఉద్రేకో చేవ ఉగ్గారో, సోహిచ్చం తిత్తి తప్పనం.

४६९.కామం త్విట్ఠం నికామఞ్చ, పరియత్తం యథచ్ఛితం;
కయవిక్కయికో సత్థ,వాహా’ పణిక వాణిజా.

४७०.విక్కయికో తు విక్కేతా,
కయికో తు చ కాయికో;
ఉత్తమణ్ణో చ ధనికో, ధమణ్ణో తు ఇణాయికో.

४७१.ఉద్ధారో తు ఇణం వుత్తం, మూలం తు పాభతం భవే;
సచ్చాపనం సచ్చంకారో, విక్కేయ్యం పణియ్యం తిసు.

४७२.పటిదానం పరివత్తో, న్యాసో తూ’పనిధీ రితో;

౪౭౩. **అట్ఠారసన్తా** సఙ్ఖ్యేయ్యే, సఙ్ఖ్యా **ఏకాదయో** తిసు;
సఙ్ఖ్యానే తు చ సఙ్ఖ్యేయ్యే, ఏకత్తే **వీసతాదయో**;
వగ్గభేదే బహుత్తేపి, తా **ఆనవుతి** నారియం.

౪౭౪.సతం సహస్సం నియుతం [నహుతం-నయుతం (కత్థచి)], లక్ఖం కోటి పకోటియో;
కోటిపకోటి నహుతం, తథా నిన్నహుతమ్పి చ.

౪౭౫.అక్ఖోభనీత్థియం [అక్ఖోభిణీ (క.)] బిన్దు, అబ్బుదఞ్చ నిరబ్బుదం;
అహహం అబబం చేవా, టటం సోగన్ధి కుప్పలం.

౪౭౬.కుముదం పుణ్డరీకఞ్చ, పదుమం కథానమ్పి చ;
మహాకథానా’సఙ్ఖ్యేయ్యా, ని’చ్చేతాసు సతాది చ.

౪౭౭. కోట్యాదికం దసగుణం, సతలక్ఖగుణం కమా;
చతుత్థో’డ్ఢేన **అడ్ఢుడ్ఢో**,
తతియో **డ్ఢతియో** తథా.

౪౭౮.అడ్ఢతేయ్యో **దియడ్ఢో** తు,
దివడ్ఢో దుతియో భవే;
తులా, పత్థ, ఞ్జలీ, వసా, తిధా **మాన** మథో సియా.

౪౭౯.చత్తారో విహయో **గుఞ్జా**,
ద్వే గుఞ్జా **మాసకో** భవే;
ద్వే **అక్ఖా** మాసకా పఞ్చ, క్ఖానం **ధరణ**మట్ఠకం.

౪౮౦.**సువణ్ణో** పఞ్చధరణం, **నిక్ఖం** త్వనిత్థి పఞ్చ తే;
పాదో భాగే చతుత్థే థ, ధరణాని **పలం** దస.

౪౮౧.**తులా** పలసతం చాథ, **భారో** వీసతి తా తులా;
అథో కహాపణో నిత్థీ, కథ్యతే కరిసాపణో.

౪౮౨.**కుడువో** పసతో ఏకో,
పత్థో తే చతురో సియుం;
ఆళ్హకో చతురో పత్థా, **దోణం** వాచతురా’ళ్హకం.

౪౮౩.**మానికా** చతురో దోణా, **ఖారీత్థీ** చతుమానికా;

ఖారియో వీస **వాహో** థ,

సియా **కుమ్భో** దసమ్బణం.

౪౮౪.ఆళ్హకో నిత్థియం తుమ్భో, పత్థోతు నాళి నారియం;

వాహో తు సకటో చేకా,

దస దోణా తు **అమ్బణం.**

౪౮౫.పటివీసో చ కోట్ఠాసో,

అంసో భాగో ధనం తు సో;

దబ్బం విత్తం సాపతేయ్యం, వస్వ’త్థో విభవో భవే.

౪౮౬.**కోసో హిరఞ్ఞ**’ఞ్చ కతా, కతం కఞ్చన, రూపియం;

కుప్పం తదఞ్ఞం తమ్బాది, **రూపియం** ద్వయ మాహతం.

౪౮౭.సువణ్ణం కనకం జాత, రూపం సోణ్ణఞ్చ కఞ్చనం;

సత్థువణ్ణో హరీ కమ్బు, చారు హేమఞ్చ హాటకం.

౪౮౮.తపనియం హిరఞ్ఞం **త, బ్భేదా** చామీకరమ్పి చ;

సాతకుమ్భం తథా జమ్బు, నదం సిఙ్గీ చ నారియం.

౪౮౯.రూపియం రజతం సజ్ఝు, రూపీ సజ్ఝం అథో వసు;

రతనఞ్చ మణి ద్వీసు, **పుప్ఫరాగాదీ** తబ్భిదా.

౪౯౦.సువణ్ణం రజతం ముత్తా, మణి వేళురియాని చ;

వజిరఞ్చ పవాళన్తి, సత్తా’హు **రతనాని**’ మే.

౪౯౧.లోహితఙ్కో చ పదుమ, రాగో రత్తమణి ప్యథ;

వంసవణ్ణో వేళురియం, పవాళం వా చ విద్దుమో.

౪౯౨.మసారగల్లం కబరమణి, అథ ముత్తా చ ముత్తికం;

రీతి [రీరీ (టీ.)] త్థీ ఆరకూటో వా, అమలం త్వ’బ్భకం భవే.

౪౯౩.లోహో నిత్థీ అయో కాళా,

యసఞ్చ పారదో రసో;

కాళతిపు తు సీసఞ్చ, హరితాలం తు పీతనం.

౪౯౪.

చినపిట్ఠఞ్చ సిన్దూరం, అథ తూలో తథా పిచు;
ఖుద్దజం తు మధు ఖుద్దం, మధుచ్ఛిట్ఠం తు సిత్థకం.

౪౯౫.గోపాలో గోప గోసఙ్ఖ్యా,
గోమా తు గోమికో ప్యథ;
ఉసభో బలీబద్దో [బలిబద్ద (క.)] చ, గోణో గోవసభో వుసో.

౪౯౬.వుద్ధో **జరగ్గవో** సో థ, దమ్మో వచ్ఛతరో సమా;
ధురవాహీ తు ధోరయ్హో, **గోవిన్దో** ధికతో గవం.

౪౯౭.**వహో** చ ఖన్ధదేసో థ, కకుధో [కకుదో (క.)] కకు వుచ్చతే;
అథో విసాణం సిఙ్గఞ్చ, రత్తగావీ తు రోహిణీ.

౪౯౮.గావీ చ సిఙ్గినీ గో చ, **వఞ్ఝా** తు కథ్యతే **వసా;**
నవప్పసూతికా **ధేను,** వచ్ఛకామా తు **వచ్ఛలా.**

౪౯౯.గగ్గరీ మన్థనీత్థీ ద్వే, సన్దానం దామముచ్చతే;
గోమిళ్హో గోమయో నిత్థీ, అథో సప్పి ఘతం భవే.

౫౦౦.నవుద్ధటం తు **నోనీతం,** దధిమణ్డం తు మత్థు చ,
ఖీరం దుద్ధం పయో థఞ్ఞం, తక్కం తు మథితం ప్యథ.

౫౦౧.ఖీరం దధి ఘతం తక్కం, నోనీతం పఞ్చ **గోరసా;**
ఉరబ్భో మేణ్డ మేసా చ, ఉరణో అవి ఏళకో.

౫౦౨.వస్సో త్వజో ఛగలకో,
ఓట్ఠో తు కరభో భవే;
గద్రభో తు ఖరో వుత్తో, ఉరణీ తు అజీ అజా.

ఇతి వేస్సవగ్గో.

౫౦౩.సుద్దో'న్తవణ్ణో వసలో, **సంకిణ్ణా** మాగధాదయో;
మాగధో సుద్దఖత్తాజో, **ఉగ్గో** సుద్దాయ ఖత్తజో.

౫౦౪.ద్విజాఖత్తియజో **సూతో,** కారుతు సిప్పికోపుమే;
సఙ్ఘాతోతు సజాతీనం, తేసం **సేణీ** ద్విసుచ్చతే.

౫౦౫.తచ్ఛకో తన్తవాయో చ, రజకో చ నహాపితో;
పఞ్చమో చమ్మకారోతి, **కారవో** పఞ్చిమే సియుం.

౫౦౬.తచ్ఛకో వడ్ఢకీ మతో, పలగణ్డో థపత్యపి;
రథకారో థ సువణ్ణ, కారో నాళిన్ధమో భవే.

౫౦౭.తన్తవాయో పేసకారో,
మాలాకారో తు మాలికో;
కుమ్భకారో కులాలో థ,
తున్నవాయో చ సూచికో.

౫౦౮.చమ్మకారో రథకారో, కప్పకో తు నహాపితో;
రఙ్గాజీవో చిత్తకారో, పుక్కుసో పుప్ఫఛడ్డకో.

౫౦౯.వేనో విలీవకారో చ, నళకారో సమా తయో;
చున్దకారో భమకారో,
కమ్మారో లోహకారకో.

౫౧౦.నిన్నేజకో చ రజకో, నేత్తికో ఉదహారకో;
వీణావాదీ వేణికో థ, ఉసుకారో’ సువడ్ఢకీ.

౫౧౧.వేణుధమో వేణవికో,
పాణివాదో తు పాణిఘో [పాణియో (కత్థచి)];
పూపియో పూపపణియో, సోణ్డికో మజ్జవిక్కయీ.

౫౧౨.మాయా తు సమ్బరీ మాయా, కారో తు ఇన్దజాలికో;
౫౧౩.ఓరబ్భికా సూకరికా, మాగవికా తే చ సాకుణికా;
హన్త్వా జీవన్తే’ళక, సూకర, మిగ, పక్ఖినో కమతో.

౫౧౪.వాగురికో జాలికో థ,
భారవాహో తు భారికో;
వేతనికో తు భతకో, కమ్మకరో థ కిం కరో;
దాసో చ చేటకో పేస్సో, భచ్చో చ పరిచారికో.

౫౧౫.అన్తోజాతో ధనక్కీతో, దాసబ్యో’పగతో సయం;
దాసా కరమరానీతో, చ్చేవం తే **చతుధా** సియుం.

౫౧౬.అదాసో తు **భుజిస్సో** థ,

నీచో జమ్మో నిహీనకో;

నిక్కోసజ్జో అకిలాసు,

మన్దో తు అలసో ప్యథ.

౫౧౭.సపాకో చేవ చణ్డాలో, మాతఙ్గో సపచో భవే;

తబ్భేదా మిలక్ఖజాతీ, **కిరాత, సవరా**దయో.

౫౧౮.నేసాదో లుద్దకో బ్యాధో,

మిగవో తు మిగబ్యధో;

సారమేయ్యో చ సునఖో, సునో సోణో చ కుక్కురో.

౫౧౯.స్వానో సువానో సాళూరో,

సూనో సానో చ సా పుమే;

ఉమ్మత్తాదిత మాపన్నో, **అళక్కో**తి సునో మతో.

౫౨౦.సాబన్ధనం తు గద్దూలో, దీపకో తు చ చేతకో;

బన్ధనం గణ్ఠి పాసో థ, వాగురా [వాకరా (సీ. టీ.)] మిగబన్ధనీ.

౫౨౧.థియం కువేణీ కుమీనం, ఆనయో జాల ముచ్చతే;

ఆఘాతనం వధట్ఠానం, సూనా తు అధికోట్టనం.

౫౨౨.తక్కరో మోసకో చోరో,

థేనే’కాగారికో సమా;

థేయ్యఞ్చ చోరికా మోసో,

వేమో వాయనదణ్డకో.

౫౨౩.సుత్తం తన్తు పుమే తన్తం, **పోత్థం** లేప్యాదికమ్మని;

పఞ్చాలికా పోత్థలికా, వత్థదన్తాదినిమ్మితా.

౫౨౪.ఉగ్ఘాటనం ఘటీయన్తం, కూపమ్బుబ్బాహనం భవే;

మఞ్జూసా పేళా పిటకో, త్విత్థియం పచ్ఛి పేటకో.

౫౨౫.బ్యాభఙ్గీ త్విత్థియం కాజో, **సిక్కా** త్వత్రా’వలమ్బనం;

ఉపాహనో వా పాదు’త్థీ, తబ్భేదా **పాదుకా** ప్యథ.

౫౨౬.వరత్తా వద్ధికా నద్ధి, భస్తా చమ్మపసిబ్బకం;
సోణ్ణాద్యావత్తనీ **మూసా,**
థ కూటం వా అయోఘనో.

౫౨౭.**కమ్మారభణ్డా** సణ్డాసో, ముట్ఠ్యా’ధికరణీత్థియం;
తబ్భస్తా **గగ్గరీ** నారీ, సత్తం తు **పిప్ఫలం** భవే.

౫౨౮.సాణో తు నికసో వుత్తో,
ఆరా తు సూచివిజ్ఝనం;
ఖరో చ కకచో నిత్థీ, **సిప్పం** కమ్మం కలాదికం.

౫౨౯.పటిమా పటిబిమ్బఞ్చ, బిమ్బో పటినిధీరితో;
తీసు సమో పటిభాగో, సన్నికాసో సరిక్ఖకో.

౫౩౦.సమానో సదిసో తుల్యో,
సఙ్కాసో సన్నిభో నిభో;
ఓపమ్మ ముపమానం చు, పమా భతి తు నారియం.

౫౩౧.నిబ్బేసో వేతనం మూల్యం, జూతం త్వనిత్థి కేతవం;
ధుత్తో’క్ఖధుత్తో కితవో, జూతకార, క్ఖదేవినో.

౫౩౨.పాటిభోగోతు పటిభూ, అక్ఖో తు పాసకో భవే;
పుమేవా’ **ట్ఠపదం** [అట్ఠాపదం (టీ॰ సీ॰)] సారి, ఫలకే థ పణో, బ్భుతో.

౫౩౩. **కిణ్ణం** తు మదిరాబీజే, **మధు** మధ్వాసవే మతం;
మదిరా వారుణీ మజ్జం, సురా భవో తు మేరయం.

౫౩౪.సరకో చసకో నిత్థీ, ఆపానం పానమణ్డలం;
౫౩౫.యే’త్ర భూరిప్పయోగత్తా, యోగికేకస్మి మీరితా;
లిఙ్గన్తరేపి తే ఞేయ్యా, **తద్ధమ్మత్తా**’ఞ్ఞవుత్తియన్తి.

ఇతి సుద్దవగ్గో.

చతుబ్బణ్ణవగ్గో నిట్ఠితో.

౫. అరఞ్ఞవగ్గ

౨౩౬.అరఞ్ఞం కాననం దాయో, గహనం విపినం వనం;
అటవీ’త్థీ మహా’రఞ్ఞం, త్వ, **రఞ్ఞానీ**త్థియం భవే.

౨౩౭.నగరా నాతిదూరస్మిం, సన్తేహి యో భిరోపితో;
తరుసణ్డో స **ఆరామో,** తథో **పవన** ముచ్చతే.

౨౩౮.సబ్బసాధారణా’రఞ్ఞం, రఞ్ఞ **ముయ్యాన** ముచ్చతే;
ఞేయ్యం తదేవ **పమద, వన** మన్తేపురోచితం.

౨౩౯.పన్తి వీథ్యా’వలి సేణీ, పాళి లేఖా తు రాజి చ;
పాదపో విటపీ రుక్ఖో, అగో సాలో మహీరుహో.

౨౪౦.దుమో తరు కుజో సాఖీ, **గచ్ఛో** తు ఖుద్దపాదపో;
ఫలన్తి యే వినా పుప్ఫం, తే వుచ్చన్తి **వనప్పతీ.**

౨౪౧ఫలపాకావసానే యో,
మరత్యో **సధి** సా భవే;
తీసు **వఞ్ఝ్యో**’ఫలా చాథ, ఫలినో ఫలవా ఫలీ.

౨౪౨సమ్ఫుల్లితో తు వికచో, ఫుల్లో వికసితో తిసు;
సిరో’గ్గం సిఖరో నిత్థీ, సాఖా తు కథితా లతా.

౨౪౩.దలం పలాసం ఛదనం, పణ్ణం పత్తం ఛదో ప్యథ;
పల్లవో వా కిసలయం, నవుబ్భిన్నే తు **అఙ్కురో.**

౨౪౪మకులం వా కుటుమలో, ఖారకో తు చ జాలకం;
కలికా కోరకో నిత్థీ, **వణ్టం** పుప్ఫాదిబన్ధనం.

౨౪౫పసవో కుసుమం పుప్ఫం, **పరాగో** పుప్ఫజో రజో;
మకరన్దో మధు మతం, థవకో తు చ గోచ్ఛకో.

౨౪౬ఫలే త్వా’మే **సలాటు**’త్తో,
ఫలం తు పక్క ముచ్చతే;
చమ్పక’మ్బాదికుసుమ, ఫలనామం నపుంసకే.

౨౪౭.**మల్లికాదీ** తు కుసుమే, సలిఙ్గా **వీహయో** ఫలే;
జమ్బ్వా’త్థీ జమ్బవం జమ్బూ, విటపో విటభీ’త్థియం.

౨౪౮ మూల మారబ్భ సాఖన్తో, **ఖన్ధో** భాగో తరుస్స థ;
కోటరో నిత్థియం రుక్ఖ, చ్ఛిద్దే కట్ఠం తు దారు చ.

౨౪౯ ఖున్దో మూలఞ్చ పాదో థ, సఙ్కు'త్తో ఖాణునిత్థియం;
కరహాటం తు కన్దో థ, కళీరో మత్థకో భవే.

౨౫౦ వల్లరీ మఞ్జరీ నారీ, వల్లీ తు కథితా లతా;
థమ్బో గుమ్బో చ అక్ఖన్ధే, లతా **విరూ** పతానినీ.

౨౫౧ అస్సత్థో బోధి చ ద్వీసు, నిగ్రోధో తు వటో భవే;
కబిట్ఠో చ కపిత్థో చ, యఞ్ఞఙ్గో తు ఉదుమ్బరో.

౨౫౨ కోవిళారో యుగపత్తో, ఉద్దాలో వాతఘాతకో;
రాజరుక్ఖో కతమాలీ, న్దీవరో బ్యాధిఘాతకో.

౨౫౩. దన్తసఠో చ జమ్భీరో, వరణో తు కరేరి చ;
కిం సుకో పాలిభద్దోథ, వఞ్జులో తు చ వేతసో.

౨౫౪ అమ్బాటకోపీతనకో, మధుకో తు మధుద్దుమో;
అథో గుళఫలో పీలు, సోభఞ్జనో చ సిగ్గు చ.

౨౫౫ సత్తపణ్ణి ఛత్తపణ్ణో, తినిసో త్వ తిముత్తకో;
కిం సుకో తు పలాసో థ,
అరిట్ఠో ఫేనిలో భవే.

౨౫౬ మాలూర బేలువాబిల్లో, పున్నాగో తు చ కేసరో;
సాలవో తు చ లోద్దో థ, పియాలో సన్నకద్దు చ.

౨౫౭. లికోచకో తథా'ఙ్కోలో,
అథ గుగ్గులు కోసికో;
అమ్బో చూతో **సహో** త్వేసో,
సహకారో సుగన్ధవా.

౨౫౮ పుణ్డరీకో చ సేతమ్బో, సేలు తు బహువారకో;
సేపణ్ణీ కాస్మిరీ చాథ, కోలీ చ బదరీత్థియం.

౨౫౯ కోలం చానిత్థీ బదరో, పిలక్ఖో పిప్పలీ'త్థియం;

పాటలీ కణ్హవన్తా చ, సాదుకణ్టో వికఙ్కతో.

౫౬౦.తిన్దుకో కాళక్ఖన్ధో చ, తిమ్బురూసక తిమ్బురూ;
ఏరావతో తు నారఙ్గో, కులకో కాకతిన్దుకో.

౫౬౧.కదమ్బో పియకో నీపో, భల్లీ భల్లాతకో తిసు;
ఝావుకో పిచులో చాథ, తిలకో ఖురకో భవే.

౫౬౨.చిఞ్చా చ తిన్తిణీ చాథ, గద్దభణ్డో కపీతనో;
సాలో’స్సకణ్ణో సజ్జో థ,
అజ్జునో కకుధో భవే.

౫౬౩.నిచులో ముచలిన్దో చ, నీపో థ పియకో తథా;
అసనో పీతసాలో థ,
గోలీసో ఝాటలో భవే.

౫౬౪.ఖీరికా రాజాయతనం, కుమ్భీ కుముదికా భవే;
యూపో [పూగో (క.)] తు కముకో చాథ, పట్టి లాఖాపసాదనో.

౫౬౫.ఇఙ్గుదీ తాపసతరు, భుజపత్తో తు ఆభుజీ;
పిచ్ఛిలా సిమ్బలీ ద్విసు, రోచనో కోటసిమ్బలీ.

౫౬౬.పకిరియో పూతికో థ, రోహీ రోహితకో భవే;
ఏరణ్డో తు చ ఆమణ్డో, అథ సత్తుఫలా సమీ.

౫౬౭.నత్తమాలో కరఞ్జో థ, ఖదిరో దన్తధావనో;
సోమవక్కో తు కదరో, సల్లోతు మదనో భవే.

౫౬౮.అథాపి ఇన్దసాలో చ, సల్లకీ ఖారకో సియా;
దేవదారు భద్దదారు, చమ్పేయ్యో తు చ చమ్పకో.

౫౬౯.పనసో కణ్టకిఫలో, అభయా తు హరీతకీ;
అక్ఖో విభీతకో తీసు, అమతా’మలకీ తిసు.

౫౭౦.లబుజో లికుచో చాథ, కణికారో దుముప్పలో;
నిమ్బో’రిట్ఠో పుచిమన్దో, కరకో తు చ దాళిమో.

౫౭౧.సరలో పూతికట్ఠఞ్చ, కపిలా తు చ సింసపా;

సామా పియఙ్గు కఙ్గుపి, సిరీసో తు చ భణ్డిలో.

౫౭౨.సోణకో దీఘువన్తో చ,

వకులో తు చ కేసరో;

కాకోదుమ్బరికా ఫేగ్గు, నాగో తు నాగమాలికా.

౫౭౩. అసోకో వఞ్జులో చాథ, తక్కారీ వేజయన్తికా;

తాపిఞ్ఛో చ తమాలో థ, కుటజో గిరిమల్లికా.

౫౭౪.**ఇన్దయవో** ఫలే తస్సా, గ్గిమన్థో కణికా భవే;

నిగుణ్డిత్థీ సిన్దువారో, తిణసుఞ్ఞం [తిణసూలం (టీ॰)] తు మల్లికా.

౫౭౫.సేఫాలికా నీలికా థ, అప్ఫోటా వనమల్లికా;

బన్ధుకో జయసుమనం, భణ్డికో బన్ధుజీవకో.

౫౭౬.సుమనా జాతిసుమనా, మాలతీ జాతి వస్సికీ;

యూథికా మాగధీ చాథ, సత్తలా నవమల్లికా.

౫౭౭. వాసన్తీత్థీ అతిముత్తో, కరవీరో’స్సమారకో;

మాతులుఙ్గో బీజపూరో, ఉమ్మత్తో తు చ మాతులో.

౫౭౮.కరమన్దో సుసేనో చ, కున్దం తు మాఘ్య ముచ్చతే;

దేవతాసో [దేవతాడో (సీ॰ అమరకోస)] తు జీమూతో,

థా’మిలాతో మహాసహా.

౫౭౯.అథో సేరేయ్యకో దాసీ,

కిం కిరాతో కురణ్టకో;

అజ్జుకో సితపణ్ణాసో, సమీరణో ఫణిజ్జకో.

౫౮౦.జపా తు జయసుమనం, కరీరో కకచో భవే;

రుక్ఖాదనీ చ వన్దాకా, చిత్తకో త్వ’గ్గిసఞ్ఞితో.

౫౮౧.అక్కో వికీరణో తస్మిం,

త్వ’ **ళక్కో** సేతపుప్ఫకే;

పూతిలతా గళోచీ చ, ముబ్బా మధురసా ప్యథ.

౨౮౨కపికచ్ఛు దుఫస్సో థ, మఞ్జిట్ఠా వికసా భవే;

అమ్బట్ఠా చ తథా పాఠా, కటుకా కటురోహిణీ.

౨౮౩.అపామగ్గో సేఖరికో, పిప్పలీ మాగధీ మతా;

గోకణ్టకో చ సిఙ్ఘాటో, కోలవల్లీ’భపిప్పలీ.

౨౮౪గోలోమీ తు వచా చాథ, గిరికణ్ణ్య’పరాజితా;

సీహపుచ్ఛీ పఞ్హిపణ్ణీ, సాలపణ్ణీ తు చ’త్థిరా; (చథిరా).

౨౮౫నిదిద్ధికా తు బ్యగ్ఘీ చ, అథ నీలీ చ నీలినీ;

జిఞ్జుకో [జిఞ్జుకా (క.)] చేవ గుఞ్జా థ, సతమూలీ సతావరీ.

౨౮౬మహోసధం త్వ’తివిసా, బాకుచీ సోమవల్లికా;

దాబ్బీ దారుహలిద్దా థ, బిళఙ్గం చిత్రతణ్డులా.

౨౮౭.నుహీ చేవ మహానామో, ముద్దికా తు మధురసా;

అథాపి మధుకం యట్ఠి, మధుకామధుయట్ఠికా [మధులట్ఠికా (సీ. టీ.)].

౨౮౮వాతిఙ్గణో చ భణ్డాకీ, వాత్తాకీ బ్రహతీ ప్యథ;

నాగబలా చేవ ఝుసా, లాఙ్గలీ తు చ సారదీ.

౨౮౯రమ్భా చ కదలీ మోచో, కప్పాసీ బదరా భవే;

నాగలతా తు తమ్బూలీ, అగ్గిజాలా తు ధాతకీ.

౨౯౦.తిపుతా తిపుటా చాథ, సామా కాళా చ కథ్యతే;

అథో సిఙ్గీ చ ఉసభో, రేణుకా కపిళా భవే.

౨౯౧.హిరివేరఞ్చ వాలఞ్చ, రత్తఫలా తు బిమ్బికా;

సేలేయ్య’ మస్మపుప్ఫఞ్చ, ఏలా తు బహులా భవే.

౨౯౨కుట్ఠఞ్చ బ్యాధి కథితో, వానేయ్యం తు కుటన్నటం;

ఓసధి జాతిమత్తమ్హి, **ఓసధం** సబ్బ’ మజాతియం.

౨౯౩.మూలం పత్తం కళీర’గ్గం, కన్దం మిఞ్జా ఫలం తథా;

తచో పుప్ఫఞ్చ ఛత్తన్తి, **సాకం** దసవిధం మతం.

౨౯౪పపున్నాటో ఏళగలో,

తణ్డులేయ్యో’ప్పమారిసో;
జీవన్తి జీవనీ చాథ, మధురకో చ జీవకో.

౫౯౫.మహాకన్దో చ లసుణం, పలణ్డు తు సుకన్దకో;
పటోలో తిత్తకో చాథ, భిఙ్గరాజో చ మక్కవో.

౫౯౬.పునన్నవా సోథఘాతీ, వితున్నం సునిసణ్ణకం;
కారవేల్లో తు సుసవీ, తుమ్బ్యా’లాబు చ లాబు సా.

౫౯౭.ఏళాలుకఞ్చ కక్కారీ, కుమ్భణ్డో తు చ వల్లిభో;
ఇన్దవారుణీ విసాలా, వత్థుకం వత్థులేయ్యకో.

౫౯౮.మూలకో నిత్థియం చుచ్చు, తమ్బకో చ కలమ్బకో;
సాకభేదా కాసమద్ద, ఝజ్ఝరీ ఫగ్గవా’దయో.

౫౯౯.సద్దలో చేవ దుబ్బా చ, **గోలోమీ** సా సితా భవే;
గున్దా చ భద్దముత్తఞ్చ, రసాలో తు’చ్ఛు వేళు తు.

౬౦౦.తచసారో వేణు వంసో, పబ్బం తు ఫలు గణ్ఠిసో;
కీచకా తే సియుం వేణూ, యే నదన్త్యా’నిలద్ధుతా.

౬౦౧.నళో చ ధమనో పోట, గలో తు కాస మిత్థి న;
తేజనో తు సరో, మూలం, తూ’ **సీరం** బీరణస్స హి.

౬౦౨.కుసో వరహిసం దబ్భో, భూతిణకం తు భూతిణం;
ఘాసో తు యవసో చాథ,
పూగో తు కముకో భవే.

౬౦౩. తాలో విభేదికా చాథ, ఖజ్జురీ సిన్ది వుచ్చతి;
౬౦౪.హిన్తాల, తాల, ఖజ్జూరీ, నాళికేరా తథేవ చ;
తాలీ చ కేతకీ నారీ, పూగో చ **తిణపాదపాతి**.

ఇతి అరఞ్ఞవగ్గో.

౬. అరఞ్ఞాదివగ్గ

౬౦౫.పబ్బతో గిరి సేలో’ద్ది, నగా’చల, సిలుచ్చయా;

సిఖరీ భూధరోథ బ్బ, పాసాణా'స్మో'పలో సిలా.

౬౦౬.గిజ్ఝకూటో చ వేభారో, వేపుల్లో'సిగిలీ **నగా;**

విఞ్ఝో పణ్డవ వఙ్కాదీ, పుబ్బసేలో తు చో'దయో;

మన్దరో పరసేలో'త్థో, హిమవా తు హిమాచలో.

౬౦౭.గన్ధమాదన కేలాస, చిత్తకూట సుదస్సనా;

కాలకూటో తికూటా'స్స, పత్థో తు సాను నిత్థియం.

౬౦౮.కూటో వా సిఖరం సిఙ్గం, పపాతో తు తటో భవే;

నితమ్బో కటకో నిత్థీ, **నిజ్ఝరో** పసవో'మ్బునో.

౬౦౯.దరీ'త్థీ కన్దరో ద్వీసు, లేణం తు గబ్భరం గుహా;

సిలాపోక్ఖరణీ సోణ్డీ, కుఞ్జం నికుఞ్జ మిత్థి న.

౬౧౦.ఉద్ధ **మధిచ్చకా** సేల, స్సాసన్నా భూమ్యు **పచ్చకా;**

పాదో తు'పన్తసేలో థ,

ధాతు'త్తో గేరికాదికో.

ఇతి సేలవగ్గో.

౬౧౧.మిగిన్దో కేసరీ సీహో, తరచ్ఛో తు మిగాదనో;

బ్యగ్ఘో తు పుణ్డరీకో థ, సద్దూలో దీపినీ'రితో.

౬౧౨.అచ్ఛో ఇక్కో చ ఇస్సో తు,

కాళసీహో ఇసో ప్యథ;

రోహిసో రోహితో చాథ,

గోకణ్ణో గణి కణ్టకా.

౬౧౩. ఖగ్గ ఖగ్గవిసాణా తు, పలాసాదో చ గణ్డకో;

బ్యగ్ఘాదికే **వాళమిగో, సాపదో** థ ప్లవఙ్గమో.

౬౧౪.మక్కటో వానరో సాఖా, మిగో కపి వలీముఖో;

పలవఙ్గో, కణ్హతుణ్డో,

గోనఙ్గలో [గోనఙ్గలో (టీ.)] తి సో మతో.

౬౧౫.

సిఙ్గాలో [సిగాలో (సీ.)] జమ్బుకో కోత్థు, భేరవో చ సివా ప్యథ;
బిళారో బబ్బు మజ్జారో, కోకో తు చ వకో భవే.

౬౧౬.మహింసో [మహిసో (సీ.)] చ లులాయో థ,
గవజో గవయో సమా;
సల్లో తు సల్లకో థా’స్స,
లోమమ్హి సలలం సలం.

౬౧౭.హరిణో మిగ సారఙ్గా, మగో అజినయోని చ;
సూకరో తు వరోహో థ,
పేలకో చ ససో భవే.

౬౧౮.ఏణేయ్యో ఏణిమిగో చ, పమ్పటకో తు పమ్పకో;
వాతమిగో తు చలనీ, మూసికో త్వా’ఖు ఉన్దురో.

౬౧౯.చమరో పసదో చేవ, కురుఙ్గో మిగమాతుకా;
రురు రఙ్కు చ నీకో చ, సరభాదీ **మిగన్తరా.**

౬౨౦.పియకో చమూరు కదలీ, మిగాదీ **చమ్మయోనయో;**
మిగా తు **పసవో** సీహా, దయో సబ్బచతుప్పదా.

౬౨౧.లూతా తు లూతికా ఉణ్ణ, నాభి మక్కటకో సియా;
విచ్ఛికో త్వా’ళి కథితో, సరబూ ఘరగోళికా.

౬౨౨గోధా కుణ్డో ప్యథో కణ్ణ, జలూకా సతపద్యథ;
కలన్దకో కాళకా థ, నకులో మఙ్గసో భవే.

౬౨౩.కకణ్టకో చ సరటో, కీటో తు పుళవో కిమి;
పాణకో చాప్యథో ఉచ్చా,
లిక్ఖో లోమసపాణకో.

౬౨౪.విహఙ్గో విహగో పక్ఖీ, విహఙ్గమ ఖగ’ణ్డజా;
సకుణో చ సకున్తో వి, పతఙ్గో సకుణీ ద్విజో.

౬౨౫వక్కఙ్గో పత్తయానో చ, పతన్తో నీళజో భవే;
తబ్భేదా వట్టకా జీవ, ఞ్జీవో చకోర తిత్తిరా.

౬౨౬.సాళికా కరవీకో చ, రవిహంసో కుకుత్థకో;
కారణ్డవో చ పిలవో [బిలవో (టీ.)], పోక్ఖరసాతకా’దయో.

౬౨౭.పతత్తం పేఖుణం పత్తం, పక్ఖో పిఞ్ఛం ఛదో గరు;
అణ్డం తు పక్ఖిబీజే థ, నీళో నిత్థీ కులావకం.

౬౨౮ సుపణ్ణమాతా **వినతా, మిథునం** థీపుమద్వయం;
యుగం తు యుగలం ద్వన్దం, యమకం యమలం యమం.

౬౨౯.సమూహో గణ సఙ్ఘాతా, సముదాయో చ సఞ్చయో;
సన్దోహో నివహో ఓఘో, విసరో నికరో చయో.

౬౩౦. కాయో ఖన్ధో సముదయో, ఘటా సమితి సంహతి;
రాసి పుఞ్జో సమవాయో, పూగో జాతం కదమ్బకం.

౬౩౧. బ్యూహో వితాన గుమ్బా చ, కలాపో జాల మణ్డలం;
సమానానం గణో **వగ్గో,**
సఙ్ఘో సత్థో తు జన్తునం.

౬౩౨.సజాతికానం తు **కులం, నికాయో** తు సధమ్మినం;
యూథో నిత్థీ సజాతియ, తిరచ్ఛానానముచ్చతే.

౬౩౩. సుపణ్ణో వేనతేయ్యో చ, గరుళో విహగాధిపో;
పరపుట్ఠో పరభతో, కుణాలో కోకిలో పికో.

౬౩౪.మోరో మయూరో వరహీ, నీలగీవ సిఖణ్డినో;
కలాపీ చ సిఖీ కేకీ, చూళా తు చ సిఖా భవే.

౬౩౫.సిఖణ్డో వరహఞ్చేవ, కలాపో పిఞ్ఛ మప్యథ;
చన్దకో మేచకో చాథ, ఛప్పదో చ మధుబ్బతో.

౬౩౬. మధులీహో మధుకరో, మధుపో భమరో అలి;
పారావతో కపోతో చ, కకుటో చ పారేవతో.

౬౩౭. గిజ్ఝో గద్ధో థ కులలో, సేనో బ్యగ్ఘీనసో ప్యథ;
తబ్భేదా సకుణగ్ఘి’త్థీ, ఆటో దబ్బిముఖద్విజో.

౬౩౮.ఉహుఙ్కారో ఉలూకో చ, కోసియో వాయసారి చ;
కాకో త్వ’రిట్ఠో ధఙ్కో చ, బలిపుట్ఠో చ వాయసో.

౬౩౯.కాకోలో వనకాకో థ,
లాపో లటుకికా ప్యథ;
వారణో హత్థిలిఙ్గో చ, హత్థిసోణ్డవిహఙ్గమో.

౬౪౦.ఉక్కుసో కురరో కోల,ట్ఠిపక్ఖిమ్హి చ కుక్కుహో;
సువో తు కీరో చ సుకో, తమ్బచూళో తు కుక్కుటో.

౬౪౧.వనకుక్కుటో చ నిజ్జివ్హో, అథ కోఞ్చో చ కున్తనీ;
చక్కవాకో తు చక్కవ్హో, సారఙ్గోతు చ చాతకో.

౬౪౨.తులియో పక్ఖిబిళాలో,
సతపత్తో తు సారసో;
బకో తు సుక్కకాకోథ,
బలాకా విసకణ్ఠికా.

౬౪౩.లోహపిట్ఠో తథా కఙ్కో, ఖఞ్జరీటో తు ఖఞ్జనో;
కలవిఙ్కో తు చాటకో, దిన్దిభో తు కికీ భవే.

౬౪౪.కాదమ్బో కాళహంసోథ, సకున్తో భాసపక్ఖిని;
ధూమ్యాటో తు కలిఙ్గోథ,
దాత్యూహో కాళకణ్ఠకో.

౬౪౫.**ఖుద్దాదీ** మక్ఖికాభేదా, డంసో పిఙ్గలమక్ఖికా;
ఆసాటికా మక్ఖికాణ్డం, పతఙ్గో సలభో భవే.

౬౪౬.సూచిముఖో చ మకసో, చీరీ తు ఝల్లికా [ఝిల్లికా (క.)] థ చ;
జతుకా జినపత్తా థ, హంసో సేతచ్ఛదో భవే.

౬౪౭.తే **రాజహంసా** రత్తేహి, పాదతుణ్డేహి భాసితా;
మల్లికా’ఖ్యా **ధతరట్ఠా,** మలీనేహ్య’సితేహి చ.

౬౪౮. తిరచ్ఛో తు తిరచ్ఛానో, తిరచ్ఛానగతో సియాతి.

ఇతి అరఞ్ఞాదివగ్గో.

౭. పాతాలవగ్గ

౬౪౯.అధోభువనం పాతాలం, నాగలోకో రసాతలం;
రన్ధం తు వివరం ఛిద్దం, కుహరం సుసిరం బిలం.

౬౫౦.సుసి’త్థీ ఛిగ్గలం సోబ్భం, సచ్ఛిద్దే **సుసిరం** తిసు;
థియం తు కాసు ఆవాటో, సప్పరాజా తు వాసుకీ.

౬౫౧.అనన్తో నాగరాజా థ, వాహసో’జగరో భవే;
గోనసో తు తిలిచ్ఛో థ,
దేడ్డుభో రాజులో భవే.

౬౫౨.**కమ్బలో’స్సతరో** మేరు, పాదే నాగాథ ధమ్మనీ;
సిలుత్తో ఘరసప్పో థ, నీలసప్పో సిలాభు చ.

౬౫౩.ఆసివిసో భుజఙ్గో’హి, భుజగో చ భుజఙ్గమో;
సరీసపో ఫణీ సప్పో, లగద్దా భోగి పన్నగా.

౬౫౪.ద్విజివ్హో ఉరగో వాళో, దీఘో చ దీఘపిట్ఠికో;
పాదూదరో విసధరో, **భోగో** తు ఫణినో తను.

౬౫౫.ఆసీ’త్థీ సప్పదాఠా థ, నిమ్మోకో కఞ్చుకో సమా;
విసం త్వ’నిత్థీ గరళం, తబ్భేదా వా **హలాహలో**.

౬౫౬.**కాళకూటా**దయో చాథ, వాళగ్గాత్య’హితుణ్డికో;

౬౫౭.నిరయో దుగ్గతి’త్థీ చ, నరకో, సో **మహా’ట్ఠధా;**
సఞ్జీవో కాళసుత్తో చ, మహారోరువ రోరువా;
పతాపనో అవీచి’త్థీ, సఙ్ఘాతో తాపనో ఇతి.

౬౫౮.థియం **వేతరణీ లోహ, కుమ్భీ** తత్థ జలాసయా;
కారణికో నిరయపో,
నేరయికో తు నారకో.

౬౫౯.అణ్ణవో సాగరో సిన్ధు, సముద్దో రతనాకరో;
జలనిధ్యు’ దధి, తస్స, భేదా **ఖీరణ్ణవా**దయో.

౬౬౦.**వేలా**’స్స కూలదేసో థ,

ఆవట్టో సలిలబ్భమో;

థేవో తు బిన్దు ఫుసితం, భమో తు జలనిగ్గమో.

౬౬౧.ఆపో పయో జలం వారి, పానీయం సలిలం దకం;

అణ్ణో నీరం వనం వాలం, తోయం అమ్బు'దకఞ్చ కం.

౬౬౨.తరఙ్గో చ తథా భఙ్గో, ఊమి వీచి పుమిత్థియం;

ఉల్లోలో తు చ **కల్లోలో,** మహావీచీసు కథ్యతే.

౬౬౩.జమ్బాలో కలలం పఙ్కో, చిక్ఖల్లం కద్దమో పుథ;

పులినం వాలుకా వణ్ణు, మరూ'రు సికతా భవే.

౬౬౪.**అన్తరీపఞ్చ దీపో** వా, జలమజ్ఝగతం థలం;

తీరం తు కూలం రోధఞ్చ, పతీరఞ్చ తటం తిసు.

౬౬౫.**పారం** పరమ్హి తీరమ్హి, ఓరం త్వ'**పార** ముచ్చతే;

ఉళుమ్పో [ఉళుపో (క.)] తు ప్లవో కుల్లో, తరో చ పచ్చరీ'త్థియం.

౬౬౬.తరణీ తరి నావా చ, కూపకో తు చ కుమ్భకం;

పచ్ఛాబన్ధో గోటవిసో, కణ్ణధారో తు నావికో.

౬౬౭.అరిత్తం కేనిపాతో థ,

పోతవాహో నియామకో;

సంయత్తికా తు నావాయ, వాణిజ్జమాచరన్తి యే.

౬౬౮.**నావాయ'ఙ్గా'** లఙ్కారో చ, వటాకారో ఫియాదయో;

పోతో పవహనం వుత్తం, దోణి త్వి'త్థీ తథా'మ్బణం [అమ్మణం (సీ.)].

౬౬౯.గభీర నిన్న గమ్భీరా, థో **త్తానం** తబ్బిపక్ఖకే;

అగాధం త్వ'తలమ్ఫస్సం, అనచ్ఛో కలుసా'విలా.

౬౭౦.అచ్ఛో పసన్నో విమలో, గభీరప్పభుతీ తిసు;

ధీవరో మచ్ఛికో మచ్ఛ, బన్ధ కేవట్ట జాలికా.

౬౭౧.మచ్ఛో మీనో జలచరో, పుథులోమో'మ్బుజో ఝసో;

రోహితో మగ్గురో సిఙ్గీ, బలజో ముఞ్జ పావుసా.

౬౭౨.సత్తవఙ్కో సవఙ్కో చ, నళమీనో చ గణ్డకో;
సుసుకా సఫరీ **మచ్ఛ, ప్పభేదా** మకరాదయో.

౬౭౩. **మహామచ్ఛా** తిమి తిమి, ఙ్గలో తిమిరపిఙ్గలో;
ఆనన్దో తిమినన్దో చ, అజ్ఝారోహో మహాతిమి.

౬౭౪.పాసాణమచ్ఛో పాఠీనో, వఙ్కో తు బళిసో భవే;
సుసుమారో [సంసుమారో (టీ.), సుంసుమారో (సీ.)] తు కుమ్భీలో,
నక్కో కుమ్మో తు కచ్ఛపో.

౬౭౫.కక్కటకో కుళీరో చ, జలూకా తు చ రత్తపా;
మణ్డూకో దద్దురో భేకో;
గణ్డుప్పాదో మహీలతా.

౬౭౬.అథ సిప్పి చ సుత్తి'త్థీ, సఙ్ఖో తు కమ్బు'నిత్థియం;
ఖుద్దసఙ్ఖ్యే సఙ్ఖనఖో, జలసుత్తి చ సమ్బుకో.

౬౭౭. జలాసయో జలాధారో, గమ్భీరో **రహదో** థ చ;
ఉదపానో పానకూపో, ఖాతం పోక్ఖరణీ'త్థియం.

౬౭౮.తళాకో చ సరో'నిత్థీ, వాపీ చ సరసీ'త్థియం;
దహో'మ్బుజాకరో చాథ, **పల్లలం** ఖుద్దకో సరో.

౬౭౯. అనోతత్తో తథా కణ్ణ, ముణ్డో చ రథకారకో;
ఛద్దన్తో చ కుణాలో చ, వుత్తా మన్దాకినీ'త్థియం.

౬౮౦.తథా సీహప్పపాతోతి, ఏతే **సత్త మహాసరా;**
ఆహావో తు నిపానఞ్చ, ఖాతం తు దేవఖాతకం.

౬౮౧.సవన్తీ నిన్నగా సిన్ధు, సరితా ఆపగా నదీ;
భాగీరథీ తు గఙ్గా థ, సమ్భేదో సిన్ధుసఙ్గమో.

౬౮౨.గఙ్గా'చిరవతీ చేవ, యమునా సరభూ (సరబూ [సరయూ (క.)]) మహీ;
ఇమా **మహానదీ** పఞ్చ, చన్దభాగా సరస్సతీ [సరస్వతీ (సీ. టీ.)].

౬౮౩.నేరఞ్జరా చ కావేరీ, నమ్మదాదీ చ **నిన్నగా;**

వారిమగ్గో పణాలీ’త్థీ [పనాళీ (టీ.)], పుమే **చన్దనికా** తు చ.

౬౮౪.**జమ్బాలీ ఓలిగల్లో** చ, గామద్వారమ్హి కాసుయం;
సరోరుహం సతపత్తం, అరవిన్దఞ్చ వారిజం.

౬౮౫.అనిత్థీ పదుమం పఙ్కే, రుహం నలిన పోక్ఖరం;
ముళాలపుప్ఫం కమలం, భిసపుప్ఫం కుసేసయం.

౬౮౬.**పుణ్డరీకం** సితం, రత్తం, **కోకనదం కోకాసకో;**
కిఞ్జక్ఖో కేసరో నిత్థీ, దణ్డో తు **నాల** ముచ్చతే.

౬౮౭.భిసం ముళాలో నిత్థీ చ, బీజకోసో తు కణ్ణికా;
పదుమాదిసమూహే తు, భవే **సణ్డ**మనిత్థియం.

౬౮౮.ఉప్పలం కువలయఞ్చ, నీలం త్వి’**న్దీవరం** సియా;
సేతేతు **కుముద**ఞ్చస్స, కన్దో **సాలూక** ముచ్చతే.

౬౮౯.సోగన్ధికం కల్లహారం, దకసీతలికం ప్యథ;
సేవాలో నీలికా చాథ, భిసిన్య’మ్బుజినీ భవే.

౬౯౦. **సేవాలా** తిలబీజఞ్చ, సఙ్ఖే చ పణకాదయోతి.

ఇతి పాతాలవగ్గో.

భూకణ్డో దుతియో.

౩. సామఞ్ఞకణ్డ

౧. విసేస్యాధీనవగ్గ

౬౯౧.విసేస్యాధీన సంకిణ్ణా, నేకత్థేహ్యా'బ్యయేహి చ;
సా'ఙ్గో'పాఙ్గేహి కథ్యన్తే, కణ్డే వగ్గా ఇహ క్కమా.

౬౯౨.గుణదబ్బక్రియాసద్దా, సియుం సబ్బే విసేసనా;
విసేస్యాధీనభావేన, విసేస్యసమలిఙ్గినో.

౬౯౩. సోభనం రుచిరం సాధు, మనుఞ్ఞం చారు సున్దరం;
వగ్గు మనోరమం కన్తం, హారీ మఞ్జు చ పేసలం.

౬౯౪.భద్దం వామఞ్చ కల్యాణం, మనాపం లద్ధకం సుభం;
ఉత్తమో పవరో జేట్ఠో, పముఖా'నుత్తరో వరో.

౬౯౫.ముఖ్యో పధానం పామొక్ఖో, పర మగ్గఞ్ఞ ముత్తరం;
పణీతం పరమం సేయ్యో, గామణీ సేట్ఠ సత్తమా.

౬౯౬.విసిట్ఠా'రియ నాగే'కో, సభగ్గా మొక్ఖ పుఙ్గవా;
సీహ కుఞ్జర సద్దూలా, దీ తు సమాసగా పుమే.

౬౯౭.చిత్త'క్ఖి పీతిజనన, **మబ్యాసేక మసేచనం;**
ఇట్ఠం తు సుభగం హజ్జం, దయితం వల్లభం పియం.

౬౯౮.తుచ్ఛఞ్చ రిత్తకం సుఞ్ఞం, అథా'సారఞ్చ ఫేగ్గు చ;
మేజ్ఝం పూతం పవిత్తో థ, అవిరద్ధో అపణ్ణకో.

౬౯౯.ఉక్కట్ఠో చ పకట్ఠో థ, నిహీనో హీన లామకా;
పతికిట్ఠం నికిట్ఠఞ్చ, ఇత్తరా'వజ్జ కుచ్ఛితా.

౭౦౦. అధమో'మక గారయ్హా,
మలీనో తు మలీమసో;
బ్రహా మహన్తం విపులం, విసాలం పుథులం పుథు.

౭౦౧. గరు'రు విత్థిణ్ణ మథో, పీనం థూలఞ్చ పీవరం;

ఘుల్లఞ్చ వఠరఞ్చా థ, ఆచితం నిచితం భవే.

౨౦౨.సబ్బం సమత్త మఖిలం, నిఖిలం సకలం తథా;
నిస్సేసం కసిణా’సేసం, సమగ్గఞ్చ అనూనకం,

౨౦౩. భూరి పహుతం పచురం, భియ్యో సమ్బహులం బహు;
యేభుయ్యం బహులం చాథ, బాహిరం పరిబాహిరం.

౨౦౪.**పరోసతా**దీ తే, యేసం, పరం మత్తం సతాదితో;
పరిత్తం సుఖుమం ఖుద్దం, థోక మప్పం కిసం తను.

౨౦౫.చుల్లం మత్తే’త్థియం లేస,
లవా’ణుహి కణో పుమే;
సమీపం నికటా’సన్నో, పకట్ఠా’భ్యాస సన్తికం.

౨౦౬. అవిదూరఞ్చ సామన్తం, సన్నికట్ఠ ముపన్తికం;
సకాసం అన్తికం ఞత్తం, దూరం తు విప్పకట్ఠకం.

౨౦౭. నిరన్తరం ఘనం సన్దం, విరళం పేలవం తను;
అథా యతం దీఘ మథో, నిత్తలం వట్ట వట్టులం.

౨౦౮.ఉచ్చో తు ఉన్నతో తుఙ్గో, ఉదగ్గో చేవ ఉచ్ఛితో;
నీచో రస్సో వామనో థ, అజిమ్హో పగుణో ఉజు.

౨౦౯. అళారం వేల్లితం వఙ్కం, కుటిలం జిమ్హ కుఞ్చితం;
ధువో చ సస్సతో నిచ్చో, సదాతన సనన్తనా.

౨౧౦. **కూటట్ఠో** త్వే’కరూపేన, కాలబ్యాపీ పకాసితో;
లహు సల్లహుకం చాథ, సఙ్ఖ్యాతం గణితం మితం.

౨౧౧. తిణ్హం తు తిఖిణం తిబ్బం, చణ్డం ఉగ్గం ఖరం భవే;
జఙ్గమఞ్చ చరఞ్చేవ, తసం ఞేయ్యం చరాచరం.

౨౧౨.కమ్పనం చలనం చాథ, అతిరిత్తో తథా’ధికో;
థావరో జఙ్గమా అఞ్ఞో, లోలం తు చఞ్చలం చలం.

౨౧౩. తరలఞ్చ పురాణో తు, పురాతన సనన్తనా;

చిరన్తనో థ పచ్చగ్ఘో, నూతనో'భినవో నవో.

౨౧౪.కురూరం కఠినం దళ్హం, నిట్ఠురం కక్ఖళం భవే;
అనిత్థ్య'న్తో పరియన్తో, పన్తో చ పచ్ఛిమ'న్తిమా.

౨౧౫.జిఘుఞ్ఞం చరిమం పుబ్బం, త్వ'గ్గం పఠమ మాది నో;
పతిరూపో నుచ్ఛవికం, అథ మోఘం నిరత్థకం.

౨౧౬.బ్యత్తం ఫుట [ఫుటం (సీ.)] ఞ్చ ముదు తు, సుకుమారఞ్చ కోమలం;
పచ్చక్ఖం ఇన్ద్రియగ్గయ్హం, **అపచ్చక్ఖం** అతిన్ద్రియం.

౨౧౭. ఇతరా'ఞ్ఞతరో ఏకో, అఞ్ఞో బహువిధో తు చ;
నానారూపో చ వివిధో, అబాధం తు నిరగ్గలం.

౨౧౮.అథే'కాకీ చ ఏకచ్చో, ఏకో చ ఏకకో సమా;
సాధారణఞ్చ సామఞ్ఞం, సమ్బాధో తు చ సంకటం.

౨౧౯.వామం కళేవరం **సబ్యం; అపసబ్యం** తు దక్ఖిణం;
పటికూలం త్వ'పసబ్యం, గహనం కలిలం సమా.

౨౨౦.ఉచ్చావచం బహుభేదం, సంకిణ్ణా' కిణ్ణ సంకులా;
కతహత్థో చ కుసలో, పవీణా'భిఞ్ఞ సిక్ఖితా.

౨౨౧.నిపుణో చ పటు ఛేకో, చాతురో దక్ఖ పేసలా;
బాలో దత్తు జలో మూళ్హో, మన్దో విఞ్ఞూ చ బాలిసో.

౨౨౨.పుఞ్ఞవా సుకతీ ధఞ్ఞో, మహుస్సాహో మహాధితి;
మహాతణ్హో మహిచ్ఛో థ, హదయీ హదయాలు చ.

౨౨౩. సుమనో హట్ఠచిత్తో థ, దుమ్మనో విమనో ప్యథ;
వదానియో వదఞ్ఞూ చ, దానసోణ్డో బహుప్పదో.

౨౨౪.ఖ్యాతో పతీతో పఞ్ఞాతో,
భిఞ్ఞాతో పథితో సుతో,
విస్సుతో విదితో చేవ, పసిద్ధో పాకటో భవే.

౨౨౫.ఇస్సరో నాయకో సామీ, పతీ'సా'ధిపతీ పభూ;

అయ్యా’ధిపా’ధిభూ నేతా,
ఇబ్భో త్వ’డ్ఢో తథా ధనీ.

౭౨౬.దానారహో దక్ఖిణేయ్యో, సినిద్ధో తు చ వచ్ఛలో;
పరిక్ఖకో కారణికో,
ఆసత్తో తు చ తప్పరో.

౭౨౭.కారుణికో దయాలుపి, సూరతో **ఉస్సుకో** తు చ;
ఇట్ఠత్థే ఉయ్యుతో చాథ, దీఘసుత్తో చిరక్రియో.

౭౨౮.పరాధీనో పరాయత్తో, ఆయత్తో తు చ సన్తకో;
పరిగ్గహో అధీనో చ, సచ్ఛన్దో తు చ సేరిని.

౭౨౯.అనిసమ్మకారీ జమ్మో, అతితణ్హో తు లోలుపో;
గిద్ధో తు లుద్ధో లోలో థ,
కుణ్ఠో మన్దో క్రియాసు హి.

౭౩౦. కామయితా తు కమితా, కామనో కామి కాముకో;
సోణ్డో మత్తో విధేయ్యో తు,
అస్సవో సుబ్బచో సమా.

౭౩౧. పగబ్భో పటిభాయుత్తో, భీసీలో భీరు భీరుకో;
అధీరో [అవీరో (టీ.)] కాతరో చాథ,
హింసాసీలో చ ఘాతుకో.

౭౩౨.కోధనో రోసనో [దోసనో (సీ.)] కోపీ,
చణ్డో త్వచ్చన్తకోధనో;
సహనో ఖమనో ఖన్తా, తితిక్ఖవా చ ఖన్తిమా.

౭౩౩. సద్ధాయుత్తో తు సద్ధాలు, ధజవా తు ధజాలు చ [లజ్జాలుతు చ లజ్జవా (క.)];
నిద్దాలు నిద్దాసీలో థ, భస్సరో భాసురో భవే.

౭౩౪. నగ్గో దిగమ్బరో’వత్థో, ఘస్మరో తు చ భక్ఖకో;
ఏళమూగో తు వత్తుఞ్చ, సోతుం చా’కుసలో భవే.

౭౩౫. ముఖరో దుమ్ముఖా’బద్ధ, ముఖా చాప్పియవాదిని;

వాచాలో బహుగారయ్హు, వచే వత్తా తు నో వదో.

౨౩౬. నిజో సకో అత్తనియో,
విమ్హయో'చ్ఛరియ'బ్భుతో;
విహత్థో బ్యాకులో చాథ,
ఆతతాయీ వధుద్యతో.

౨౩౭. సీసచ్ఛేజ్జమ్హి **వజ్ఝో** థ, నికతో చ సఠో'నుజు;
సూచకో పిసుణో కణ్ణే,
జపో ధుత్తో తు వఞ్చకో.

౨౩౮. అనిసమ్మ హి యో కిచ్చం, పురిసో వధబన్ధనాది మాచరతి;
అవినిచ్ఛితకారిత్తా, సోఖలు **చపలో**తి విఞ్ఞేయ్యో.

౨౩౯. ఖుద్దో కదరియో థద్ధ, మచ్ఛరీ కపణో పృథ;
అకిఞ్చనో దలిద్దో చ, దీనో నిద్ధన దుగ్గతా.

౨౪౦. అసమ్భావితసమ్పత్తం, **కాకతాలియ** ముచ్చతే;
అథ యాచనకో అత్థీ, యాచకో చ వనిబ్బకో.

౨౪౧. **అణ్డజా** పక్ఖిసప్పాదీ, నరాదీ తు **జలాబుజా;**
సేదజా కిమిడంసాదీ, దేవాదీ త్వో' **పపాతికా.**

౨౪౨. జణ్ణుతగ్ఘో జణ్ణుమత్తో, **కప్పో** తు కిఞ్చిదూనకే;
అన్తగ్గతం భు పరియా, పన్న మన్తోగధో'గధా.

౨౪౩. రాధితో సాధితో చాథ, నిప్పక్కం కుథితం భవే;
ఆపన్నో త్వా'పదప్పత్తో, వివసో త్వవసో భవే.

౨౪౪. నుణ్ణో నుత్తా'త్త, ఖిత్తా చే', రితా విద్ధా థ కమ్పితో;
ధూతో ఆధూత చలితా, నిసితం తు చ తేజితం.

౨౪౫. పత్తబ్బం గమ్మ మాపజ్జం [ఆసజ్జం (క.)], పక్కం పరిణతం సమా;
వేఠితం తు వలయితం, రుద్ధం సంవుత మావుతం.

౨౪౬. పరిక్ఖిత్తఞ్చ నివుతం, విసటం విత్థతం తతం;

లిత్తో తు దిద్ధో గూళ్హో తు,
గుత్తో పుట్ఠో తు పోసితో.

౭౪౭. లజ్జితో హీళితో చాథ, సనితం ధనితం పృథ;
సన్దానితో సితో బద్ధో,
కీలితో సంయతో భవే.

౭౪౮. సిద్ధే నిప్ఫన్న నిబ్బత్తా, దారితే భిన్న భేదితా;
ఛన్నో తు ఛాదితే చాథ, విద్ధే ఛిద్దిత వేధితా.

౭౪౯. ఆహటో ఆభతా’నీతా,
దన్తో తు దమితో సియా;
సన్తో తు సమితో చేవ,
పుణ్ణో తు పూరితో భవే.

౭౫౦. అపచాయితో మహితో, పూజితా’రహితో’చ్చితో;
మానితో చా’పచితో చ, తచ్ఛితం తుతనూకతే.

౭౫౧. సన్తత్తో ధూపితో చోప,
చరితో తు ఉపాసితో;
భట్ఠం తు గలితం పన్నం, చుతఞ్చ ధంసితం భవే.

౭౫౨. పీతో పముదితో హట్ఠో,
మత్తో తుట్ఠో థ కన్తితో;
సఞ్ఛిన్నో లూన దాతా థ,
పసత్థో వణ్ణితో థుతో.

౭౫౩. తిన్తో’ల్ల’ద్ద కిలిన్నో’న్నా, మగ్గితం పరియేసితం;
అన్వేసితం గవేసితం, లద్ధం తు పత్త ముచ్చతే.

౭౫౪. రక్ఖితం గోపితం గుత్తం, తాతం గోపాయితా’వితా;
పాలితం అథ ఓస్సట్ఠం, చత్తం హీనం సముజ్ఝితం.

౭౫౫. భాసితం లపితం వుత్తా, భిహితా’ఖ్యాత జప్పితా;
ఉదీరితఞ్చ కథితం, గదితం భణితో’దితా.

౭౫౬.అవఞ్ఞాతా’వగణితా, పరిభూతా’వమానితా;
జిఘచ్ఛితో తు ఖుదితో,
ఛాతో చేవ బుభుక్ఖితో.

౭౫౭.బుద్ధం ఞాతం పటిపన్నం, విదితా’వగతం మతం;
గిలితో ఖాదితో భుత్తో,
భక్ఖితో’జ్ఝోహటా’సితా.

ఇతి విసేస్యాధీనవగ్గో.

౨. సంకిణ్ణవగ్గ

౭౫౮.ఞేయ్యం లిఙ్గ మిహ క్వాపి, పచ్చయత్థవసేన చ;
క్రియా తు కిరియం కమ్మం,
సన్తి తు సమథో సమో;
దమో చ దమథో దన్తి, **వత్తం** తు సుద్ధకమ్మని;
అథో ఆసఙ్గవచనం, తీసు వుత్తం పరాయణం.

౭౫౯.భేదో విదారో ఫుటనం, తప్పనం తు చ పీణనం;
అక్కోసన మభిసఙ్గో,
భిక్ఖా తు యాచనా’త్థనా.

౭౬౦. నిన్ని మిత్తం యదిచ్ఛా ఛా’, పుచ్ఛనా నన్దనాని చ;
సభాజన మథో ఞాయో,
నయో ఫాతి తు వుద్ధియం.

౭౬౧.కిలమథో కిలమనం, పసవో తు పసూతియం;
ఉక్కంసో త్వతిసయో థ,
జయో చ జయనం జితి.

౭౬౨.వసో కన్తి, బ్యధో వేధో,
గహో గాహో వరో వుతి;
పచా పాకో హవో హూతి [హూభి (సీ॰ అమరకోస)],
వేదో వేదన మిత్థి వా.

౭౬౩. జీరణం జాని తాణం తు, రక్ఖణం పమితిప్పమా;

సిలేసో సన్ధి చ ఖయో,
త్వపచయో రవో రణో.

౨౬౪.నిగాదో నిగదో మాదో, మదో పసితి బన్ధనం;
ఆకరో త్విఙ్గితం ఇఙ్గో,
అథ’త్థాపగమో బ్యయో.

౨౬౫.అన్తరాయో చ పచ్చూహో,
వికారో తు వికత్య’పి;
పవిసిలేసో విధురం, ఉపవేసనమాసనం.

౨౬౬.అజ్ఝాసయో అధిప్పాయో, ఆసయో చాభిసన్ధి చ;
భావో ధిముత్తి ఛన్దో థ,
దోసో ఆదీనవో భవే.

౨౬౭. ఆనిసంసో గుణో చాథ,
మజ్ఝం వేమజ్ఝ ముచ్చతే;
మజ్ఝన్హికో [మజ్ఝన్తికో (టీ. సీ. పీ.)] తు మజ్ఝన్హో, వేమత్తం తు చ నానతా.

౨౬౮.వా జాగరో జాగరియం [జాగరియో (టీ.)], పవాహో తు పవత్తి చ;
బ్యాసో పపఞ్చో విత్థారో,
యామో తు సంయమో యమో.

౨౬౯.సమ్బాహనం మద్దనఞ్చ, పసరో తు విసప్పనం;
సన్థవో తు పరిచయో,
మేలకో సఙ్గ సఙ్గమా.

౨౭౦. సన్నిధి సన్నికట్ఠమ్హి, వినాసో తు అదస్సనం;
లవో భిలావో లవనం,
పత్థావో’వసరో సమా.

౨౭౧. ఓసానం పరియోసానం, ఉక్కంసో’తిసయో భవే [అవసానం సమాపనం (?)];
సన్నివేసో చ సణ్ఠానం, అథా’బ్భన్తర మన్తరం.

౨౭౨.పాటిహీరం పాటిహేరం, పాటిహారియ ముచ్చతే;
కిచ్చం తు కరణీయఞ్చ, సఙ్ఖారో వాసనా భవే.

౨౨౩. పవనం పవ నిప్పావా, తసరో సుత్తవేఠనం;
సఙ్కమో దుగ్గసఞ్చారో, పక్కమో తు ఉపక్కమో.

౨౨౪. పారో నిపారో నిపఠో, విచయో మగ్గనా పుమే;
ఆలిఙ్గనం పరిస్సఙ్గో, సిలేసో ఉపగూహనం.

౨౨౫. ఆలోకనఞ్చ నిజ్ఝానం, ఇక్ఖణం దస్సనం పృథ;
పచ్చాదేసో నిరసనం, పచ్చక్ఖానం నిరాకతి.

౨౨౬. విపల్లాసో'ఞ్ఞథాభావో, బ్యత్తయో విపరీయయో;
విపరియాసో'తిక్కమో, త్వ'తిపాతో ఉపచ్చయో.

ఇతి సంకిణ్ణవగ్గో.

౩. అనేకత్థవగ్గ

౨౨౭. అనేకత్థే పవక్ఖామి, గాథా'ద్ధపాదతో కమా;
ఏత్థ లిఙ్గవిసేసత్థ, మేకస్స పునరుత్తతా.

౨౨౮. **సమయో** సమవాయే చ, సమూహే కారణే ఖణే;
పటివేధే సియా కాలే, పహానే లాభ దిట్ఠిసు.

౨౨౯. **వణ్ణో** సణ్ఠాన రూపేసు, జాతి,చ్ఛవీసు కారణే;
పమాణే చ పసంసాయం, అక్ఖరే చ యసే గుణే.

౨౩౦. ఉద్దేసే పాతిమోక్ఖస్స, పణ్ణత్తియ **ముపోసథో;**
ఉపవాసే చ అట్ఠఙ్గే, ఉపోసథదినే సియా.

౨౩౧. రథఙ్గే లక్ఖణే ధమ్మో, రచక్కే'స్వీరియాపథే;
చక్కం సమ్పత్తియం చక్క, రతనే మణ్డలే బలే.

౨౩౨. కులాలభణ్డే ఆణాయ, మాయుధే దాన రాసిసు;
౨౩౩. దానస్మిం **బ్రహ్మచరియ,** మప్పమఞ్ఞాసు సాసనే;
మేథునారతియం వేయ్యా, వచ్చే సదారతుట్ఠియం;
పఞ్చసీలా'రియమగ్గో, పోసథఙ్గ ధితీసు [ఠితీసు (క.)] చ.

౨౩౪. **ధమ్మో** సభావే పరియత్తిపఞ్ఞా,

ఞాయేసు సచ్చప్పకతీసు పుణ్ణే;
ఞేయ్యే గుణా’చార సమాధిసూపి,
నిస్సత్తతా’పత్తిసు కారణాదో.

౭౮౫.**అత్థో** పయోజనే సద్దా, భిధేయ్యే వుద్ధియం ధనే;
వత్థుమ్హి కారణే నాసే, హితే పచ్చిమపబ్బతే.

౭౮౬.యేభుయ్యతా’బ్యామిస్సేసు, విసంయోగే చ **కేవలం;**
దళ్హత్థే’నతిరేకే చా, నవసేసమ్హి తం తిసు.

౭౮౭. **గుణో** పటల రాసీసు, ఆనిసంసే చ బన్ధనే;
అప్పధానే చ సీలాదో, సుక్కాదిమ్హి జియాయ చ.

౭౮౮.రుక్ఖాదో విజ్జమానే చా, రహస్సే ఖన్ధపఞ్చకే;
భూతో సత్త మహాభూతా, మనుస్సేసు న నారియం.

౭౮౯.**వాచ్చలిఙ్గో** అతీతస్మిం, జాతే పత్తే సమే మతో;
౭౯౦.సున్దరే దళ్హికమ్మే చా, యాచనే సమ్పటిచ్ఛనే;
సజ్జనే సమ్పహంసాయం, **సాధ్వా**’భిధేయ్యలిఙ్గికం.

౭౯౧.**అన్తో** నిట్ఠి సమీపే చా, వసానే పదపూరణే;
దేహావయవే కోట్ఠాసే, నాస సీమాసు లామకే.

౭౯౨.నికాయే సన్ధి సామఞ్ఞ, ప్పసూతీసు కులే భవే;
విసేసే సుమనాయఞ్చ, **జాతి** సఙ్ఖతలక్ఖణే.

౭౯౩. భవభేదే పతిట్ఠాయం, నిట్ఠా’జ్ఝాసయబుద్ధిసు;
వాసట్ఠానే చ గమనే, విసటత్తే [విసరత్త విసదత్తే] **గతీ**రితా.

౭౯౪.ఫలే విపస్సనా దిబ్బ, చక్ఖు సబ్బఞ్ఞుతాసు చ;
పచ్చవేక్ఖణఞాణమ్హి, మగ్గే చ **ఞాణదస్సనం.**

౭౯౫.కమ్మారుద్ధన అఙ్గార, కపల్ల దీపికాసు చ;
సువణ్ణకారమూసాయం, **ఉక్కా** వేగే చ వాయునో.

౭౯౬.కేసోహారణ, జీవిత, వుత్తిసు వపనే చ వాపసమకరణే;

కథనే పముత్తభావ, ఞ్ఞాదో [ఞ్ఞసనాదో (సీ.)] **వుత్త** మపి తీసు.

౨౯౭. గమనే విస్సుతే చా’వ, ధారితో’పచితేసు చ;
అనుయోగే కిలిన్నే చ, **సుతో’** భిధేయ్యలిఙ్గికో.

౨౯౮. సోతవిఞ్ఞేయ్య సత్థేసు, **సుతం** పుత్తే **సుతో** సియా;

౨౯౯. **కప్పో** కాలే యుగే లేసే, పఞ్ఞత్తి పరమాయుసు;
సదిసే తీసు సమణ, వోహార కప్పబిన్దుసు;
సమన్తత్థే’న్తరకప్పా, దికే తక్కే విధిమ్హి చ.

౩౦౦. నిబ్బాన మగ్గ విరతి, సపథే సచ్చభాసితే;
తచ్ఛే చా’రియసచ్చమ్హి, దిట్ఠియం **సచ్చ** మీరితం.

౩౦౧. సఞ్జాతిదేసే హేతుమ్హి, వాసట్ఠానా’కరేసు చ;
సమోసరణట్ఠానే చా, **యతనం** పదపూరణే.

౩౦౨. **అన్తరం** మజ్ఝ వత్థ’ఞ్ఞ, ఖణో’కాసో’ధి హేతుసు;
బ్యవధానే వినట్ఠే చ, భేదే ఛిద్దే మనస్య’పి.

౩౦౩. ఆరోగ్యే **కుసలం** ఇట్ఠ, విపాకే **కుసలో** తథా;
అనవజ్జమ్హి ఛేకే చ, కథితో **వాచ్చలిఙ్గికో.**

౩౦౪. ద్రవా’చారేసు వీరియే, మధురాదీసు పారదే;
సిఙ్గారాదో ధాతుభేదే, కిచ్చే సమ్పత్తియం **రసో.**

౩౦౫. **బోధి** సబ్బఞ్ఞుతఞ్ఞాణే, రియమగ్గే చ నారియం;
పఞ్ఞత్తియం **పుమే’** స్సత్థ, రుక్ఖమ్హి పురిసిత్థియం.

౩౦౬. సవితో యేన యో నిచ్చం, తత్థాపి **విసయో** సియా;
రూపాదికే జనపదే, తథా దేసే చ గోచరే.

౩౦౭. **భావో** పదత్థే సత్తాయ, మధిప్పాయ క్రియాసు చ;
సభావస్మి’ఞ్చ లీలాయం, పురిసి’త్థిన్ద్రియేసు చ.

౩౦౮. **సో** బన్ధవే’త్తని చ **సం, సో** ధనస్మి మనిత్థియం;
సా పుమే సునఖే వుత్తో, త్తనియే **సో** తిలిఙ్గికో.

౮౦౯. **సువణ్ణం** కనకే వుత్తం, **సువణ్ణో** గరుళే తథా;
పఞ్చధరణమత్తే చ, ఛవి సమ్పత్తియమ్పి చ.

౮౧౦. **వరో** దేవాదికా [దేవాదితో (సీ.)] ఇట్ఠే, జామాతరి పతిమ్హి చ,
ఉత్తమే **వాచ్చలిఙ్గో** సో, **వరం** మన్దప్పియే బ్యయం.

౮౧౧. మకులే ధనరాసిమ్హి, సియా **కోస** మనిత్థియం;
నేత్తింసాది పిధానే చ, ధనుపఞ్చసతేపి చ.

౮౧౨. పితామహే జినే సేట్ఠే, బ్రాహ్మణే చ పితూస్వపి;
బ్రహ్మ వుత్తో తథా **బ్రహ్మం,** వేదే తపసి వుచ్చతే.

౮౧౩. హత్థినం మజ్ఝబన్ధే చ, పకోట్ఠే కచ్ఛబన్ధనే;
మేఖలాయం మతా **కచ్ఛా, కచ్ఛో** వుత్తో లతాయ చ.

౮౧౪. తథేవ బాహుమూలమ్హి, అనూపమ్హి తిణేపి చ;

౮౧౫. **పమాణం** హేతు సత్థేసు, మానే చ సచ్చవాదిని;
పమాతరి చ నిచ్చమ్హి, మరియాదాయ ముచ్చతే.

౮౧౬. **సత్తం** దబ్బ’త్తభావేసు, పాణేసు చ బలే, సియా [బలే సక్యా (టీ.)];
సత్తాయఞ్చ, జనే**సత్తో,** ఆసత్తే సో తిలిఙ్గికో.

౮౧౭. సేమ్హాదో రసరత్తాదో, మహాభూతే పభాదికే;
ధాతు ద్వీస్వ’ట్ఠిచక్ఖా’ది, భ్వా’దీసు గేరికాదిసు.

౮౧౮. అమచ్చాదో సభావే చ, యోనియం **పకతీ**’రితా;
సత్వాదిసామ్యా’వత్థాయం, పచ్చయా పఠమేపి చ.

౮౧౯. **పదం** ఠానే పరిత్తాణే, నిబ్బానమ్హి చ కారణే;
సద్దే వత్థుమ్హి కోట్ఠాసే, పాదే తల్లఞ్ఛనే మతం.

౮౨౦. లోహముగ్గర మేఘేసు, **ఘనో,** తాలాదికే **ఘనం,**;
నిరన్తరే చ కఠినే, వాచ్చలిఙ్గిక ముచ్చతే.

౮౨౧. **ఖుద్దా** చ మక్ఖికాభేదే, మధుమ్హి **ఖుద్ద,** మప్పకే;
అధమే కపణే చాపి, బహుమ్హి చతూసు త్తిసు.

౮౨౨తక్కే మరణలిఙ్గే చ, **అరిట్ఠం** అసుభే సుభే,;

అరిట్ఠో ఆసవే కాకే, నిమ్బే చ ఫేనిలద్దుమే.

౮౨౩.మానభణ్డే పలసతే, సదిసత్తే **తులా** తథా;

గేహానం దారుబన్ధత్థ, పీఠికాయఞ్చ దిస్సతి.

౮౨౪మిత్తకారే లఞ్జదానే, బలే రాసి విపత్తిసు [బలరాసి విపత్తిసు (క.)];

యుద్ధే చేవ పటిఞ్ఞాయం, **సఙ్గరో** సమ్పకాసితో.

౮౨౫ఖన్ధే భవే నిమిత్తమ్హి, **రూపం** వణ్ణే చ పచ్చయే;

సభావ సద్ద సణ్ఠాన, రూపజ్ఝాన వపూసు చ.

౮౨౬వత్థు కిలేస కామేసు, ఇచ్ఛాయం మదనే రతే;

కామో, కామం నికామే, చా, నుఞ్ఞాయం **కామ** మబ్యయం.

౮౨౭.**పోక్ఖరం** పదుమే దేహే, వజ్జభణ్డముఖేపి చ;

సున్దరత్తే చ సలిలే, మాతఙ్గకరకోటియం.

౮౨౮రాసినిచ్చల మాయాసు, దమ్భా'సచ్చేస్వ'యోఘనే;

గిరిసిఙ్గమ్హి సీరఙ్గే, యన్తే **కూట** మనిత్థియం.

౮౨౯వుద్ధియం జననే కామ, ధాత్వాదీమ్హి చ పత్తియం;

సత్తాయఞ్చేవ సంసారే, **భవో** సస్సతదిట్ఠియం.

౮౩౦.పటివాక్యే'త్తరాసఙ్గే, ను'**త్తరం ఉత్తరో** తిసు;

సేట్ఠే దిసాదిభేదే చ, పరస్మి ముపరీ'రితో.

౮౩౧.**నేక్ఖమ్మం** పఠమజ్ఝానే, పబ్బజ్జాయం విముత్తియం;

విపస్సనాయ నిస్సేస, కుసలమ్హి చ దిస్సతి.

౮౩౨.**సఙ్ఖారో** సఙ్ఖతే పుఞ్ఞా, భిసఙ్ఖారాదికేపి చ;

పయోగే కాయసఙ్ఖారా, దృ'భిసఙ్ఖరణేసు చ.

౮౩౩. ఆరమ్మణే చ సంసట్ఠే, వోకిణ్ణే నిస్సయే తథా;

తబ్భావే చాప్యభిధేయ్యే, లిఙ్గో **సహగతో** భవే.

౮౩౪.తీసు **ఛన్నం** పతిరూపే, ఛాదితే చ నిగూహితే;

నివాసన పారుపనే, రహో పణ్ణత్తియం పుమే.

౮౩౫.బుద్ధసమన్తచక్ఖూసు, **చక్ఖు** పఞ్ఞాయ మీరితం;

ధమ్మచక్ఖుమ్హి చ మంస, దిబ్బచక్ఖుద్వయేసు చ.

౮౩౬. వాచ్చలిఙ్గో **అభిక్కన్తో,** సున్దరమ్హి అభిక్కమే;

అభిరూపే ఖయే వుత్తో, తథేవ’బ్భనుమోదనే.

౮౩౭. కారణే దేసనాయఞ్చ, వారే వేవచనేపి చ;

పాకారస్మిం [పకారస్మిం (క.)] అవసరే, **పరియాయో** కథీయతి.

౮౩౮.విఞ్ఞాణే చిత్తకమ్మే చ, విచిత్తే **చిత్త** ముచ్చతే;

పఞ్ఞత్తి చిత్తమాసేసు, **చిత్తో,** తారన్తరే థియం.

౮౩౯.**సామం** వేదన్తరే సాన్త్వే, తం పీతే సామలే తిసు;

సయమత్థే బ్యయం **సామం, సామా** చ సారివాయపి.

౮౪౦.పుమే ఆచరియాదిమ్హి, **గరు** [గురు (క. టీ.)] మాతాపితూస్వపి;

గరు తీసు మహన్తే చ, దుజ్జరా’లహుకేసు చ.

౮౪౧.అచ్చితే విజ్జమానే చ, పసత్థే సచ్చ సాధుసు;

ఖిన్నే చ సమితే చేవ, **సన్తో**భిధేయ్యలిఙ్గికోతి.

ఇతి గాథాఅనేకత్థవగ్గో.

౮౪౨.**దేవో** విసుద్ధిదేవా’దో, మేఘ మచ్చు నభేసు చ;

అథోపి తరుణే సత్తే, చోరేపి **మాణవో** భవే.

౮౪౩.ఆది కోట్ఠాస కోటీసు, పురతో’గ్గంవరే తీసు;

పచ్ఛనీకో’త్తమేస్వ’ఞ్ఞో, పచ్ఛాభాగే **పరో** తిసు.

౮౪౪.యోని కామ సిరి’స్సరే, ధమ్ము’య్యామ యసే **భగం;**

ఉళారో తీసు విపులే, సేట్ఠే చ మధురే సియా.

౮౪౫.**సమ్పన్నో** తీసు సమ్పుణ్ణే, మధురే చ సమఙ్గిని;

సఙ్ఖా తు ఞాణే కోట్ఠాస, పఞ్ఞత్తి గణనేసు చ.

౮౪౬.**ఠానం** ఇస్సరియో'కాస, హేతూసు ఠితియమ్పి చ;
అథో మానే పకారేచ, కోట్ఠాసేచ **విధో** ద్విసు.

౮౪౭.పఞ్ఞో'పవాస ఖన్తీసు, **దమో** ఇన్ద్రియసంవరే;
ఞాణే చ సోమనస్సేచ, **వేదో** ఛన్దసి చో'చ్చతే.

౮౪౮.ఖన్ధకోట్ఠాస, పస్సావ, మగ్గ, హేతూసు **యోని** సా [యోని నో (టీ.)];
కాలే తు కూలే సీమాయం, **వేలా** రాసిమ్హి భాసితా.

౮౪౯.**వోహారో** సద్ద పణ్ణత్తి, వణిజ్జా చేతనాసు చ;
నాగో తు'రగ హత్థీసు, నాగరుక్ఖే తథు'త్తమే.

౮౫౦.సేట్ఠా'సహాయ సఙ్ఖ్యా'ఞ్ఞ,
తుల్యేస్వ'**కో**తిలిఙ్గికో;
రాగే తు **మానసో** చిత్తా, రహత్తేసు చ **మానసం.**

౮౫౧.**మూలం** భే సన్తికే మూల, మూలే హేతుమ్హి పాభతే;
రూపాద్యం'స పకణ్డేసు, **ఖన్ధో** రాసి గుణేసు చ.

౮౫౨.**ఆరమ్భో** వీరియే కమ్మే, ఆదికమ్మే వికోపనే;
అథో హదయవత్థుమ్హి, చిత్తే చ **హదయం** ఉరే.

౮౫౩.పచ్ఛాతాపా'నుబన్ధేసు, రాగాదో'**నుసయో** భవే;
మాతఙ్గముద్ధపిణ్డే తు, ఘటే **కుమ్భో** దసమ్బణే.

౮౫౪.**పరివారో** పరిజనే, ఖగ్గకోసే పరిచ్ఛదే;
ఆలమ్బరో తు సారమ్భే, భేరిభేదే చ దిస్సతి.

౮౫౫.**ఖణో** కాలవిసేసే చ, నిబ్యాపారట్ఠితిమ్హి చ;
కులే త్వ'**భిజనో** వుత్తో, ఉప్పత్తిభూమియమ్పి చ.

౮౫౬.**ఆహారో** కబళీకారా, హారాదీసు చ కారణే;
విస్సాసే యాచనాయఞ్చ, పేమే చ **పణయో** మతో.

౮౫౭.ణాదో సద్ధా, చీవరాది, హేత్వా'ధారేసు **పచ్చయో;**
కీళా దిబ్బవిహారాదో, **విహారో** సుగతాలయే.

౮౫౮ సమత్థనే మతో చిత్తే, కగ్గతాయం **సమాధి** చ;

యోగో సఙ్గతి [సజ్గే చ (టీ.)] కామాదో,

ఝానో'పాయేసు యుత్తియం.

౮౫౯ **భోగో** సప్పఫణ'ఙ్గేసు, కోటిల్లే భుఞ్జనే ధనే;

భూమిభాగే కిలేసే చ, మలే చా'**ఙ్గణ** ముచ్చతే.

౮౬౦. ధనాదిదప్పే పఞ్ఞాయ, **అభిమానో** మతో థ చ;

అపదేసో నిమిత్తే చ, ఛలే చ కథనే మతో.

౮౬౧. చిత్తే కాయే సభావే చ, సో **అత్తా** పరమ'త్తని;

అథ **గుమ్బో** చ థమ్భస్మిం [థమ్భస్మిం (టీ.)], సమూహే బలసజ్జనే.

౮౬౨ అన్తోఘరే కుసూలే చ, **కోట్ఠో** న్తోకుచ్ఛియం ప్యథ;

సోపానఙ్గమ్హి **ఉణ్హీసో,** మకుటే సీసవేఠనే.

౮౬౩. నియ్యాసే సేఖరే ద్వారే, **నియ్యూహో** నాగదన్తకే;

అథో సిఖణ్డే తూణీరే, **కలాపో** నికరే మతో.

౮౬౪ చూళా సంయతకేసేసు, మకుటే **మోళి** చ ద్విసు;

సఙ్ఖో త్వ'నిత్థియం కమ్బు, నలాట'ట్ఠీసు [లలాటట్ఠీసు (సీ.)] గోప్ఫకే.

౮౬౫ **పక్ఖో** కాలే బలే సాధ్యే, సఖీ వాజేసు పఙ్గలే;

దేసే'ణ్ణవే పుమే **సిన్ధు,** సరితాయం స నారియం.

౮౬౬. గజే **కరేణు** పురిసే, సో హత్థినియ మిత్థియం;

రతనే **వజిరో** నిత్థీ, మణివేధ'న్దహేతిసు.

౮౬౭. **విసాణం** తీసు మాతఙ్గ, దన్తే చ పసుసిఙ్గకే;

కోటియం తు మతో **కోణో,** తథా వాదిత్తవాదనే.

౮౬౮. వణిప్పథే చ నగరే, వేదే చ **నిగమో** థ చ;

వివాదాదో' **ధికరణం,** సియా'ధారే చ కారణే.

౮౬౯. పసుమ్హి వసుధాయఞ్చ, వాచాదో **గో** పుమిత్థియం;

హరితే తు సువణ్ణే చ, వాసుదేవే **హరీ**'రితో.

౮౭౦.ఆయత్తే పరివారే చ, భరియాయం **పరిగ్గహో;**

ఉత్తంసో త్వ’ **వతంసో** చ, కణ్ణపూరే చ సేఖరే.

౮౭౧.విజ్జుయం వజిరే చేవా, **సని**’త్థిపురిసే పృథ;

కోణే సఙ్ఖ్యావిసేసస్మిం, ఉక్కంసే **కోటి** నారియం.

౮౭౨.చూళా జాలా పధాన’గ్గ, మోరచూళాసు సా **సిఖా;**

సప్పదాఠాయ **మాసీ**’త్థీ, ఇట్ఠస్సా’సీసనాయపి.

౮౭౩. **వసా** విలీన తేలస్మిం, వసగా వఞ్ఝగావిసు;

అభిలాసే తు కిరణే, అభిసఙ్గే **రుచి**’త్థియం.

౮౭౪.**సఞ్ఞా** సఞ్జాననే నామే, చేతనాయఞ్చ దిస్సతి;

అంసే సిప్పే **కలా** కాలే, భాగే చన్దస్స సోళసే.

౮౭౫.బీజకోసే ఘురకూటే, కణ్ణభూసాయ **కణ్ణికా;**

ఆగామికాలే దీఘత్తే, పభావే చ మతా’**యతి.**

౮౭౬.**ఉణ్ణా** మేసాదిలోమే, చ, భూమజ్ఝే రోమధాతుయం;

వారుణీ త్వి’త్థియం వుత్తా, నట్టకీ మదిరాదిసు.

౮౭౭.క్రియచిత్తే చ కరణే, **కిరియం** కమ్మని **క్రియా;**

సునిసాయం తు కఞ్ఞాయ, జాయాయ చ **వధూ** మతా.

౮౭౮.పమాణి’స్సరియే **మత్తా,** అక్ఖరావయవే’ప్పకే;

సుత్తం పావచనే రిట్ఠే [సిద్ధే (టీ.)], తన్తే తం సుపితే తిసు.

౮౭౯.రాజలిఙ్గో’సభఙ్గేసు, రుక్ఖే చ **కకుదో** [కకుధో (టీ. సీ.)] పృథ;

నిమిత్త’క్ఖర సూపేసు, **బ్యఞ్జనం** చిహనే పదే.

౮౮౦.వోహారే జేతు మిచ్ఛాయం, కీళాదో చాపి **దేవనం;**

భరియాయం తు కేదారే, సరీరే **ఖేత్త** మీరితం.

౮౮౧.సుస్సూసాయఞ్చ విఞ్ఞేయ్యం, ఇస్సాభ్యాసే ప్వు’**పాసనం;**

సూలం తు నిత్థియం హేతి, భేదే సంకు రుజాసు చ.

౮౮౨.**తన్తి** వీణాగుణే, **తన్తం,** ముఖ్యసిద్ధన్త తన్తుసు;

రథాద్యఙ్గే తు చ **యుగో**, కప్పస్మిం యుగలే **యుగం.**

౮౮౩.ఇత్థిపుప్ఫే చ రేణుమ్హి, **రజో** పకతిజే గుణే;

న్యాసప్పణే తు దానమ్హి, **నియ్యాతన** ముదీరితం.

౮౮౪.గరు’పాయా’వతారేసు, **తిత్థం** పూతమ్బు దిట్ఠిసు;

పణ్డకే **జోతి** నక్ఖత్త, రంసీస్వ’గ్గిమ్హి **జోతి** సో.

౮౮౫.**కణ్డో** నిత్థీ సరే దణ్డే, వగ్గే చావసరే ప్యథ;

ఉద్ధంబాహుద్వయమానే [బాహుద్వయుమ్మానే (సీ॰ క॰)], సూరత్తేపి చ **పోరిసం.**

౮౮౬.**ఉట్ఠానం** పోరిసే’హాసు, నిసిన్నాద్యు’గ్గమే ప్యథ;

అనిస్సయమహీభాగే, త్వి’**రీణం** ఊసరే సియా.

౮౮౭.**ఆరాధనం** సాధనే చ, పత్తియం పరితోసనే;

పధానే తు చ సానుమ్హి, విసాణే **సిఙ్గ** ముచ్చతే.

౮౮౮.దిట్ఠా’దిమగ్గే ఞాణ’క్ఖి, క్ఖణ లద్ధీసు **దస్సనం;**

హేమే పఞ్చసువణ్ణే చ, **నిక్ఖో** నిత్థీ పసాధనే.

౮౮౯.తిథిభేదే చ సాఖాది, ఫళుమ్హి **పబ్బ** ముచ్చతే;

నాగలోకే తు **పాతాలం,** భాసితం బలవాముఖే.

౮౯౦.కామజే కోపజే దోసే, **బ్యసన**ఞ్చ విపత్తియం;

అథో’పకరణే సిద్ధి, కారకేసు చ **సాధనం.**

౮౯౧.తీస్వీరితో [తీస్వితో (టీ॰)] దానసీలే, **వదఞ్ఞూ** వగ్గువాదిని;

పురక్ఖతో భిసిత్తే చ, పూజితే పురతోకతే.

౮౯౨.**మన్దో** భాగ్యవిహీనే చా, ప్పకే మూళ్హా’పటూస్వపి;

వుద్ధియుత్తే సమున్నద్ధే, ఉప్పన్నే **ఉస్సితం** భవే.

౮౯౩.రథఙ్గే’**క్ఖో** సువణ్ణస్మిం, పాసకే, **అక్ఖ** మిన్ద్రియే;

సస్సతే చ **ధువో** తీసు, **ధువం** తక్కే చ నిచ్ఛితే.

౮౯౪.హరే **సివో, సివం** భద్ద, మోక్ఖేసు, జమ్బుకే **సివా;**

సేనాయం సత్తియఞ్చేవ, థూలత్తే చ **బలం** భవే.

౮౯౫.సఙ్ఖ్యా నరకభేదేసు, **పదుమం** వారిజే పృథ;
దేవభేదే **వసు** పుమే, పణ్డకం రతనే ధనే.

౮౯౬.**నిబ్బానం** అత్థగమనే, అపవగ్గే సియా థ చ;
సేతమ్బుజే **పుణ్డరీకం,** బ్యగ్ఘే రుక్ఖన్తరే పుమే.

౮౯౭.ఉపహారే **బలి** పుమే, కరస్మించా’సురన్తరే;
సుక్కం తు సమ్భవే, **సుక్కో,** ధవలే, కుసలే తిసు.

౮౯౮.**దాయో** దానే విభత్తబ్బ, ధనే చ పితునం వనే [ధనే (టీ.)];
పభుత్తా’యత్తతా’యత్తా’, భిలాసేసు **వసో** భవే.

౮౯౯.**పరిభాసన** మక్కోసే, నియమే భాసనే థ చ,
ధనమ్హి **సేళనం** యోధ, సీహనాదమ్హి దిస్సతి.

౯౦౦.**పభవో** జాతిహేతుమ్హి, ఠానే చాద్యుపలద్ధియం;
అథో’**తు** నారిపుప్ఫస్మిం, హేమన్తాదిమ్హి చ ద్విసు.

౯౦౧.**కరణం** సాధకతమే, క్రియా గత్తేసు ఇన్ద్రియే;
తాతో [తాళో (సీ.)] తు కుఞ్చికాయఞ్చ, తూరియఙ్గే దుమన్తరే.

౯౦౨.పుప్ఫే ఫలే చ **పసవో,** ఉప్పాదే గబ్భమోచనే;
గాయనే గాయకే అస్సే, **గన్ధబ్బో** దేవతాన్తరే.

౯౦౩. వినా పుప్ఫం ఫలగ్గాహి, రుక్ఖే **వనప్పతి;**
ఆహతే హేమరజతే, **రూపియం** రజతేపి చ.

౯౦౪.ఖగాదిబన్ధనే **పాసో,** కేసపుబ్బో చయే పృథ;
తారా’క్ఖిమజ్ఝే నక్ఖత్తే, **తారో** ఉచ్చతరస్సరే.

౯౦౫.పత్తే చ లోహభేదస్మిం, **కంసో** చతుకహాపణే;
మజ్ఝిమో దేహమజ్ఝస్మిం, మజ్ఝభవే చ నో తిసు.

౯౦౬.**ఆవేసనం**భూతావేసే, సిప్పసాలా ఘరేసు చ;
సోభా సమ్పత్తీసు **సిరీ, లక్ఖీ**ద్ధి దేవతాయ చ.

౯౦౭. **కుమారో** యువరాజే చ, ఖన్దే పుత్తో సుసుమ్హి చ;

అథా’నిత్థీ **పవాళో** చ, మణిభేదే తథా’ఙ్కురే.

౬౦౮.**పణో** పేతన మూలేసు, వోహారే చ ధనే మతో;

పటిగ్గహో తు గహణే, కథితో భాజనన్తరే.

౬౦౯.అసుభే చ సుభే కమ్మే, **భాగ్యం** వుత్తం ద్వయే పృథ;

పిప్ఫలం తరుభేదే చ, వత్థచ్ఛేదనసత్థకే.

౬౧౦.**అపవగ్గో** పరిచ్చాగా’, వసానేసు విముత్తియం;

లిఙ్గం తు అఙ్గజాతస్మిం, పుమత్తాదిమ్హి లక్ఖణే.

౬౧౧.చాగే సభావే నిమ్మానే, **సగ్గో** ఙ్ఝాయే దివేప్యథ;

రోహితో లోహితే మచ్ఛ, భేదే చేవ మిగన్తరే.

౬౧౨.**నిట్ఠా** నిప్ఫత్తియం చేవా, వసానమ్హి అదస్సనే;

కణ్టకో తు సపత్తస్మిం, రుక్ఖఙ్గే లోమహంసనే.

౬౧౩. ముఖ్యో’పాయేసు వదనే, ఆదిస్మిం **ముఖ** మీరితం;

దబ్బం భబ్బే గుణాధారే, విత్తే చ బుధ దారుసు.

౬౧౪.**మానం** పమాణే పత్థాదో, **మానో** వుత్తో విధాయ చ;

అథో పరిస్సమే వుత్తో, **వాయామో** వీరియేపి చ.

౬౧౫.సరోరుహే **సతపత్తం, సతపత్తో** ఖగన్తరే;

ఛిద్దే తు ఛిద్దవన్తే చ, **సుసిరం** తూరియన్తరే.

౬౧౬.ఏకస్మిం సదిసే సన్తే, **సమానం** వాచ్చలిఙ్గికం;

అథో గారవ భీతీసు, సంవేగే **సమ్భమో** మతో.

౬౧౭. **జుణ్హా** చన్దప్పభాయఞ్చ, తదుపేతనిసాయ చ;

విమానం దేవతావాసే, సత్తభూమిఘరమ్హి చ.

౬౧౮.మాసే **జేట్ఠో**, తివుద్ధా’తి, ప్పసత్థేసు చ తీసు నో;

ధమ్మే చ మఙ్గలే **సేయ్యో**, నో పసత్థతరే తిసు.

౬౧౯.ఆదిచ్చాదిమ్హి గహణే, నిబన్ధే చ ఘరే **గహో;**

కాచో తు మత్తికాభేదే, సిక్కాయం నయనామయే.

౬౨౦.తీసు **గామణి** సేట్ఠస్మిం, అధిపే గామజేట్ఠకే;

బిమ్బం తు పటిబిమ్బే చ, మణ్డలే బిమ్బికాఫలే.

౬౨౧.భాజనాది పరిక్ఖారే, **భణ్డం** మూలధనేపి చ;

మగ్గో త్వరియమగ్గే చ, సమ్మాదిట్ఠాదికే, పథే.

౬౨౨.**సమా** వస్సే, **సమో** ఖేద, సన్తీసు, నో నిభే తిసు;

చాపేత్విస్సాస, ముసునో, **ఇస్సానో** ఖేపకమ్హి చ.

౬౨౩.**బాలో** తీస్వా'దివయసా, సమఙ్గిని అపణ్డితే;

రత్తం తు సోణితే, తమ్బా, నురత్త, రఞ్జితే తిసు.

౬౨౪.తచే కాయే చ **తన్విత్థీ**, తీస్వ'ప్పే విరళే కిసే;

ఉతుభేదే తు **సిసిరో,** హిమే నో సీతలే తిసు.

౬౨౫.**సక్ఖరా** గుళభేదే చ, కథలేపి చ దిస్సతి;

అనుగ్గహే తు సఙ్ఖేపే, గహణే **సఙ్గహో** మతో.

౬౨౬.దక్ఖే చ తిఖిణే బ్యత్తే, రోగముత్తే **పటుత్తి**సు;

రాజా తు ఖత్తియే వుత్తో, నరనాథే పభుమ్హి చ.

౬౨౭.**ఖలఞ్చ** ధఞ్ఞకరణే, కక్కే నీచే **ఖలో** భవే;

అథు'ప్పాదే **సముదయో,** సమూహే పచ్చయేపి చ.

౬౨౮.బ్రహ్మచారీ గహట్ఠాదో, **అస్సమో** చ తపోవనే;

భయఙ్కరే తు కఠినే, **కురూరో** తీసు నిద్దయే.

౬౨౯.**కనిట్ఠో కనియో** తీసు, అత్యప్పే'తియువే ప్యథ;

సీఘమ్హి **లహు** తం, ఇట్ఠ, నిస్సారా'గరుసుత్తిసు.

౬౩౦. **అధరో** తీస్వధో హీనే, పుమే దన్తచ్ఛదే ప్యథ;

సుస్సుసా సోతు మిచ్ఛాయ, సా పారిచరియాయ చ.

౬౩౧. **హత్థో** పాణిమ్హి రతనే, గణే సోణ్డాయ భన్తరే;

ఆవాటే ఉదపానే చ, **కూపో** కుమ్భే చ దిస్సతి.

౬౩౨.ఆదో పధానే **పఠమం, పముఖఞ్చ** తిలిఙ్గికం;

వజ్జభేదే చ **వితతం,** తం విత్థారే తిలిఙ్గికం.

౯౩౩. **సారో** బలే థిరంసే చ, ఉత్తమే నో తిలిఙ్గికో;
భారో తు ఖన్ధభారాదో, ద్విసహస్సపలేపి చ.

౯౩౪. మన్దిరే రోగభేదే చ, **ఖయో** అపచయమ్హి చ;
వాళో తు సాపదే సప్పే, కురూరే నో తిలిఙ్గికో.

౯౩౫. **సాలో** సజ్జద్దుమే రుక్ఖే, సాలాగేహే చ దిస్సతి;
సోతే తు **సవనం** వుత్తం, యజనే సుతియమ్పి చ.

౯౩౬. తీసు **పతో పరేతో** చ, మతే చ పేతయోనిజే;
ఖ్యాతే తు హట్ఠే విఞ్ఞాతే, **పతీతం** వాచ్చలిఙ్గికం.

౯౩౭. అధిప్పాయే చ ఆధారే, **ఆసయో** కథితో థ చ;
పత్తం పక్ఖే దలే, **పత్తో,** భాజనే నో గతే తిసు.

౯౩౮. కుసలే **సుకతం,** సుట్ఠు, కతే చ **సుకతో** తిసు;
తపస్సీ త్వ'నుకమ్పాయా, రహే వుత్తో తపోధనే.

౯౩౯. తీసు సురాదిలోలస్మిం, **సోణ్డో** హత్థికరే ద్విసు;
అస్సాదనే తు **రసనం,** జివ్హాయఞ్చ ధనిమ్హి చ.

౯౪౦. **పణీతో** తీసు మధురే, ఉత్తమే విహితే పృథ;
అఞ్జసే విసిఖాయఞ్చ, పన్తియం **వీథి** నారియం.

౯౪౧. పాపస్మిం గగనే దుక్ఖే, బ్యసనే చా'**ఘ** ముచ్చతే;
సమూహే **పటలం** నేత్త, రోగే వుత్తం ఛదిమ్హి చ.

౯౪౨. **సన్ధి** సఙ్ఘట్టనే వుత్తో, **సన్ధి**'త్థి పటిసన్ధియం;
సత్తన్నం పూరణే సేట్ఠే, తిసన్తే **సత్తమో** తిసు.

౯౪౩. **ఓజా** తు యాపనాయఞ్చ, **ఓజో** దిత్తి బలేసు చ;
అథో **నిసామనం** వుత్తం, దస్సనే సవనేపి చ.

౯౪౪. **గబ్భో** కుచ్ఛిట్ఠసత్తే చ, కుచ్ఛి ఓవరకేసు చ;
ఖణ్డనే త్వ'**పదానఞ్చ**, ఇతివుత్తే చ కమ్మని.

౯౪౫.చిత్తకే రుక్ఖభేదే చ, **తిలకో** తిలకాళకే;
సీలాదో **పటిపత్తి**’త్థీ, బోధే పత్తి పవత్తిసు.

౯౪౬.అసుమ్హి [ఆయుమ్హి (టీ.), ౪౦౭-గాథా పస్సితబ్బా] చ బలే **పాణో**, సత్తే హదయగా’నిలే;
ఛన్దో వసే అధిప్పాయే, వేదే’చ్ఛా’నుట్ఠుభాదిసు.

౯౪౭.కామోఘాదో, సమూహస్మిం, **ఓఘో**వేగే జలస్స చ;
కపాలం సిరసట్ఠిమ్హి, ఘటాది సకలేపి చ.

౯౪౮.వేణ్వాదిసాఖాజాలస్మిం, లగ్గకేసే **జటా**’లయే;
సరణం తు వధే గేహే, రక్ఖితస్మిఞ్చ రక్ఖణే.

౯౪౯.ధియం **కన్తా** పియే, **కన్తో**, మనుఞ్ఞే, నో తిలిఙ్గికో;
గవక్ఖే తు సమూహే చ, **జాలం** మచ్ఛాదిబన్ధనే.

౯౫౦.పుచ్ఛాయం గరహాయఞ్చ, నియమే **కిం** తిలిఙ్గికం;
ససద్దే తీసు నివాపే, **సద్ధం, సద్ధా** చ పచ్చయే.

౯౫౧.**బీజం** హేతుమ్హి అట్ఠిస్మిం, అఙ్గజాతే చ దిస్సతి;
పుబ్బో పూయే’గ్గతో [అగ్గతే (టీ.)] ఆదో,
నో దిసాదో తిలిఙ్గికో.

౯౫౨.ఫలచిత్తే హేతుకతే, లాభే ధఞ్ఞాదికే **ఫలం;**
ఆగమనే తు దీఘాది, నికాయేసు చ **ఆగమో.**

౯౫౩.**సన్తానో** దేవరుక్ఖే చ, వుత్తో సన్తతియం పుథ;
ఉత్తరవిపరీతే చ, సేట్ఠే చా’**నుత్తరం** తిసు.

౯౫౪.సత్తిసమ్పత్తియం వుత్తో, కన్తిమత్తే చ **విక్కమో;**
ఛాయా తు ఆతపాభావే, పటిబిమ్బే పభాయ చ.

౯౫౫.గిమ్హే **ఘమ్మో నిదాఘో** చ, ఉణ్హే సేదజలే పుథ;
కప్పనం కన్తనే వుత్తం, వికప్పే సజ్జనే’త్థియం.

౯౫౬.**అఙ్గా** దేసే బహుమ్హ’**ఙ్గం,** అఙ్గో దేసే వపుమ్హి’[ఙ్గ (టీ.)] తథా’వయవహేతుసు;
దేవాలయే చ థూపస్మిం, **చేతియం** చేతియ’ద్దుమే.

౬౩౭.**సజ్జనో** సాధుపురిసే, **సజ్జనం** కప్పనే ప్యథ;
సుపినం సుపినే సుత్త, విఞ్ఞాణే త మనిత్థియం.

౬౩౮ పచ్చక్ఖే సన్నిధానే చ, **సన్నిధి** పరికిత్తితో;
భియ్యో బహుతరత్థే సో, పునరత్థే’బ్యయం భవే.

౬౩౯.విసలిత్తసరే **దిద్ధో, దిద్ధో** లిత్తే తిలిఙ్గికో;
వాసే ధూమాదిసఙ్ఖారే, **ధివాసో** సమ్పటిచ్ఛనే.

౬౪౦.వుత్తో **విసారదో** తీసు, సుప్పగబ్భే చ పణ్డితే;
అథ **సిత్థం** మధుచ్ఛిట్ఠే, వుత్తం ఓదనసమ్భవే.

౬౪౧.ద్రవే వణ్ణే రసభేదే, **కసాయో** సురభిమ్హి చ;
అథో **ఉగ్గమనం** వుత్తం, ఉప్పత్తు’ద్ధగతీసు చ.

౬౪౨.లూఖే నిట్ఠురవాచాయం, **ఫరుసం** వాచ్చలిఙ్గికం;
పవాహో త్వ’మ్బువేగే చ, సన్దిస్సతి పవత్తియం.

౬౪౩. నిస్సయే తప్పరే ఇట్ఠే, **పరాయణ**పదం తిసు;
కవచే వారవాణే చ, నిమ్మోకేపి చ **కఞ్చుకో.**

౬౪౪.లోహభేదే మతం **తమ్బం, తమ్బో** రత్తే తిలిఙ్గికో;
తీసు త్వ’**వసితం** ఞాతే, అవసానగతే మతం.

౬౪౫.బోధనే చ పదానే చ, విఞ్ఞేయ్యం **పటిపాదనం;**
సేలే నిజ్ఝలదేసే చ, దేవతాసు **మరూ**’రితో.

౬౪౬.**సత్థం** ఆయుధ గన్థేసు, లోహే, **సత్థో** చ సఞ్చయే;
జీవికాయం వివరణే, వత్తనే **వుత్తి** నారియం.

౬౪౭.వీరియే సూరభావే చ, కథీయతి **పరక్కమో;**
అథ **కమ్బు** మతో సఙ్ఖే, సువణ్ణే వలయేపి చ.

౬౪౮.**సరో** కణ్డే అకారాదో, సద్దే వాపిమ్హి’నిత్థియం;
దుప్ఫస్సే తిఖిణే తీసు, గద్రభే కకచే **ఖరో.**

౬౪౯.సురాయు’పద్దవే కామా, సవాదిమ్హి చ **ఆసవో;**

దేహే వుత్తో రథఙ్గే చ, చతురో’పధిసూ’**పధి.**

౯౨౦. **వత్థు**’త్తం కారణే దబ్బే, భూభేదే రతనత్తయే;
యక్ఖో దేవే మహారాజే, కువేరా’నుచరే నరే.

౯౨౧. దారుక్ఖన్ధే పీఠికాయం, ఆపణే **పీఠ** మాసనే;
పరివారే **పరిక్ఖారో,** సమ్భారే చ విభూసనే.

౯౨౨. వోహారస్మిఞ్చ థపనే, **పణ్ణత్తి**’త్థీ పకాసనే;
పటిభానం తు పఞ్ఞాయం, ఉపట్ఠిత గిరాయ చ.

౯౨౩. వచనావయవే మూలే, కథితో **హేతు** కారణే;
ఉదరే తు తథా పాచా, నలస్మిం **గహణీ**’త్థియం.

౯౨౪. **పియో** భత్తరి, జాయాయం, **పియా,** ఇట్ఠే **పియో** తిసు;
యమరాజే తు యుగళే, సంయమే చ **యమో** భవే.

౯౨౫. ముద్దికస్స చ పుప్ఫస్స, రసే ఖుద్దే **మధూ**’రితం;
ఉల్లోచే తు చ విత్థారే, **వితానం** పున్నపుంసకే.

౯౨౬. అపవగ్గే చ సలిలే, సుధాయం **అమతం** మతం;
మోహే తు తిమిరే సఙ్ఖ్యా, గుణే **తమ** మనిత్థియం.

౯౨౭. ఖరే చా’కారియే తీసు, రసమ్హి పురిసే **కటు;**
పణ్డకే సుకతే, **పుఞ్ఞం,** మనుఞ్ఞో పవనే తిసు.

౯౨౮. **రుక్ఖో** దుమమ్హి, ఫరుసా, సినిద్ధేసు చ నో తిసు;
ఉప్పత్తియం తు హేతుమ్హి, సగ్గే సుక్కే చ **సమ్భవో.**

౯౨౯. **నిమిత్తం** కారణే వుత్తం, అఙ్గజాతే చ లఞ్ఛనే;
ఆది సీమాపకారేసు, సమీపే’వయవే మతో.

౯౩౦. వేదే చ మన్తనే **మన్తో, మన్తా** పఞ్ఞాయ ముచ్చతే;
అనయో బ్యసనే చేవ, సన్దిస్సతి విపత్తియం.

౯౩౧. **అరుణో** రంసిభేదే చా, బ్యత్తరాగే చ లోహితే;
అనుబన్ధో తు పకతా, నివత్తే నస్సనక్ఖరే.

౯౮౨.**అవతారో**’వతరణే, తిత్థమ్హి వివరే ప్యథ;

ఆకారో కారణే వుత్తో, సణ్ఠానే ఇఙ్గితేపి చ.

౯౮౩.సుద్ధిత్థి తనయే ఖత్తా, **ఉగ్గో,** తిబ్బమ్హి సో తిసు;

పధానం తు మహామత్తే, పకత్య’గ్గ’ధితీసు చ.

౯౮౪.**కల్లం** పభాతే, నిరోగ, సజ్జదక్ఖేసు [యుత్తదక్ఖేసు (క.)] తీసు తం;

కుహనా కూటచరియాయం, **కుహనో** కుహకే తిసు.

౯౮౫.**కపోతో** పక్ఖిభేదే చ, దిట్ఠో పారావతే థ చ;

సారదో సారదబ్భూతే, అపగబ్భే మతో తిసు.

౯౮౬.తీసు ఖరే చ కఠినే, **కక్కసో** సాహసప్పియే [సాహసప్పియే=సాహస+అప్పియే (టీ.)];

అకారియే తు గుయ్హఙ్గే, చీరే **కోపీన** ముచ్చతే.

౯౮౭.మిగభేదే పటాకాయం, మోచే చ **కదలీ**’త్థియం;

దక్ఖిణా దానభేదస్మిం, వామతో’ఞ్ఞమ్హి **దక్ఖిణో.**

౯౮౮.**దుతియా** భరియాయఞ్చ, ద్విన్నం పూరణియం మతా;

అథుప్పాదే సియా **ధూమ, కేతు** వేస్సానరేపి చ.

౯౮౯.భవనిగ్గమనే యానే, ద్వారే **నిస్సరణం** సియా;

నియామకో పోతవాహే, తిలిఙ్గో సో నియన్తరి.

౯౯౦.అపవగ్గే వినాసే చ, **నిరోధో** రోధనే ప్యథ;

భయే **పటిభయం** వుత్తం, తిలిఙ్గం తం భయంకరే.

౯౯౧.**పిటకం** భాజనే వుత్తం, తథేవ పరియత్తియం;

జరాసిథిలచమ్మస్మిం, ఉదరఙ్గే మతా **వలి.**

౯౯౨.**భిన్నం** విదారితే’ఞ్ఞస్మిం, నిస్సితే వాచ్చలిఙ్గికం;

ఉపజాపే మతో **భేదో,** విసేసే చ విదారణే.

౯౯౩. **మణ్డలం** గామసన్దోహే, బిమ్బే పరిధిరాసిసు;

ఆణాయ మాగమే లేఖే; **సాసనం** అనుసాసనే.

౯౯౪.అగ్గే తు **సిఖరం** చా’యో, మయవిజ్ఝనకణ్టకే;

గుణుక్కంసే చ విభవే, **సమ్పత్తి** చేవ **సమ్పదా.**

౯౯౫.భూఖన్తీసు **ఖమా,** యోగ్యే, హితే సక్కే [యుత్తే (టీ.) ౧౦౦౧-గాథా పస్సితబ్బా] **ఖమో** తిసు;

అద్ధో భాగే పథే కాలే, ఏకంసే’**ద్ధో**’బ్యయం భవే;

అధో **కరీసం** వచ్చస్మిం, వుచ్చతే చతురమ్బణే.

౯౯౬.**ఉసభో**’సధ గో [ఉసభో ఉసభే (టీ.)] సేట్ఠే, సూ’**సభం** వీసయట్ఠియం;

సేతుస్మిం తన్తి పన్తీసు, నారియం **పాళి** కథ్యతే.

౯౯౭.**కటో** జయే’త్థినిమిత్తే, కిలఞ్జే సో కతే తిసు;

మహియం **జగతీ** వుత్తా, మన్దిరాలిన్దవత్థుమ్హి.

౯౯౮.వితక్కే మథితే **తక్కో,** తథా సూచిఫలే మతో;

సుదస్సనం సక్కపురే, తీసు తం దుద్దసే’తరే.

౯౯౯.**దీపో**’న్తరీప పజ్జోత, పతిట్ఠా నిబ్బుతీసు చ;

బద్ధనిస్సిత సేతేసు, తీసు తం మిహితే **సితం.**

౧౦౦౦.ధియం **పజాపతి** దారే, బ్రహ్మే మారే సురే పుమే;

వాసుదేవే’న్తకే **కణ్హో,** సో పాపే అసితే తిసు.

౧౦౦౧.**ఉపచారో** ఉపట్ఠానే, ఆసన్నే అజ్ఝారోపనే;

సక్కో ఇన్దే జనపదే, సాకియే, సో ఖమే తిసు.

౧౦౦౨.వజ్జనే **పరిహారో** చ, సక్కారే చేవ రక్ఖణే;

సోతాపన్నాదికే అగ్గే, **అరియో** తీసు, ద్విజే పుమే.

౧౦౦౩.**సుసుకో** సుసుమారే చ, బాలకే చ ఉలూపిని;

ఇన్దీవరం మతం నీలు, ప్పలే ఉద్దాలపాదపే.

౧౦౦౪.**అసనో** పియకే కణ్డే, భక్ఖణే ఖిపనే’ **సనం;**

యుగే’ధికారే [వికారే (టీ.)] వీరియే, పధానే చా’న్తికే **ధురో.**

౧౦౦౫.కాళే చ భక్ఖితే తీసు, లవిత్తే **అసితో** పుమే;

పవారణా పటిక్ఖేపే, కథితా’జ్ఝేసనాయ చ.

౧౦౦౬.ఉమ్మారే ఏసికత్థమ్భే, **ఇన్దఖీలో** మతో థ చ;

పోత్థకం మకచివత్థే, గన్థే లేప్యాది కమ్మని.

౧౦౦౭ **ధఞ్ఞం** సాల్యాదికే వుత్తం, **ధఞ్ఞో** పుఞ్ఞవతి త్తిసు;
పాణి హత్థే చ సత్తే భూ, సణ్హకరణియం మతో.

౧౦౦౮ తీసు **పీతం** హలిద్యాభే, హట్ఠే చ పాయితే సియా;
బ్యూహో నిబ్బిద్ధరచ్ఛాయం, బలన్యాసే గణే మతో.

౧౦౦౯ లోహితాదిమ్హి లోభే చ, **రాగో** చ రఞ్జనే మతో;
పదరో ఫలకే భఙ్గే, పవుద్ధ దరియం పిచ.

౧౦౧౦ **సిఙ్ఘాటకం** కసేరుస్స, ఫలే, మగ్గసమాగమే;
బహులాయఞ్చ ఖేళమ్హి, **ఏళా,** దోసే’**ళ** మీరితం.

౧౦౧౧ **ఆధారో** చా’ధికరణే, పత్తాధారే’ లవాలకే;
కారో’ గభేదే సక్కారే, **కారా** తు బన్ధనాలయే.

౧౦౧౨ **కరకా** మేఘపాసాణే, **కరకో** కుణ్డికాయ చ;
పాపనే చ పదాతిస్మిం, గమనే **పత్తి** నారియం.

౧౦౧౩ **ఛిద్దం రన్ధఞ్చ వివరం,** సుసిరే దూసనేపి చ;
ముత్తా తు ముత్తికే, **ముత్తం,** పస్సావే, ముచ్చితే తిసు.

౧౦౧౪ నిసేధే **వారణం,** హత్థి, లిఙ్గ హత్థీసు **వారణో;**
దానం చాగే మదే సుద్ధే, ఖణ్డనే లవనే ఖయే.

౧౦౧౫ సునోతోసే చ నిబ్బానే, త్థఙ్గమే **నిబ్బుతి**’త్థియం;
నేగమో నిగముబ్భూతే, తథా’పణోపజీవిని.

౧౦౧౬ హరితస్మిఞ్చ పణ్ణే చ, **పలాసో** కిం సుకద్దుమే;
పకాసో పాకటేతీసు, ఆలోకస్మిం పుమే మతో.

౧౦౧౭ **పక్కం** ఫలమ్హి, తం నాసు, మ్ముఖే [నాసముఖే (క.)] పరిణతే తిసు;
పిణ్డో ఆజీవనే దేహే, పిణ్డనే గోళకే మతో.

౧౦౧౮ **వట్టో** పరిబ్బయే కమ్మా, దికే, సో వట్టులే తిసు;
పచ్చాహారే **పటిహారో,** ద్వారే చ ద్వారపాలకే.

౧౦౧౯నారియం **భీరు** కథితా, భీరుకే నో తిలిఙ్గికో;
వికటం గూథముత్తాదో, **వికటో** వికతే తిసు.

౧౦౨౦**వామం** సబ్యమ్హి, తం చారు, విపరీతేసు తీస్వ’థ;
సఙ్ఖ్యాభేదే సరబ్యే చ, చిహణే **లక్ఖ** ముచ్చతే.

౧౦౨౧**సేణీ**’త్థీ సమసిప్పీనం, గణే చా’వలియం పిచ;
సుధాయం ధూలియం **చుణ్ణో, చుణ్ణ**ఞ్చ వాసచుణ్ణకే.

౧౦౨౨**జే**తబ్బే’తిప్పసత్థే’తి, వుద్ధే **జేయ్యం** తిసూ’రితం;
తక్కే తు **మథితం** హో’త్యా,
లో’లితే **మథితో** తిసు.

౧౦౨౩**అబ్భుతో**’చ్ఛరియే తీసు, పణే చేవా’**బ్భుతో** పుమే;
మేచకో పుచ్ఛమూలమ్హి, కణ్హేపి **మేచకో** తిసు.

౧౦౨౪**వసవత్తీ** పుమే మారే, వసవత్తాపకే తిసు;
సమ్భవే చా’**సుచి** పుమే, అమేజ్ఝే తీసు దిస్సతి.

౧౦౨౫**అచ్ఛో** ఇక్కే పుమే వుత్తో, పసన్నమ్హి తిలిఙ్గికో;
బళిసే సేలభేదే చ, **వఙ్కో**, నో కుటిలే తిసు.

౧౦౨౬కుణపమ్హి **ఛవో** ఞో’య్యో,
లామకే నో తిలిఙ్గికో;
సబ్బస్మిం **సకలో** తీసు, అద్ధమ్హి పురిసే సియా.

౧౦౨౭ఛన్దగ్గాహా’దికే చేవు, **ప్పాదో** ఉప్పత్తియం పిచ;
పదుస్సనే **పదోసో** చ, కథితో సంవరీముఖే.

౧౦౨౮రుధిరే **లోహితం** వుత్తం, రత్తమ్హి **లోహితో** తిసు;
ఉత్తమఙ్గే పుమే **ముద్ధా, ముద్ధో** మూళ్హే తిలిఙ్గికో.

౧౦౨౯రట్ఠమ్హి **విజితం** వుత్తం, జితే చ **విజితో** తిసు;
పరిత్తం తు పరిత్తాణే, **పరిత్తో** తీసు అప్పకే.

౧౦౩౦**కుమ్భణ్డో** దేవభేదే చ, దిస్సతి వల్లిజాతియం;
చతుత్థంసే పదే **పాదో,** పచ్చన్తసేలరంసిసు.

౧౦౩౧ **వగ్గో** లోహన్తరే **వగ్గా**, దేసే పుమే బహుమ్హి చ;

కమ్మారభణ్డభేదే చ, ఖటకే **ముట్ఠి** చ ద్విసు.

౧౦౩౨ **అమ్బణం** దోణియం చే’కా, దసదోణప్పమాణకే;

అధిట్ఠితియ మాధారే, ఠానే’**ధిట్ఠాన** ముచ్చతే.

౧౦౩౩ పుమే **మహేసీ** సుగతే, దేవియం నారియం మతా;

ఉపద్దవే **ఉపసగ్గో**, దిస్సతి పాదికేపి చ.

౧౦౩౪ **వక్కం** కోట్ఠాసభేదస్మిం, **వక్కో** వజ్కే తిసు’చ్చతే;

విజ్జా వేదే చ సిప్పే చ, తివిజ్జాదో చ బుద్ధియం.

౧౦౩౫ సమాధిమ్హి పుమే’**కగ్గో**, నాకులే వాచ్చలిఙ్గికో;

పజ్జం సిలోకే, **పజ్జో**’ద్ధే, **పజ్జో** పాదహితే తిసు.

౧౦౩౬ **కతకో** రుక్ఖభేదస్మిం, **కతకో** కిత్తిమే తిసు;

విధేయ్యే **అస్సవో** తీసు, పుబ్బమ్హీ పురిసే సియా.

౧౦౩౭ కల్యాణే కథితం **ఖేమం**, తీసు లద్ధత్థరక్ఖణే;

అథో నియోజనే వుత్తం, కారియేపి **పయోజనం.**

౧౦౩౮ **అస్సత్థో** తీసు అస్సాస, ప్పత్తే, బోధిద్దుమే పుమే;

తీసు **ఉద్ధో** కురూరే చ, సేసాదమ్హి పుమే సియా.

౧౦౩౯ **విలగ్గో** తీసు లగ్గస్మిం, పుమే మజ్ఝమ్హి దిస్సతి;

అడ్ఢో త్వనిత్థియం భాగే, ధనిమ్హి వాచ్చలిఙ్గికో.

౧౦౪౦ **కట్ఠం** దారుమ్హి, తం కిచ్ఛే, గహనే కసితే తిసు;

ససన్తానే చ విసయే, గోచరే’ **జ్ఝత్త** ముచ్చతేతి.

ఇతి అద్ధానేకత్థవగ్గో.

౧౦౪౧ భువనే చ జనే **లోకో**, మోరేత్వగ్గిమ్హి సో **సిఖీ;**

సిలోకో తు యసే పజ్జే,

రుక్ఖే తు సామికే **ధవో.**

౧౦౪౨ వటబ్యామేసు **నిగ్రోధో**, **ధఙ్కో** తు వాయసే బకే;

వారో త్వ'వసరా'హేసు, కుచేత్వబ్భే **పయోధరో.**

౧౦౪౩ ఉచ్ఛఙ్గే లక్ఖణే చా'**ఙ్కో, రస్మి**'త్థీ జుతి రజ్జుసు;
దిట్ఠో'భాసేసు **ఆలోకో,**
బుద్ధో తు పణ్డితే జినే.

౧౦౪౪ సూరం'సూసు పుమే **భానూ, దణ్డో** తు ముగ్గరే దమే;
దేవమచ్ఛేస్వ'**నిమిసో, పత్థో** తు మానసానుసు.

౧౦౪౫ **ఆతఙ్కో** రోగ తాపేసు,
మాతఙ్గో సపచే గజే;
మిగో పసు కురుఙ్గేసు, ఉలూకి'న్దేసు **కోసియో.**

౧౦౪౬ **విగ్గహో** కలహే కాయే, **పురిసో** మాణవ'త్తసు;
దాయాదో బన్ధవే పుత్తే, సిరే **సీసం** తిపుమ్హి చ.

౧౦౪౭ **బలిహత్థం**'సూసు **కరో,** దన్తే విప్పే'ణ్డజే **ద్విజో;**
వత్తం పజ్జా'ననా'చారే, ధఞ్ఞఙ్గే సుఖుమే **కణో.**

౧౦౪౮ **థమ్భో** థూణ జళత్తేసు, **సూపో** కుమ్మాస బ్యఞ్జనే;
గణ్డో ఫోట కపోలమ్హి, **అగ్ఘో** మూల్యే చ పూజనే.

౧౦౪౯ **పకారో** తుల్య భేదేసు, **సకున్తో** భాసపక్ఖిసు;
భాగ్యే **విధి** విధానే చ, సరే ఖగ్గే చ **సాయకో.**

౧౦౫౦ **సారఙ్గో** చాతకే ఏణే, **పత్తీ** తు సరపక్ఖిసు;
సేదే **పాకో** విపాకే థ,
భిక్ఖుభేదే చయే **గణో.**

౧౦౫౧ **రాసి** పుఞ్జే చ మేసా'దో,
అస్సే లోణే చ **సిన్ధవో;**
సంవట్టే **పలయో** నాసే, **పూగో** కముకరాసిసు.

౧౦౫౨ **అమతే** తు **సుధా** లేపే, **అభిఖ్యా** నామ రంసిసు;
సత్తి సామత్థియే సత్థే, **మహీ** నజ్జన్తరే భువి;
లీలా క్రియా విలాసేసు,

సత్తే తు అత్రజే **పజా.**

౧౦౭౩ ఞాణే లాభే **ఉపలద్ధి, పవేణీ** కుథవేణిసు;
పవత్తి వుత్తి వత్తాసు, వేతనే భరణే **భతి.**

౧౦౭౪ ఆచారేపి **మరియాదా, భూతి** సత్తా సమిద్ధిసు;
సోప్పే పమాదే **తన్దీ** చ, **యాత్రా** గమన వుత్తిసు.

౧౦౭౫ **నిన్దా** కుచ్ఛా'పవాదేసు, **కఙ్గ** ధఞ్ఞ పియఙ్గుసు;
మోక్ఖేపివే సమేస**న్తి,** విభాగే **భత్తి** సేవనే.

౧౦౭౬ ఇచ్ఛాయం జుతియం **కన్తి,** రఞ్జనే సూరతే **రతి;**
గేహే **వసతి** వాసే థ, నదీ సేనాసు **వాహినీ.**

౧౦౭౭ ఉత్థే నాళే చ **నాళి**'త్థీ, గణే **సమితి** సఙ్గమే;
తణ్హా లోభే పిపాసాయం, మగ్గ వుత్తీసు **వత్తనీ.**

౧౦౭౮ పాణ్యగ్గే **నాభి** చక్కన్తే, యాచే **విఞ్ఞత్తి** ఞాపనే;
విత్తి తోసే వేదనాయం, ఠానే తు జీవితే **ఠితి.**

౧౦౭౯ తరఙ్గే చా'న్తరే **వీచి,** ధీరత్తే ధారణే **ధితి;**
భూ భూమియఞ్చ భముకే, సద్దే వేదే సవే **సుతి.**

౧౦౮౦ **గోత్తం** నామే చ వంసే థ, నగరే చ ఘరే **పురం;**
ఓకం తు నిస్సయే గేహే, **కులం** తు గోత్తరాసిసు.

౧౦౮౧ కామే విత్తే **హిరఞ్ఞ**ఞ్చ, **పఞ్ఞాణం** త్వ'ఙ్క వుద్ధిసు;
అథా'**మ్బర**ఞ్చ ఖే వత్థే, **గుయ్హం** లిఙ్గే రహస్య'పి.

౧౦౮౨ **తపో** ధమ్మే వతే చేవ, పాపే త్వా'గుమ్హి **కిబ్బిసం;**
రతనం మణి సేట్ఠేసు, **వస్సం** హాయన వుట్ఠిసు.

౧౦౮౩ **వనం** అరఞ్ఞ వారీసు, ఖీరమ్హి తు జలే **పయో;**
అక్ఖరం లిపి మోక్ఖేసు, **మేథునం** సఙ్గమే రతే.

౧౦౮౪ **సోతం** కణ్ణే పయోవేగే, **రిట్ఠం** పాపా'సుభేసు చ;
ఆగు పాపా'పరాధేసు, కేతుమ్హి చిహనే **ధజో.**

౧౦౬౫గోపురం ద్వారమత్తేపి, **మన్దిరం** నగరే ఘరే;
వాచ్చలిఙ్గా పరమితో, **బ్యత్తో** తు పణ్డితే ఫుటే.

౧౦౬౬**వల్లభో** దయితే'జ్ఝక్ఖే, జలే **థూలో** మహత్యపి;
కురూరే భేరవే **భీమో,**
లోలో తు లోలుపే చలే.

౧౦౬౭**బీభచ్ఛో** వికతే భీమే, కోమలే తిఖిణే **ముదు;**
ఇట్ఠే చ మధురే **సాదు,** సాదుమ్హి **మధురో** పియే.

౧౦౬౮సితే తు సుద్ధే **ఓదాతో, ద్విజివ్హో** సూచకా'హిసు;
సక్కే **సమత్థో** సమ్బన్ధే, **సమత్తం** నిట్ఠితా'ఖిలే.

౧౦౬౯**సుద్ధో** కేవల పూతేసు, **జిఘఞ్ఞో**'న్తా'ధమేసు చ;
పోణో'పనత నిన్నేసు, అఞ్ఞ నీచేసు చే'**తరో.**

౧౦౭౦**సుచి** సుద్ధే సితే పూతే, **పేసలో** దక్ఖచారుసు;
అధమో కుచ్ఛితే ఊనే, అప్పియే ప్య'**లికో** భవే.

౧౦౭౧బ్యాపే అసుద్ధే **సంకిణ్ణో, భబ్బం** యోగ్యే చ భావిని;
సుఖుమో అప్పకా'ణూసు, **వుద్ధో** థేరే చ పణ్డితే.

౧౦౭౨సుభే సాధుమ్హి **భద్దో** థ, త్యా'దో చ విపులే **బహు;**
ధీరో బుధే ధితిమన్తే, **వేల్లితం** కుటిలే ధుతే.

౧౦౭౩**విసదో** బ్యత్త సేతేసు, **తరుణో** తు యువే నవే;
యోగ్గం యానే, ఖమే **యోగ్గో,**
పిణ్డితం గణితే ఘనే.

౧౦౭౪బుధే'**భిజాతో** కులజే, వుద్ధో'రూసు **మహల్లకో;**
కల్యాణం సున్దరే చాపి, **హిమో** తు సీతలేపి చ.

౧౦౭౫లోలే తు సీఘే **చపలో,** వుత్తే **ఉదిత** ముగ్గతే;
ఆదిత్తే గబ్బితే **దిత్తో, పిట్ఠం** తు చుణ్ణితేపి చ.

౧౦౭౬విగతే వాయితే [వాయనే (క.)] **వీతం, భావితం** వడ్ఢితేపి చ;

భజ్జితే పతితే **భట్ఠో, పుట్ఠో** పుచ్ఛిత పోసితే.

౧౦౭౭ **జాతో** భూతే చయే **జాతం,**

పటిభాగో సమా'రిసు;

సూరో వీరే రవిసూరే, **దుట్ఠో** కుద్ధే చ దూసితే.

౧౦౭౮ **దిట్ఠో**'రిమ్హి'క్ఖితే **దిట్ఠో** [దిట్ఠం (క॰)],

మూళ్హే పోతే చ **బాలిసో;**

నిన్దాయం ఖేపనే **ఖేపో, నియమో** నిచ్ఛయే వతే.

౧౦౭౯ సలాకాయం **కుసో** దబ్భే,

బాల్యాదో తు ఖయే **వయో;**

లేప గబ్భేస్వ'**వలేపో, అణ్డజో** మీనపక్ఖిసు.

౧౦౮౦ బిలాలే నకులే **బబ్బు, మన్థో** మన్థనసత్తుసు;

వాలో కేసే'స్సాదిలోమే,

సఙ్ఘాతో ఘాతరాసిసు.

౧౦౮౧ గోపగామే రవే **ఘోసో, సూతో** సారథివన్దిసు;

మాల్యం తు పుప్ఫే తద్దామే, **వాహో** తు సకటే హయే.

౧౦౮౨ ఖయే'చ్చనే చా'**పచయో, కాలో** సమయ మచ్చుసు;

భే **తారకా** నేత్తమజ్ఝే, **సీమా'** వధి, ట్ఠితీసు చ.

౧౦౮౩ **ఆభోగో** పుణ్ణతా'వజ్జే-

స్వా'**ళి**'త్థీ సఖి సేతుసు;

సత్తే థూలే తీసు **దళ్హో, లతా** సాఖాయ వల్లియం.

౧౦౮౪ **ముత్తి**'త్థీ మోచనే మోక్ఖే,

కాయో తు దేహ రాసిసు;

నీచే **పుథుజ్జనో** మూళ్హే, **భత్తా** సామిని ధారకే.

౧౦౮౫ **సిఖా,** పిఞ్ఛేసు **సిఖణ్డో**, సత్తే త్వ'త్తని **పుగ్గలో;**

సమ్బాధో సంకటే గుయ్హే,

నాసే ఖేపే **పరాభవో.**

౧౦౮౬ **వచ్ఛో** రూపే కరీసే చ, **జుతి**'త్థీ కన్తిరంసిసు;

౧౦౮౭ **లబ్భం** యుత్తే చ లద్ధబ్బే, ఖణ్డే పణ్ణే **దలం** మతం;

సల్లం కణ్డే సలాకాయం, సుచిత్తే **ధావనం** గతే;

భన్తత్థే **విబ్భమో** హావే, **మోహో**'విజ్జాయ ముచ్ఛనే.

౧౦౮౮ **సేదో** ఘమ్మజలే పాకే,

గోళే ఉచ్ఛుమయే **గుళో**;

మిత్తే సహాయే చ **సఖా, విభూ** నిచ్చప్పభూసు నో.

౧౦౮౯ **ఖగ్గే** కురూరే **నేత్తింసో**, పరస్మిం అత్ర తీస్వ'**ము;**

కలఙ్కో'ఙ్కా'పవాదేసు,

దేసే **జనపదో** జనే.

౧౦౯౦ **పజ్జే** **గాథా** వచీభేదే, **వంసో** త్వ'న్వయవేణుసు;

యానం రథాదో గమనే, సరూపస్మిం అధో **తలం.**

౧౦౯౧ **మజ్ఝో** విలగ్గే వేమజ్ఝే, **పుప్ఫం** తు కుసుమో'తుసు;

సీలం సభావే సుబ్బతే, **పుఙ్గవో** ఉసభే వరే.

౧౦౯౨ **కోసే** ఖగాదిబీజే'**ణ్డం, కుహరం** గబ్భరే బిలే;

నేత్తింసే గణ్డకే **ఖగ్గో, కదమ్బో** తు దుమే చయే.

౧౦౯౩ **భే**'ధేనుయం **రోహిణీ**'త్థీ, **వరఙ్గం** యోనియం సిరే;

అక్కోసే సపథే **సాపో, పఙ్కం** పాపే చ కద్దమే.

౧౦౯౪ **భో**గవత్యు'రగే **భోగీ, స్సరో** తు సివసామిసు;

బలే పభావే **వీరియం, తేజో** తేసు చ దిత్తియం.

౧౦౯౫ **ధారా** సన్తతి ఖగ్గగ్గే, **వానం** తణ్హాయ సిబ్బనే;

ఖత్తా సూతే పటిహారే, విత్తి పీళాసు **వేదనా.**

౧౦౯౬ ధియం **మతి**'చ్ఛాపఞ్ఞాసు, పాపే యుద్ధే రవే **రణో;**

లవోతు బిన్దు'చ్ఛేదేసు, పలాలే' [పలాసే (టీ.), పలాపే-టీ (౪౦౩-౧౧౦౪) గాథా పస్సితబ్బా] తిసయే **భుసం.**

౧౦౯౭ **బాధా** దుక్ఖే నిసేధే చ, మూలపదేపి **మాతికా;**

స్నేహో తేలే'ధికప్పేమే,

ఘురా'పేక్ఖాసు **ఆలయో.**

౧౦౯౮ కేతుస్మిం **కేతనం** గేహే, ఠానే **భూమి**'త్థియం భువి;
లేఖ్యే **లేఖో** రాజి **లేఖా,** పూజితే **భగవా** జినే.

౧౦౯౯ **గదా** సత్థే **గదో** రోగే, నిసజ్జా పీఠేస్వా'**సనం;**
తథాగతో జినే సత్తే,
చయే దేహే **సముస్సయో.**

౧౧౦౦ **బిలం** కోట్ఠాస ఛిద్దేసు, **వజ్జం** దోసే చ భేరియం;
కాలే దీఘఞ్జసే'**ద్ధానం, ఆలియం సేతు** కారణే.

౧౧౦౧ **ఓకానో** కారణే దేసే,
సభా గేహే చ సంసదే;
యూపో థమ్భే చ పాసాదే, **అయనం** గమనే పథే.

౧౧౦౨ **అక్కో** రుక్ఖన్తరే సూరే,
అస్సో కోణే హయేపి చ;
అంసో ఖన్ధే చ కోట్ఠాసే,
జాలం సూస్వ'**చ్చి** నో పుమే.

౧౧౦౩ వాసా'సత్తేస్వ' **భావో** థ,
అన్న మోదన భుత్తిసు;
జీవం పానే జనే **జీవో,**
ఘాసో త్వ'న్నే చ భక్ఖణే.

౧౧౦౪ ఛదనే'**చ్ఛాదనం** వత్థే, **నికాయో** గేహరాసిసు;
అన్నాదో **ఆమిసం** మంసే; **దిక్ఖా** తు యజనే'చ్చనే.

౧౧౦౫ క్రియాయం **కారికా** పజ్జే,
కేతు తు చిహనే ధజే;
కుసుమం ధీరజే పుప్ఫే, వానరే తు బుధే **కవి.**

౧౧౦౬ అధరే ఖరభే **ఓట్ఠో, లుద్దో** తు లుద్దకేపి చ;
కలుసం త్వా'విలే పాపే, పాపే **కలి** పరాజయే.

౧౧౦౭ **కన్తారో** వన, దుగ్గేసు, **చరో** చారమ్హి చఞ్చలే;

జనావాసే గణే **గామో, చమ్మం** తు ఫలకే తచే.

౧౧౦౮ **ఆమోదో** హాస గన్ధేసు,

చారు తు కనకేపి చ;

సత్తాయం **భవనం** గేహే, లేసే తు ఖలితే **ఛలం.**

౧౧౦౯ **వేరం** పాపే చ పటిఘే, **తచో** చమ్మని వక్కలే;

ఉచ్చే'ధిరోహే **ఆరోహో, నేత్తం** వత్థన్తర'క్ఖిసు.

౧౧౧౦ పటిహారే ముఖే **ద్వారం,** పేతే ఞాతే **మతో** తిసు;

మానో పరణ్ణ కాలేసు, **నగ్గో** త్వ'చేలకేపి చ.

౧౧౧౧ దోసే ఘాతే చ **పటిఘో,** మిగాదో ఛగలే **పసు;**

అరూపే చా'వ్హయే **నామం, దరో** దరథ భీతిసు.

౧౧౧౨ యాచనే భోజనే **భిక్ఖా,**

భారే త్వ'తిసయే **భరో;**

దబ్బి'న్దజాయాసు **సుజా,** మేఘే త్వ'**బ్భం** విహాయసే.

౧౧౧౩ **మోదకో** ఖజ్జభేదేపి, మణికే రతనే **మణి;**

సేలా'రామేసు **మలయో,**

సభావ'జ్కేసు **లక్ఖణం.**

౧౧౧౪ **హవి** సప్పిమ్హి హోతబ్బే, **సిరో** సేట్ఠే చ ముద్ధని;

విచారేపి **వివేకో** థ, **సిఖరీ** పబ్బతే దుమే.

౧౧౧౫ **వేగో** జవే పవాహే చ, **సజ్కు** తు ఖిలహేతిసు;

నిగ్గహీతే కణే **బిన్దు, వరాహో** సూకరే గజే.

౧౧౧౬ నేత్తన్తే చిత్తకే'**పాఙ్గం, సిద్ధత్థో** సాసపే జినే;

హారో ముత్తాగుణే గాహే,

ఖారకో మకుళే రసే.

౧౧౧౭ **అచ్చయో'** తిక్కమే దోసే,

సేలరుక్ఖేస్వ'**గో నగో;**

స్వప్పే'వధారణే **మత్తం, అపచిత్య**'చ్చనే ఖయే.

౧౧౧౮వుద్ధో'తరణేస్వో'**తారో,**

బ్రహ్మే చ జనకే **పితా;**

పితామహో'య్యకే బ్రహ్మే,

పోతో నావాయ బాలకే.

౧౧౧౯రుక్ఖే వణ్ణే సునే **సోణో,**

సగ్గే తు గగనే **దివో;**

వత్థే గన్ధే ఘరే **వాసో, చుల్లో** ఖుద్దే చ ఉద్ధనే.

౧౧౨౦**కణ్ణో** కోణే చ సవణే,

మాలా పుప్ఫే చ పన్తియం;

భాగో భాగ్యే'కదేసేసు,

కుట్ఠం రోగే' జపాలకే.

౧౧౨౧**సెయ్యా** సేనాసనే సేనే, చున్దభణ్డమ్హి చ'**బ్భమో;**

వత్థాదిలోమం'**సు** కరే, **నిపాతో** పతనే'బ్యయే.

౧౧౨౨సాఖాయం **విటపో** థమ్భే, **సత్తు** ఖజ్జన్తరే దిసే;

సామికో పతి'యిరేసు, **పట్ఠానం** గతి హేతుసు.

౧౧౨౩నాగే **రజ్జో** నచ్చట్ఠానే, **పానం** పేయ్యే చ పీతియం;

ఇణు'క్ఖేపేసు **ఉద్ధారో,** ఉమ్మారే **ఏళకో** అజే.

౧౧౨౪**పహారో** పోథనే యామే,

సరదో హాయనో'తుసు;

కుణ్డికాయా'ళ్హకే **తుమ్బో,**

పలాలో [పలాపో (క.) ౪౨౩-గాథా పస్సితబ్బా] తు భుసమ్హి చ.

౧౧౨౫వుతా'వాటే చయే **కాసు, పనసో** కారణే రహో;

కాసో పోటగలే రోగే,

దోసో కోధే గుణే'తరే.

౧౧౨౬ఉయుత్య'ట్టాల'ట్టితేస్వ'**ట్టో,** కీళాయం కాననే **దవో;**

ఉప్పత్తియం చో'**ప్పతనం, ఉయ్యానం** గమనే వనే.

౧౧౨౭**ఓకారో** లామకే ఖన్ధే, మూలో'పదాసు **పాభతం;**

దసా' వత్థా పటన్తేసు, **కారణం** ఘాత, హేతుసు.

౧౧౨౮**పుత్థి**దానే **మదో** గబ్భే, **ఘటా** ఘటన రాసిసు;

ఉపహారో'భిహారేపి, **చయో** బన్ధన రాసిసు.

౧౧౨౯**గన్ధో** ధోకే ఘాయనీయే,

చాగో తు దానహానిసు;

పానే పమోదే **పీతి'**త్థీ, ఇణే **గివా** గలేపి చ.

౧౧౩౦**పతిట్ఠా** నిస్సయే ఠానే, బలక్కారేపి **సాహసం;**

భఙ్గో భేదే పటే **భఙ్గం, ఛత్తం** తు ఛవకేపి చ.

౧౧౩౧ఞాణే భువి చ **భూరి'**త్థీ, అనఙ్గే **మదనో** దుమే;

పమాతరిపి **మాతా** థ, వేరు'ణీసేసు **వేతనం.**

౧౧౩౨**మూరినో** తణ్డులేయ్యే'య్యే,

మోక్ఖో నిబ్బాన ముత్తిసు;

ఇన్దో'ధిపతి సక్కేస్వా, **రమ్మణం** హేతు గోచరే.

౧౧౩౩అజ్కే **సణ్ఠాన** మాకారే,

ఖేత్తే [వప్ప (పాకారమూలే నేత్తజలే ఉసుమే చ వప్పో-టీ)] వప్పో తటేపి చ;

సమ్ముత్య'నుఞ్ఞా వోహారే, స్వ'థ లాజాసు చా'**క్ఖతం.**

౧౧౩౪**సత్రం** యాగే సదాదానే,

సోమో తు ఓసధి'న్దుసు;

సఙ్ఘాతో యుగగేహఙ్గే, **ఖారో** ఊసే చ భస్మని.

౧౧౩౫**ఆతాపో** వీరియే తాపే,

భాగే సీమాయ **ఓధి** చాతి.

ఇతి పాదానేకత్థవగ్గో.

అనేకత్థవగ్గో నిట్ఠితో.

౩. సామఞ్ఞకణ్డ

౪. అబ్యయవగ్గ

౧౧౩౬ అబ్యయం వుచ్చతే దాని, చిరస్సం తు చిరం తథా;
చిరేన చిరరత్తాయ, సహ సద్ధిం సమం అమా.

౧౧౩౭ పునప్పునం అభిణ్హఞ్చా, సకిం చా’భిక్ఖణం ముహుం;
వజ్జనే తు వినా నానా, అన్తరేన రితే పుథు.

౧౧౩౮ బలవం సుట్ఠు చా’తీవా, **తిసయే** కిముత స్వ’తి;
అహో తు కిం కిమూ’ దాహు, వికప్పే కిముతో’ద చ.

౧౧౩౯ **అవ్హానే** భో అరే అమ్భో,
హమ్భో రే జే’జ్గ ఆవుసో;
హే హరే థ కథం కింసు, నను కచ్చి ను కిం సమా.

౧౧౪౦ అధునే’తరహీ’దాని, సమ్పతి అఞ్ఞదత్థు తు;
తగ్ఘే’ **కంసే** ససక్కఞ్చా, ద్ధా కామం జాతు వే హవే.

౧౧౪౧ యావతా తావతా యావ, తావ కిత్తావతా తథా;
ఏత్తావతా చ కీవే’తి, **పరిచ్ఛేదత్థవాచకా.**

౧౧౪౨ యథా తథా యథేవే’వం, యథానామ యథాహి చ;
సేయ్యథాప్యే’వమేవం, వా, తథేవ చ యథాపి చ.

౧౧౪౩ **ఏవమ్పి** చ సేయ్యథాపి, నామ యథరివా’పి చ;
పటిభాగత్థే యథాచ, వియ తథరివా’పి చ.

౧౧౪౪ సం సామఞ్చ సయం చాథ, ఆమ సాహు లహూ’పి చ;
ఓపాయికం పతిరూపం, సాధ్వే’వం **సమ్పటిచ్ఛనే.**

౧౧౪౫ యం తం యతో తతో యేన,
తేనే’తి కారణే సియుం;
అసాకల్యే తు **చన చి,** నిప్ఫలే తు **ముధా** భవే.

౧౧౪౬ కదాచి జాతు తుల్యా'థ, సబ్బతో చ సమన్తతో;
పరితో చ సమన్తాపి, అథ మిచ్ఛా ముసా భవే.

౧౧౪౭ **నిసేధే** న అనోమా'లం, నహి చేతు సచే యది;
అనుకుల్యే తు **సద్ధ**ఞ్చ,
నత్తం [రత్తం (టీ.)] దోసో **దివా** త్వ'హే.

౧౧౪౮ ఈసం కిఞ్చి మనం **అప్పే, సహసా** తు అతక్కితే;
పురే **గ్గతో** తు **పురతో, పేచ్చా'ముత్ర**భవన్తరే.

౧౧౪౯ **అహో హీ** విమ్హయే **తుణ్హీ,**
తు మోనే థా'వి పాతు చ;
తఙ్ఖణే సజ్జు సపది, బలక్కారే **పసయ్హ** చ.

౧౧౫౦ సుదం ఖో [వో (క.)] అస్సు యగ్ఘే వే,హా'దయో **పదపూరణే;**
అన్తరేన'న్తరా అన్తో, **వస్సం నూన** చ నిచ్ఛయే.

౧౧౫౧ ఆనన్దే సఞ్చ **దిట్ఠా** థ, విరోధకథనే **నను;**
కామప్పవేదనే **కచ్చి**, ఉసూయోపగమే'**త్థు** చ.

౧౧౫౨ **ఏవా**'వధారణే ఞేయ్యం, యథాత్తం తు యథాతథం;
నీచం అప్పే, మహత్య్వ'**చ్చం,** అథ పాతో పగే సమా.

౧౧౫౩ నిచ్చే **సదా సనం** [సనా (క.)] **పాయో,**
బాహుల్యే బాహిరం బహి;
బహిద్ధా బాహిరా బాహ్యా, సీఘేతు **సణికం** భవే.

౧౧౫౪ **అత్థం** అదస్సనే **దుట్ఠు,** నిన్దాయం, వన్దనే **నమో;**
సమ్మా సుట్ఠు పసంసాయం, అథో సత్తాయ **మత్థి** చ.

౧౧౫౫ **సాయం** సాయే'జ్జ అత్రా'హే,
సువే తు స్వే అనాగతే;
తతో పరే **పరసువే, హియ్యో**తు దివసే గతే.

౧౧౫౬ యత్థ యత్ర యహించాథ, తత్థ తత్ర తహింతహం;
అథో ఉద్ధఞ్చ ఉపరి, హేట్ఠా తు చ అధో సమా.

౧౧౩౭**చో**దనే **ఇఙ్ఘ హన్దా**'థ, ఆరాదూరా చ ఆరకా;

పరమ్ముఖా తు చ రహో, సమ్ముఖా త్వా'వి పాతు చ.

౧౧౩౮**సంసయత్థమ్హి** అప్పేవ, అప్పేవనామ నూ'తి చ;

నిదస్సనే ఇతి'త్థఞ్చ, ఏవం, కిచ్చే **కథఞ్చి** చ.

౧౧౩౯**హా** ఖేదే **సచ్ఛి** పచ్చక్ఖే,

ధువం థిరే'వధారణే;

తిరో తు తిరియం చాథ, కుచ్ఛాయం **దుట్ఠు కు**'చ్చతే.

౧౧౪౦**సువత్థి** ఆసిట్ఠత్థమ్హి, నిన్దాయం తు **ధీ** [ధి (క.)] కథ్యతే;

కుహిఞ్చనం కుహిం కుత్ర, కుత్థ కత్థ కహం క్వ థ.

౧౧౪౧ఇహే'ధా'త్ర తు ఏత్థా'త్థ,

అథ సబ్బత్ర సబ్బధి;

కదా కుదాచనం చాథ, తదాని చ తదా సమా.

౧౧౪౨ఆదికమ్మే భుసత్థే చ, సమ్భవో'తిణ్ణ తిత్తిసు;

నియోగి'స్సరియ'ప్పీతి, దాన పూజా'గ్గ, సన్తిసు.

౧౧౪౩దస్సనే తప్పరే సజ్జే, పసంసా, గతి, సుద్ధిసు;

హింసా, పకారన్తో'భావ, వియోగా'వయవేసు చ;

వి'పసగ్గో దిసాయోగే, పత్థనా, ధితిఆదిసు.

౧౧౪౪**పరా**సద్దో పరిహాని, పరాజయ గతీసు చ;

భుసత్థే పటిలోమత్థే, విక్కమా'మసనాదిసు.

౧౧౪౫నిస్సేసా'భావ సన్యాస, భుసత్థ మోక్ఖ రాసిసు;

గేహా'దేసో'పమాహీన, పసాదనిగ్గతా'చ్ఛయే.

౧౧౪౬ఉస్సనో'సాననిక్ఖన్తా, ధోభాగేస్వ'వధారణే;

సామీప్యే బన్ధనే ఛేక, న్తోభాగో'పరతీసు చ.

౧౧౪౭పాతుభావే వియోగే చ, నిసేధాదో **ని** దిస్సతి;

అధో నీహరణే చేవా, వరణాదో చ **నీ** సియా.

౧౧౬౮ ఉద్ధకమ్మ వియోగ త్త, లాభ తిత్తి సమిద్ధిసు;
పాతుభావ'చ్ఛయాభావ, పబలత్తే పకాసనే;
దక్ఖ'గ్గతాసు కథనే, సత్తిమోక్ఖాదికే **ఉ** చ.

౧౧౬౯ **దు** కుచ్ఛితే'సదత్థేసు, విరూపత్తే ప్య'సోభనే;
సియా'భావా'సమిద్ధీసు, కిచ్ఛే చా'నన్దనాదికే.

౧౧౭౦ **సం** సమోధాన సఙ్ఖేప, సమన్తత్త సమిద్ధిసు;
సమ్మా భుస సహా ప్పత్థా, భిముఖత్థేసు సఙ్గతే;
విధానే పభవే పూజా, పునప్పునక్రియాదిసు.

౧౧౭౧ వివిధా'తిసయా'భావ, భుసత్తి'స్సరియా'చ్ఛయే;
వియోగే కలహే పాతు, భావే భాసే చ కుచ్ఛనే.

౧౧౭౨ దూరా'నభిముఖత్తేసు, మోహా'నవట్ఠితీసు చ;
పధాన దక్ఖతా ఖేద, సహత్థాదో **వి** దిస్సతి.

౧౧౭౩ వియోగే జాననే చా'ధో,భాగ నిచ్ఛయ [భాగ'నిచ్ఛయ (భాగ+అనిచ్ఛయ-టీ)] సుద్ధిసు;
ఈసదత్థే పరిభవే, దేస బ్యాపన హానిసు;
వచోక్రియాయ థేయ్యే చ, ఞాణప్పత్తాదికే **అవ**.

౧౧౭౪ పచ్ఛా భుసత్త సాదిస్సా, నుపచ్ఛిన్నా'నువత్తిసు;
హీనే చ తతియత్థా'ధో, భాగేస్వ'నుగతే హితే;
దేసే లక్ఖణ విచ్ఛే'త్థ, మ్భూత భాగాదికే **అను**.

౧౧౭౫ సమన్తత్థే పరిచ్ఛేదే, పూజా'లిఙ్గన వజ్జనే;
దోసక్ఖానే నివాసనా, వణ్ణా'ధారేసు భోజనే;
సోక బ్యాపన తత్వేసు, లక్ఖణాదో సియా **పరి**.

౧౧౭౬ ఆభిముఖ్య విసిట్ఠు'ద్ధ, కమ్మసారుప్పవుద్ధిసు;
పూజా'ధిక కులా'సచ్చ, లక్ఖణాదిమ్హి చాప్య'**భి**.

౧౧౭౭ అధికి'స్సర, పాఠా'ధి, ట్ఠాన, పాపుణనేస్వ'**ధి**;
నిచ్ఛయే చోపరిత్తా'ధి, భవనే చ విసేసనే.

౧౧౭౮ పటిదాననిసేధేసు, వామా'దాననివత్తిసు;

సాదిసే పటినిధిమ్హి, ఆభిముఖ్యగతీసు చ.

౧౧౭౯ పతిబోధే పతిగతే, తథా పునక్రియాయ చ;

సమ్భావనే పటిచ్చత్థే, **పతీ**తి లక్ఖణాదికే;

సు సోభనే సుఖే సమ్మా, భుస సుట్ఠు సమిద్ధిసు.

౧౧౮౦ ఆభిముఖ్య, సమీపా’ది, కమ్మా’లిఙ్గన పత్తిసు;

మరియాదు’ద్ధకమ్మి’చ్ఛా, బన్ధనా’భివిధీసు **ఆ.**

౧౧౮౧ నివాసా’ఫ్వాన గహణ, కిచ్ఛే’సత్థ నివత్తిసు;

అప్పసాదా’సి సరణ, పతిట్ఠా’విమ్హయాదిసు.

౧౧౮౨ అన్తోభావ భుసత్థా’తి, సయ పూజాస్వ’తిక్కమే;

భూతభావే పసంసాయం, దళ్హత్థాదో సియా **అతి.**

౧౧౮౩ సమ్భావనే చ గరహా, పేక్ఖాసు చ సముచ్చయే;

పఞ్హే సంవరణే చేవ, ఆసీసత్థే **అపీ**’రితం.

౧౧౮౪ నిద్దేసే వజ్జనే పూజా, పగతే వారణేపి చ;

పదుస్సనే చ గరహా, చోరికా’దో సియా **అప.**

౧౧౮౫ సమీపపూజా సాదిస్స, దోసక్ఖానో’పపత్తిసు;

భుసత్థో’పగమా’ధిక్య, పుబ్బకమ్మనివత్తిసు;

గయ్హాకారో’పరిత్తేసు, **ఉపే**’త్య [ఉపేత్య=ఉప+ఇతి]’నసనా’దికే.

౧౧౮౬ **ఏవం** నిదస్సనా’కారో, పమాసు సమ్పహంసనే;

ఉపదేసే చ వచన, పటిగ్గాహే’వధారణే;

గరహాయే’దమత్థే చ, పరిమానే చ పుచ్ఛనే.

౧౧౮౭ సముచ్చయే సమాహారే, న్వాచయే చే’తరీతరే;

పదపూరణమత్తే చ, **చ**సద్దో అవధారణే.

౧౧౮౮ **ఇతి** హేతుపకారేసు, ఆదిమ్హి చా’వధారణే;

నిదస్సనే పదత్థస్స, విపల్లాసే సమాపనే.

౧౧౮౯ సముచ్చయే చో’పమాయం, సంసయే పదపూరణే;

వవత్థితవిభాసాయం, **వా**’వస్సగ్గే వికప్పనే.

౧౧౯౦ భూసనే వారణే చా'**లం,** వుచ్చతే పరియత్తియం;

అథో'**థా**'నన్తరా'రమ్భ, పఞ్హేసు పదపూరణే.

౧౧౯౧ పసంసాగరహాసఞ్ఞా, సీకారాదో [స్వీకార (టీ.)] పి **నామ** ధ;

నిచ్ఛయే చా'నుమానస్మిం, సియా **నూన** వితక్కనే.

౧౧౯౨ పుచ్ఛా'వధారణా'నుఞ్ఞా, సాన్త్వనా'లపనే [సన్తనాలపనే (క.)] **నను;**

వతే'కంస, దయా, హాస, ఖేదా'లపన, విమ్హయే.

౧౧౯౩ వాక్యారమ్భ, విసాదేసు, **హన్ద** హాసే'నుకమ్పనే;

యావ తు **తావ** సాకల్య, మానా'వధ్య'వధారణే.

౧౧౯౪ పాచీ, పుర, జ్ఞతోత్థేసు, **పురత్థా** పఠమే ప్యథ;

పబన్ధే చ చిరాతీతే, నికటాగామికే **పురా.**

౧౧౯౫ నిసేధవాక్యాలఙ్కారా, వధారణపసిద్ధిసు;

ఖల్వా'సన్నే తు **అభితో**-

భిముఖో'భయతోదికే.

౧౧౯౬ **కామం** యద్యపిసద్దత్థే, ఏకంసత్థే చ దిస్సతి;

అథో **పన** విసేసస్మిం, తథేవ పదపూరణే.

౧౧౯౭ **హి** కారణే విసేసా'వ, ధారణే పదపూరణే;

తు హేతువజ్జే తత్థా'థ, **కు** పాపే'సత్థ'కుచ్ఛనే.

౧౧౯౮ **ను** సంసయే చ పఞ్హే థ, **నానా**' నేకత్థ వజ్జనే;

కిం తు పుచ్ఛాజిగుచ్ఛాసు, **కం** తు వారిమ్హి ముద్ధని.

౧౧౯౯ **అమా** సహసమీపే థ, భేదే అప్పఠమే **పున;**

కిరా'నుస్సవా'రుచిసు, **ఉదా**'ప్యత్థే వికప్పనే.

౧౨౦౦ పతీచీ చరిమే **పచ్ఛా, సామి** త్వద్ధే జిగుచ్ఛనే;

పకాసే సమ్భవే **పాతు,**

అఞ్ఞోఞ్ఞే తు రహో **మిథో.**

౧౨౦౧ **హా** ఖేదసోకదుక్ఖేసు, ఖేదే త్వ'**హహ** విమ్హయే;

భింసాపనే [హింసాపనే (టీ॰)] **ధీ** [ధి (క॰)] నిన్దాయం, పిధానే తిరియం **తిరో**.

౧౨౦౨ తున త్వాన తవే త్వా తుం, ధా సో థా క్ఖత్తు, మేవ చ;
తో థ త్ర హిఞ్చనం హింహం, ధి హ హి ధ ధునా రహి.

౧౨౦౩ దాని వోదాచనం దాజ్జ, థం తత్తం జ్ఝ జ్జు ఆదయో;
సమాసో చా'బ్యయీభావో,
యాదేసో చా'బ్యయం భవేతి.

ఇతి అబ్యయవగ్గో.

సామఞ్ఞకణ్డో తతియో.

అభిధానప్పదీపికా సమత్తా.

నిగమన

౧. **సగ్గకణ్డో** చ **భూకణ్డో**, తథా **సామఞ్ఞకణ్డ**ఇతి;
కణ్డత్తయాన్వితా ఏసా, అభిధానప్పదీపికా.

౨. తిదివే మహియం భుజగావసథే,
సకలత్థసమవ్హయదీపని'యం;
ఇహ యో కుసలో మతిమా స నరో,
పటు హోతి మహామునినో వచనే.

౩. **పరక్కమభుజో** నామ, భూపాలో గుణభూసనో;
లఙ్కాయ మాసి తేజస్సీ, జయీ కేసరివిక్కమో.

౪. విభిన్నం చిరం భిక్ఖుసఙ్ఘం నికాయ-
త్తయస్మిఞ్చ కారేసి సమ్మా సమగ్గే;
సదేహం'వ నిచ్చాదరో దీఘకాలం,
మహగ్ఘేహి రక్ఖేసి యో పచ్చయేహి.

౫. యేన లఙ్కా విహారేహి, గామా'రామపురీహి చ;
కిత్తియా వియ సమ్బాధీ, కతా ఖేత్తేహి వాపిహి.

౬. యస్సా'సాధారణం పత్వా, నుగ్గహం సబ్బకామదం;

అహమ్హి గన్థకారత్తం, పత్తో విబుధగోచరం.

౭. కారితే తేన పాసాద, గోపురాదివిభూసితే;
సగ్గఖణ్డేవ తత్థాయా, సయస్మిం పతిబిమ్బితే.

౮. **మహాజేతవనా**’ఖ్యమ్హి, విహారే సాధుసమ్మతే;
సరోగామసమూహమ్హి, వసతా సన్తవుత్తినా.

౯. సద్ధమ్మట్ఠితికామేన, **మోగ్గల్లానేన** ధీమతా;
థేరేన రచితా ఏసా, **అభిధానప్పదీపికా**తి.